

figurationum? Amplius quia Harmonia musica non est sonus, sed plurimum sonorum Ordo, hinc sequitur illam esse in prædicamento Relationis. Ordo enim, de quo hic loquimur, relatio est, & ordinata, sunt ad invicem relata. Qua igitur re soni sunt harmonia, id accidens est, quippe quod in subjectis inest, nec seorsim consistit, potestque abesse citra subjectorum corruptionem. Deinde, sicut quantitas in universum à corporibus nequit separari suis, sed potest bene augeri & minui cum ipsis corporibus, & tamen accidens est; sic etiam Ordo ipse sonorum, cui ut generi Harmoniam subjecimus, tolli non potest à sonis, pluribus uno, quantitate acuminis & gravitatis inter se distinctis: nam aut plures esse desinent; aut si plures, erit inter ipsos ordo secundum excessum & defectum; mutabilis ille quidem, si subjectorum relatorum alterum mutetur. Ordo igitur cum quantitativis, & in specie cum numero pari passu ambulat. Tertio sicut Numerus definitur esse multitudo ex unitatibus conflata, in quo Aristoteles agnoscit aliquid materiæ analogon, unitates scilicet ejus, aliquid formale, mentis conceptum, quæ unam, quocunque respectu separatam à cæteris, multitudinem illarum unitatum singularium agnoscit; itaque alibi philosophus idem sublatâ Animâ numerante, tolli ait omnem numerum, at non unitates singulas: ut ita numerus materialiter sit in rebus ipsis, nihil præter illas; nisi accedat Mens numerans; tunc demum enim, numerus præter res ipsas, & à rebus abstractus, est diversum aliquid ab ipsis, est sc. conceptus in mente pluralitatis rerum individuarum: sic etiam ordo ipse sonorum & aliorum sensilium, quo de hic agimus, non est quicquam aliud, quàm ipsi soni plures; nisi accedat Mens, comparans sonos inter se, differentes acuminis: & in genere relatio omnis, sine Mente nihil est, præterquam sua relata; quia relata non sunt id quod dicuntur, nisi mens aliqua supponatur, quæ referat unum ad alterum.

CAPVT R

Harmonia
sensilibus
accidit

metaphis
corrupta
substantia

Ad esse Har-
monia re-
quiri Ani-
mam.

Quod igitur in genere de ordine, de quo relatione verum est; id multò maximè subsumendum de Harmonia, quæ in proportionem consistit, inque numeratione partium quantitatis æqualium: scilicet, ut subsistat, & ut esse possit aliqua sensilis harmonia, præter duos sensiles terminos oportere & Animam esse comparantem: hæc enim sublatâ, termini quidem erunt duo sensilia, sed non erunt una Harmonia, ens rationis.

Videndum nunc etiam de tertio, sc. de receptione rerum sensilium in animum, ejusque necessitate & modo.

Nimirum Harmonia est res una, termini sensiles foris extra Animam non sunt res una, nec usquam nisi intus in anima possunt adunari. Non possunt verò intus esse, nisi introrsum recipiantur, quod multis verbis ab experientia probari non est opus. Potest quidem Musicus Symphonicarum artifex intus in animo suo meditari Harmoniam duarum pluriumve vocum, quas tamen introrsum non recipit: at illa harmonia non est illo actu sensilis, nos verò de sensilis essentiâ loquimur.

Ad esse Har-
monia sen-
silis requirit
receptionem
externorum
in Animam

Qualis verò est illa receptio? nonne soni, ut exemplo notiori utar loco omnium, perstant foris extra aures, in aere, & ante sonos motus corporum, ad quorum quantitatem soni sequuntur? nonne ij manent in suis corporibus? quomodo ergò ingrediuntur? Respondeo,

110 DE CONFIGURATIONIBUS

CAPVT I.

partim agendo, partim patiando; agendo, dum species emittunt, pul-
fata motus sui, sonos; lucida luminis & coloris sui, radios, & sicut loqui-
mur, cum obiecta dicimus movere sensus; movere verò est agere: pati-
endo verò, non ipsa res per se, sed speciebus suis, quæ dum sentiuntur,
memorantur, cõparantur, semper aliquid pati debent ex usu loquendi.
Et omninò hæc ipsa duorum terminorù adunatio in Animo, per quam
resultat Essẽtia Harmoniæ sensibilis, ipsum scilicet referri & comparari
est rebus junctim sumptis tale quippiam, quale quippiam est rebus sin-
gulis, videri, audiri, eoq; minus etiam. Sunt quippe hæc omnia, pas-
siones quædam, sed æquivocè dictæ, magno significationis ambitu.

Passionum
æquivoca-
rum gradus

Sed constituam⁹ grad⁹ passionù. Primùm patitur verbi causâ, Aqua,
cùm egelida existens, ignibus admotis tepescit. Alter significatus, pati
dicit humorem, cum aliquid agit ipse, scil. humectando arida: nam
pars eius rapitur in meatus exsiccati, eiq; miscetur, quod est pati: sic
& patitur aqua cum gustatur: partem enim deglutit siticulosus, di-
geritq;e. Sed tertio etiam significatu patitur aqua in gustatu, cùm à lin-
gua saltem contingitur, non tantùm quia linguæ calore calefit, cùm ipsa
suo frigore linguam frigefaciat; nec tantùm idcò, quæ hæret aliquid aquæ
in lingua, sed simpliciter quia tangitur à lingua, quod est quasi lenissi-
mè feriri, aut pulsari, aut impelli, unde est motus localis partium in to-
to; Moveri verò est Pati. Quartus esto significatus, quo pati dicitur
aqua, cum emisso vapore ferit nares, odoratuq;e percipitur, percipi
autem, est pati: & hic quidem patitur non ipsa, sed effluxus eius corpo-
reus, qua passione etiam absumitur eius aliquid. Quintus gradus, quo
pati intelligitur aqua, cum strepitus ejus auditur: primùm enim ipsa
aqua in motu est, deinde species immateriata aquæ, ut moveretur, diffun-
ditur ab ipsa in omnem ambitum, recipiturq;e in meatus aurium; hæc
receptio est passio, non ipsius aquæ, sed speciei ejus, seu defluxus ejus
immateriati: & in hac receptione deperditur aliquid tempore & mul-
tiplicitate receptionum. Nam obtusior est sonus, qui magnæ multitu-
dinis auribus, aut vestibibus, accidit, aut qui inter nives decedentes emit-
titur.

Sextò etiam cùm videtur aqua, patitur aliquid: emittit n. à superficie
vel quasi, nimirum à coloribus suis, in quantum colorata, radios ad ocu-
lum, qui radij tanguntur, reperiuntur, refringuntur, coguntur ad
punctum, excipiuntur à retiformi tunica coacti: quæ omnia sunt pas-
siones non ipsius aquæ, sed speciei immateriatae, seu radiorum. Et hi
radii, jam in hac receptione nihil perdunt, neque locis, neque tempore:
remoto enim quod tangit, pergunt ulterius, penitus illibati, quod non
facit sonus.

Septimò, postquam hæc species, ipsumq; adeò corp⁹ aq; in corporea
sensuum instrumenta prius aliquid egerunt, illa sc. sibi conformiter af-
fecerunt, sibiq; assimilarunt, ut & linguæ & cutis membranulæ frigus &
saporem, narium spiritus odorem perceperint, spiritus auditorij ejus so-
nitu pstrepant, visorij ejus luce colluceant, itaq; typus & species ejus sen-
satoria fuerit formata, quam oculi certè circumgestant, etiam ablatâ
illâ, sæpè invito homine: jam hæc species sensibiles ab sensuum vestibulis
seu o-

seu orificijs, recipiuntur introrsum per vim repræsentativam seu phantasticam, cognoscuntur per sensum comunem, conduntur p memorativã, promütur p reminiscenciam, dijudicantur p superiorem facultatem: q̄ omnia pati intelligitur aqua non in se, sed in suis speciebus sensilibus & mentalibus. Tunc igitur etiam suprema facultas animæ, quæ numero comparationibusq; præest, ex pluribus rerum speciebus mentalibus, unam sibi fabricat formatq; relationis, ordinis, comparationisq; speciẽ, resq; foris existentes inter se comparat: quæ comparatio, ut supra dicebamus, cum fiat super rebus ipsis, sine ipsarum opera, passio quædam illarum esse intelligitur: eodem fere sensu, ut cum de famã absentis & ignari in iudicio agitur, aut cum is capitis damnatur, aut proscribitur. Omnino quidem apta similitudo; sicut enim talis aliquis, etsi secum ipse tunc mali nihil sentit, adeoq; nihil patitur, tamen paulò post vim ejus, quod passus est, re ipsa experitur: sic etiam voces, & qcqd omnino congruentiæ particeps est, prout mēti placuerint in hac comparatione, pro eo vel continuantur, vel respuuntur, fugiuntur, prohibentur, impediuntur, opprimuntur, finiuntur. Etsi jam non hoc eventus consequentis respectu sonos pati dico, sed illo ipso actu, cum eos inter se mens comparat; sufficitq; p longum explicasse, quo significationis æqvocæ gradu hanc comparationem mētalem, passionẽ dicam. Sed non frustra prolixus fui in recensendis his significatib⁹: hac enim oĩa jam porrò mirificè adjuvabimur in agnoscenda Naturã Facultatis; Harmonicæ & complenda hac parte Metaphysicæ, q̄ Aristoteles ne p transennam quidem aspexit.

Ex hisce quoq; clarum est id quod antea contendebam, sc. quòd Harmoniæ sensilis ipsum formale, quã harmonia, accidat sensilibus; nimirum sicut eidem accidit, videri & audiri & cætera. Patet secundo Harmonias etiam sensiles, esse res, ab ipsis quodammodo rebus abstractas, quatenus nimirum non res ipsæ foris, sed species rerum per sensus ingressæ, adq; tribunal animæ perductæ, fiunt termini proportionis harmonicæ sensilis. At vicissim duplici nomine harmoniæ istæ sunt adhuc concretæ; primùm quia species hæ rerum sensilium, non sunt earum nudæ quantitatis species, sed etiam qualitatis sensilis, puta soni vel lucis &c: deinde quia species hæ sensiles, ut sensiles, intus in animo nequeunt relucere, nisi res ipsæ, quarum illæ sunt species, foris etiam præsto sint & maneat. Nam ijs ablatis, desinunt etiam earum species intus, lucis quidem, quoad suam radiationem, in ipso instanti, soni verò intra brevissimum temporis momentum. Relinquitur quidem in sensorijs instrumentis aliqua impressio, ut in oculo lucis, sed illa non est rei forinsecæ, sed potius speciei species altera, in corpus impressa, jam corporis momentanea qualitas facta; quemadmodum in opticis, colores luce solis purã minimèq; coloratã, vim concipiunt radiandi quaquaversum coloratè. Et hoc est quod initio quoq; contendebamus; oportere terminos sensiles & Animam præsentem esse, mutuasq; tradere operas, agendo, patiendo, illam sc. movendo sensus, hanc comparando; ut constituatur essentia Harmoniæ sensilis.

Objiciat hic aliquis, Animam comparando non facere, sed inven-

Harmoniæ
sensiles Cō-
cretæ sint
an abstra-
ctæ?

CAPVT I.

Quatenus
Anima faci-
at Harmoni-
as & qua-
tenus inue-
niat.

venire idoneam proportionem: quod quartum supra & formale principium erat harmoniæ sensilis: ergò videri animam abesse posse, talvâ Essentia Harmoniæ.

Respondeo per inversionem; Idoneam invenire in sensilibus proportionem, est detegere & agnoscere & in lucem proferre similitudinem illius proportionis in sensilibus, cum certo aliquo verissimæ Harmoniæ Archetypo, qui intus est in Animâ. Quemadmodum igitur Athenienses virtutem aliquam invenerunt in Zenone, Prytanei sui jus in eo non invenerunt, sed illi contulerunt, quod Zeno sine Atheniensibus consequi non poterat: sic Anima ordinem & proportionem in sonis inq; radijs invenit (etsi ne hanc quidem foris invenit, sed saltem terminos, ut dictum) ac ut hæc proportio sit harmonica, ipsa sui Archetypi collatione facit; quæ harmonica dici non posset, nec vim ullam fortiretur in movendis animis, si hic Archetypus non esset. Satis igitur de Sensilibus Harmonijs.

Quid sit
Harmonia
in sensilibus?

Jam enim transeundum nobis est ad puras & secretas Harmonias, alterum sc. divisionis nostræ membrum: illas nempe, quas jam modò statuimus Archetypos seu Paradigmata sensilium harmoniarum. Nam si Archetypi suam haberent subsistentiam extra Animam; fateor equidem, magno nos argumento privari, pro asserenda necessitate Animæ, ad essentiam Harmoniæ constituendam. Atqui extra Animam illos constituere, est oppositum in adjecto, ut audiemus.

Ejus termi-
ni.

Veræ enim & archetypicæ Harmoniæ, quæ nulli speciei sensili confusa existit, principia sunt nihilominus divisa & numero plura. Cùm enim & illa sit proportio, requirit igitur & ipsa suos terminos binos. Hi verò termini, ut libris prioribus usurpavimus, sunt Circulus totus & Pars ejus vel partes, aliquota vel aliquotæ, demonstrativè rescisso arcu. Hæc est specifica proportionis harmonicæ differentia, quâ non tantùm harmonica proportio distinguitur à proportionibus alijs, sub eodem genere locatis, sed etiam pura & archetypica à sensilibus: nisi quatenus usu vulgi tritissimo, sola sonorum Congruitas, Harmonia dicitur. Nam in hoc ipso clarissimum apparet discrimen inter puram Harmoniam, & Harmoniam sensilem seu concretâ; quòd in purâ termini sunt ex mathematicis generibus, Circulo & Arcu, certo modo formati: habet n. circulus suam formationem seu figurationem ex seipso, habet arcus ex Subtensa terminos, ex circulo figuram; in sensilibus verò Harmonijs non est opus hac speciali formatione, possunt enim esse vel rectæ lineæ, vel aliter figuratæ quantitates sensiles; dummodò sint hujus archetypicæ suæ Harmoniæ fida exemplaria, in quantitate quælibet suâ: quantum quidem potest esse fidæ imitationis in rebus sensilibus; quia quod in ijs vero propinquum est, secundùm magis & minus, id pro ipso vero recipitur. Hi sunt igitur termini Harmoniæ archetypicæ.

Ad ESSE
Harmoniæ
abstractæ,
Mentem re-
quirit.

Deinde, præter terminos, rursus ut prius dictum in sensilibus, requiritur etiam Mens, comparans terminos, & dijudicans, num ij, nimirum arcus circuli, tales sint, quos de toto circulo rescindat latius aliquod figuræ demonstrabilis. Itaq; tria quodammodo sunt principia Harmoniæ

Archetypicæ, duo ex parte terminorum, **Materialis**, ut analogicè loquar, **Circulus**, & pars ejus; **Formale**, rescissio partis per figuram demonstrativam; & unum ex parte ipsius relationis terminorum, scilicet **Efficiens** (quodammodò) **Mens**. CAPVT B

Cùmque proportio omnis, & sic etiam hæc partis circuli ad totum, fit in prædicamento Relationis, jam hæc certa & descripta proportionis forma, habet se ut qualitas quartæ speciei. Est enim **Harmonia**, Relatio quodammodò qualitativa seu figurata, quippe à figuris regularibus formata. Harmonia est Relatio qualitativa

Quod si prius ad Essentiam Harmoniæ sensibilis pertinuit, ut sensilia per speciem influerent in animam: quanto magis etiam hic necesse est, ut quos diximus Harmoniæ secretæ terminos, **Circulum** & **Arcum** eius; ij sint in mente ipsa intus: sive id quis per species intrò receptas factum esse dicat, sive cum ipsa **Mente** perennaverint, ante omnem receptionem intus præsentem; de quo jam porrò nobis omnibus ingenij viribus erit dispiciendum.

Cùm autem ad hunc locum jam devenerimus; non equidem sine luculenta injuria tam lectoris, philosophiæ cupidi, quàm Veterum, qui hanc philosophiæ partem ante nos triverunt, ipsorum placita de rebus iisdem dissimulare possumus, quantum quidem nobis de iis constiterit. Unum tantum præmittendum censeo; distinguendum esse inter species ipsas mathematicas, **Circulum**, & **Arcum** ejus, interq; comparisonem eorum: & hoc idè; quia si species ipsæ, ceu termini, collocandæ sunt intus in anima sine receptione; multò magis **Harmonia**, quæ est inter illas partes, in mente collocanda erit, ut non habeat essentiam suam extra illam, quippe cum eius essentia consistat in actione aliqua mentis circa species illas. Et **circulus** quidem cum **arcubus** sic sunt in **Anima**, ut citra controversiam sint etiam in sensilibus: at **Harmonia**, quæ est inter **circulum** ejusque partem; quoad formale suum, nullo modo est extra animam; ut supra patuit exemplo **Numeri**. Jam veterum argumenta sunt præripuè de speciebus ipsis, re simplici-ori; **Harmonia** verò res, est magis composita. Quomodo Genera & Species rerum Mathematicarum insint in Anima

Et hoc est discriminis inter **Aristotelem**, **Platonem**, **Proclum**, ex una parte, interque **Ptolemæum** ex altera. Illi enim de **Essentia** specierum disputant, **Ptolemæus** de **Essentia** Harmoniæ. Sed **Ptolemæi** Textum nos in **Appendicem** totius Operis rejiciemus; ne nobis, quod initio capitis huius verebamur, turbas conciter; Illos verò, qui appositisimè ad præsentem speculationem loquuntur, jam audiemus.

Et **Platonis** quidem de rebus Mathematicis sententia hæc erat, **Mentem** humanam omnes & species seu figuras, & axiomata, & conclusiones de rebus, seipsâ edoctam esse; cùm verò videtur erudiri, id nihil aliud esse, quàm admoneri per diagrammata sensilia, rerum earum, quas secum ipsa sciat. Id singulari artificio repræsentat in dialogis, introducto puero, qui rogatus à magistro, respondet omnia ad votum. Platonis dogma de subsistentiâ Mathematicarum rerum.

Aristoteles contra in **Metaphysicis**, commentum hoc appellat, **λόγον πλασματώδη, πρὸς τὴν ὑπόθεσιν βεβιασμένον**: Nec enim hæc **Mathematica** seorsim à sensilibus usquam subsistere: nec Aristotelis dogma contra tractatum.

114 DE CONFIGURATIONIBUS

CAPVT I.

aliam esse illorum subsistentiam, ne quidem in Mente, nisi ea ratione qua cætera universalia sunt in Mente, cum essentiæ ipsius, rerum sensilium singularium, species per definitionem formatur in Mente: itaque priora quidem esse sensilibus, & abstrahi à sensilibus, at non re, sed conceptu mentis. Ubi notandum, quòd Aristoteles, quoties ferè usu venit ut nominet generum Mathematicorum unum aliquod exempli gratiâ, semper aut Punctum nominet, aut Lineam, aut Superficiem, aut Corpus, aut Numerum; quæ sunt in prædicamento Quantitatis summa genera: quantitatum verò, in quantum sunt figuræ, & in quarta specie qualitatis (ubi aliud est ipsarum materiale, quantitas, aliud formale, figura) per has quidem disputationes, fit mentio rarissima; in quantum Relationes, planè nulla. Ad eò quidem etiam Harmonicam scientiam ponit speculari de nulla re, nisi de vocibus; de quibus non aliter, nisi in quantum illæ sunt lineæ, planè ut Optica. De intervallis verò linearum, quæ sunt proportio (relatio nimirum, & ea quidem qualitativa & figurata) ne somniat quidem unquam Aristoteles. Nullum itaque dubium est, quin ulterius progressurus fuisset in hac speculatione, si Mathematicis profundioribus (de intellectuallibus figurarum possibilium & impossibilium differentiâ, qua de nos egimus libro I.) fuisset imbutus. In quantum igitur de summis quantitatis generibus disputat, facile vincit, nemine repugnante; quòd verò in universum * concludit, & Platonem stultitiæ hujus, quam ipse sibi est imaginatus, reum peragit; denique quòd picturæ Platonice, de puero *ἀντιδιδάκτω*, ipse opponit picturam contrariam, Mentem asserens seipsam vacuum, non tantum cognitionis cæteræ, & Mathematicorum generum sed etiam specierum, & planè Tabulam rasam, ut in qua inscriptum sit nihil, ne mathematicorum quidem, inscribi verò possint omnia: hac inquam in parte nec in Christianâ religione tolerandus est, & invenit post aliquot sæcula cum alias multas *ἐπιβιώσας*, ut loquitur Proclus; tum Proclum ipsum adversarium; quanquam hic Aristotelem ipsum nomine non citat; Platonem verò quem defendit, nominatum, apertè ducem suum profitetur.

Quid notat Aristoteles.

* etiam de speciebus individuis (formaliter), ut circulo, Trigonis &c.

Aristotelis tabula rasa, mentis idea

Procli Philosophia de Essentia rerum Mathematicarum

Hujus igitur Procli philosophiam de speciebus rerum mathematicarum, quas ego terminos profiteor proportionis Harmonicæ puræ & secretæ à sensilibus, operæ precium est ex ejus libro I. in Eucl: huc transcribere de verbo ad verbum.

Sic ille: *Reliquum est, ut videamus, quam Subsistentiam, seu Essentiam debeat assignari Mathematicis Generibus & speciebus? Concedendumne sit, illa à sensilibus subsistentiam accipere, sive per abstractionem, ut mos est loquendi, sive per collectionem eorum, quæ sunt per partes dispersa, in unam communem Rationem (seu definitionem) ante hæc, ipsis danda subsistentia, ut Plato usurpat, & universitatis rerum progressio demonstrat?*

Species mathematicas constitutas non esse à singularibus sensilibus quantum

Primum itaque, si affirmamus, species Mathematicas à sensilibus constitui, dum Anima à Trigonis aut Circulis materialibus, speciem circularem aut Trigoniceam, secundariâ quadam geniturâ, in seipsa format: quæro unde

etiam

de veniæ rationibus (seu definitionibus) illa tanta certitudo , tantaq. accuratio? Erit enim aut à sensilibus , aut ab ipsa anima , At impossibile , à sensilibus ; multò CAP. I namq. major subtilitas & exactio inest Rationibus istis ? Ab anima igitur , qua imperfectis perfectionem , minimè accuratis , subtilitatem illam accuratam conciscit.

Dic enim ubi inter sensilia inveniatur natura impartibilis (puncti) & latitudine carens , (ut linea) & profunditate , (ut superficies) aut ubi equalitas linearum ex Centro , aut ubi Proportiones semper constantes laterum (materia mei libri I.) aut ubi angulorum rectitudines ? Non equidem video , ut sunt commixta & confusa inter se omnia partibilia , nihil sincerum , nihil à contrario suo purum ; omnia partibilia , & quæ locis distita , & quæ uncta. Quomodo igitur immobilibus ipsam durabilem essentiam ex mobilibus , aliâsq. aliter habentibus conciliabimus ? Quicquid enim subsistentiam suam habet à motis essentijs ; habere eam mutabilem concedunt ipsi. Et quomodo accuratis & certis speciebus à non accuratis impetrabimus accuratiam suam ? Omne namq. quod causa est notionis semper mutabilis , ipsum multò magis est tale. Supponendum ergò erit , Animam ipsam genitricem esse Mathematicarum specierum & Rationum. Atqui si illa continens in se , ut prima exempla seu Paradigmata , secundum essentiam ipsa subsistere facit , ut ita sint generationes (Christianus subaudit , creatio rerum sensilium) nihil aliud , quam propagationes specierum , quæ in illa priùs in erant (rationes creandorum corporum mathematicas , Deo coæternas fuisse , Deumque Animam & Mentem esse super excellenter ; Animas verò humanas esse Dei creatoris imaniges , etiam in essentialibus suo modo , id sciunt Christiani) tunc Platoni consentiemus , hæc dicentes , & vera Essentia Mathematicum nobis inventa erit. Sin autem Anima , cum non haberet , nec priùs alicunde accepisset Rationes Mathematicas (si cum non fuissent ipsi concreatæ) nihilominus admirabilem hunc ornatum immateriatum texit , pulcherrimam hanc speculationem enititur ; quomodo ergò discernet sic genita , sintne subsistentia & constantia ($\mu\omicron\nu\mu\alpha$ non $\gamma\omicron\nu\mu\alpha$ lego) an in ventos evanida , & spectra potius quàm vera ? Quib⁹ normis usa veritatem eorum metietur ? Imò quomodo , cum essentiam eorum non haberet , gignit tantam varietatem rationum ? Nam hoc pacto fortuitam illorum subsistentiam faciemus , neq. ad ullum scopum vel terminum tendentem. Sunt ergò Anima ipsius soboles , species Mathematica , nec habet illa Rationes , quas constituit , à sensilibus ; quin potius hæc ab illis propagantur ; suntque hi enixus ipsius , & hæc puerperia , permanentium & perennium specierum , evidentiæ.

Vera mathematicarum rerum essentia in Anima.

Mathematicas species non esse collectas in unum à singularibus quantis.

Secundò si ab infrà & à sensilibus colligimus Rationes Mathematicum (seu definitiones) quomodo non meliores erunt demonstrationes quas constituunt sensilia , demonstrationibus universaliorum & simpliciorum specierum ? Dicimus enim , ad quæ sita rei investigationem , ubique principia & propositiones , esse demonstrationibus seu conclusionibus cognatas. Si igitur singularia universalibus , si sensilia ratiocinativis sunt causæ , quomodo fieri potest , ut demonstrationis terminus ad magis universalia , non ad partialia referatur ; utque intellectualium quam sensilium essentiam cognatiorem demonstrationibus probemus ? Sic enim loquuntur ; Non si quis demonstrat , Equicentrum habere.

Allegationes ex Aristotele.

116 DE CONFIGURATIONIBUS

CAP. I.

angulos duobus rectis aequales, idem Equilaterum, idem Scalenum, hoc scire est legitimum; sed is scientiam propriè dictam habebit, qui de omni Triangulo simpliciter hoc demonstraverit. Item: uniuersalia meliora esse ad demonstrationem, quàm particularia; Amplius; magis uniuersalium esse demonstrationes; ex quibus verò constant demonstrationes, illa priora esse; & naturâ præcedere singularia, & causas esse eorum, quæ probantur. Multum igitur absunt scientie Apodicticæ ab hoc, ut circa posteriora ortu & obscuriora sensilia, propositiones suas mendicatio colligant. Dicam insuper & hoc tertium; illos Animam viliorum facere ipsis speciebus, qui hæc dicunt. Nam si materia suscipit à Natura illa, quæ sunt essentialia, & magis Entia, & evidentiora; Anima verò posteriori actu accipit ab illis, Exemplaque & Imagines ortu posteriori fingit in se ipsâ, respiciens ad Essentias viliores, & abstrahens à materiâ, quæ secundum ipsam naturam sunt inseparabilia; nonne Animam ipsâ materia obscuriorem, indigentiorumque faciunt? Nam & materia locus est materiatis rationibus, sicut Anima speciebus (immateriatis) Esset verò illa locus prioribus, ista secundarijs & illa ducatum obtinentibus in essendo, ista subsistentiam habentibus ab illis: denique illa factis secundum essentiam, ista nuncupatis secundum intentionem. Quomodo igitur Anima, Mentis & intellectualis prima Essentia particeps, & quæ cognitionem inde consummatam habet; quomodo inquam etiam obscurissimarum totius vitæ specierum erit receptaculum, infimi scilicet in rebus gradus, omniumque imperfectissimi ad essendo? Verùm hanc opinionem oppugnare pluribus, quæ dudum à multis est flagellata ex merito, supervacuum existimo.

Animâ hic intelligit Mundi præcipuè, Deû creatum Patris: Mentem verò, quæ Christiani diceret ipsû Deum Creatorem: cuius imagines sunt omnes Animæ creatæ, corporibus vivificandis præfata.

Quod si non existunt Mathematica species per abstractionem materiatarum, neque per collectionem eorum, quæ insunt in singularibus communia: neque omninò sunt ortu posteriores aut ex sensilibus: necesse utique fuerit, ut Anima vel à seipsa vel à Mente transsumat illas, vel denique & à se & à Mente simul. Verùm si à se solâ, quomodo erunt imagines intellectualium specierum, quomodo erunt media inter partibilem & impartibilem naturam, cum nullam à primis consummationem ad essendo sortiuntur? quomodo denique Prima Exempla, Paradigmata vel Idea, quæ sunt in mente, sunt uniuersorum Principes?

Sin verò à Mente sola transsumuntur in Animam, quomodo Anima manebit ipsa seipsa operans, seque ipsam movens; si Rationes, quæ sunt in ipsâ, ad normam subsistentiæ illarum rerum, quæ ab alio cientur, influxerunt in ipsam aliunde? Et quid differet Anima à Materia, quæ solum potestate est omnia, nihil verò de materiatis speciebus generat?

Christianis & sunt Animæ exemplaria Creatoris, & suscipiuntur etiam ab illo quandoque velut irradiationem vultus divini in ipsas.

Restat igitur, ut Anima & à seipsâ & à mente transsumat ista, & ut ipsa sit absoluta consummatio specierum, quæ ab intellectualibus primis Exemplis seu Paradigmatibus à seipsis genitis subsistentiam habent, & accessum ad ipsum ESSE sortiuntur. Itaque nequaquam est Anima Tabularasa, ab omnibus rationibus vacua; sed est scripta semper tabula; scribitque & ipsa in seipsam, & scripturis impletur à Mente. Est enim Anima, Mens, seu Intellectus quidam, qui seipsum secundum priorem se Intellectum revolvit, imago illius, & figura seu typus foris factus. Si igitur ille omnia intellectualiter est

ter est, erit & Anima omnia animaliter; & si ille exemplariter; Anima imaginis in modum; & si ille contractim & unitim, anima divisim. Quod cum & Plato intellexisset, Animam ex omnibus constituit, divisitque secundum numeros, revinxitque Analogijs & Rationibus Harmonicis; inque ipsam contulit Principia prima, Figurarum effectricia, puta Rectum & curvum, movetque circulos, qui sunt in ipsa intellectualiter. Omnia ergo Mathematica primum sunt in Anima; & ante Numeros Numeri seipsos moventes, & ante figuras apparentes, figura vitales, & ante Concordata vel concinnata, ipsa Rationes concordantiarum, seu Harmonice; & ante corpora, qua moventur in circulum, ipsi inconspicui cycli conditi sunt; estque Anima omnium rerum Consummatio; & hæc est exornatio quadam alia (præter sensilem) qua & ipsa seipsam adducit (ad res) & à familiari & cognato principio adducitur; quæque vitæ & seipsam implet, & à Creatore impletur, incorporeo & indistanti modo. (Non longè abest ab unoquoque; in ipso vivimus, movemur & sumus) Et cum profert explicatque Rationes ejus: tunc & Scientias detegit omnes, & virtutes. Essentiat igitur in hisce speciebus Anima; nec existimandum, Numerum, qui in ipsa inest, esse multitudinem unitatum; neq. forma & idea eorum que locis sunt di; locabilia, subaudienda est corporea; sed omnia vitaliter & intellectualiter supponenda, & prima exempla apparentium Numerorum & Figurarum & Rationum & motuum: & sequendus hic Timæus, qui omnem ipsius ortum & fabricam à Generibus Mathematicis consummat & perficit, inq. ipsa rerum omnium causis reponit. Septem enim illi termini Numerorum omnium secundum causam in ipso præextiterunt. Rursum Figurarum principia architectonico seu fabrilis modo in ipsa reposita sunt; & motuum omnium primus & principalissimus, qui motus reliquos omnes circumdat incitatque, unâ cum ipsa extitit; omnium enim que moventur, principium est circulus, & motus circularis. Sunt igitur essentielles & seipsas moventes Mathematicarum rerum Rationes, que consummant Animas: quas Anima proferens & propagans evolvensque, omnem varietatem scientiarum Mathematicarum facit subsistere. Neque erit unquam ut desinat illa progignere & eruere semper alia post alia; dum Rationes suas impartibiles simplicitate exuit. Omnia enim prius accepit, specierum principum & primævarum in modum; & secundum infinitam suam facultatem, ex principijs anticipatis, omnis generis speculationum propagationes architectatur. Hactenus Proclus.

Totum locum exscribere volui, quia non tantum genuinos Harmoniarum terminos, Circulos & arcus à figuris rescissos, inter cætera mathematica, in Anima, inque mente statuit essentialiter, sic ut hæc mathematica fiant ipsi animæ, vicissimque Anima ipsis (in quantum sunt secreta à singularibus) quædam velut Essentia: sed etiam quia mihi similia proferenti, demit invidiam rejecti hinc inde Aristotelis; totamque hanc philosophiam eximiè commendat.

De Numeris quidem haud contenderim; quin Aristoteles rectè refutaverit Pythagoricos: sunt enim illi secundæ quodammodo intentionis, imò & tertix, & quartæ, & cujus non est dicere terminum; nec habent in se quicquam, quod non vel à quantitativibus, vel ab alijs veris & realibus entibus, vel etiam à varijs Mentis intentionibus accepe-

CAP: L
In Timæo, qui est citra oem dubitationis alæ, commētari^o quidam caput Geneleos seu lib. I. Mosis, transformans illum in Philosophiam Pythagoricā: ut facile patet attentè legenti, & verba ipsa Mosis identidem conferenti.

Animam Mundi Timæus intellegit. Puro l. 2. 4. 8 39. 27.

CAP. I.

Climactericis.

rint: itaque nec Platonice Numeris, conversioni Rerump. tributis, quos Bodinus in Methodo Historiarum usurpat; nec Climactericis dictis, propter quidem seipfos, quicquam tribuo: nisi in quantum ij Revolutiones Astrorum Configurationumque numerant: ut nuper in Prolegomenis Ephemeridum non obscure significavi.

At quod attinet quantitates continuas, omnino adsentior Proclo; etsi oratio fluit ipsi torrentis instar, ripas inundans, & cœca dubitationum vada gurgitesque occultans, dum mens plena majestatis tantarum rerum, luctatur in angustijs linguæ, & conclusio nunquam sibi ipsi verborum copiâ satisfaciens, propositionum simplicitatem excedit. Opinor igitur, si meas ego rationes, cur Harmoniis insensilibus, Circulum intellectualem, eiusque partes, terminos constituam, jam subiunxero (conceptras prius quàm Proclum legissem) me non tantum consentanea Proclo dicturum, sed etiam compendium quoddam loci descripti facturum, quantum quidem ille meo servit instituto.

Termini
Harmoniarum
insensibilium,
quantitates
abstractæ.

Non dicam inter rationes, quod cum primùm foris, deinde in sensu fuissent illa, quæ comparantur; ultimò & à rebus, & à sensibilibus rerum speciebus abstracta fuerint, quem sensum propriè vox abstrahendi gignit: nam ut supra dictum, hæc abstrahendi ratio pertinet ad sensibiles Harmonias Sonorum & Radiorum, habetque locum tunc tantum, cum, uti civium benè vel male facta ex legibus antiquè itur latis, ita Soni & Radii ex Archetypica Harmoniâ jam antea intus præsentè, dijudicantur.

Sed hæc est causa, cur quantitas intellectualis esse dicatur, quæ terminos præbet Harmonicis proportionibus, quia oportet illam quantitatem demonstrationis longè subtilissimæ capacem esse: demonstratio verò illa ex sensibilibus diagrammaticis nunquam habetur, etsi ijs adjuvetur: nec ex collectionibus oritur multorum singularium sensibilium in unum Axioma, sed à priori comparatur. Quod cum supra Proclus verè objecerit Aristoteli, sic in genere intellectum, possum ego in specie luculentissimis argumentis ex libro primo petitis reddere munissimum. Figurarum enim quæ Harmonicum arcum circuli rescindunt, differentia specifica, qua ut parte definitionis, explicatur earum essentia, est ista, quod oportet illas esse scibiles. Iam verò quæ scibilitas sine Mente, scientiæ capace? Neque dixeris, rem esse posse, ut scientia ipsa rei non sit: Nam scientia consistit in comparatione, ut cum latus figuræ est æquale Semidiametro. Jam æqualitas quæ fit sine mente, præsertim in ijs, quæ loco seclusa sunt, id intelligi non potest: revolvimurq; ad argumentum jam supra pro Harmoniis etiam sensibilibus allatum.

Neque tantum scibiles sed etiam scitas oportet esse; ut Archetypalis Harmonia luceat actu intus in animo. Nam possibilitas ad sciendum nobis ad Criterium harmoniarum sensibilium non sufficit. Cujus igitur pars essentiæ est intus in animo, adeoque in ejus Operatione seu Energiâ, illam ipsam rem intus oportet statui, terminos scilicet Harmoniarum, Circulum, eiusque Partem.

Quæras

Quæras qui possit inesse scientia rei, quam nunquam mens didicit, nec fortasse discere potest, si sensu rerum externarum destituatur? Ad hoc respondit supra Proclus, verbis in sua philosophia tritis: nos hodie, ni fallor, vocabulo Instinctus rectissimè utemur. Menti quippe humanæ cæterisque Animis ex instinctu nota est quantitas, etiamsi ad hoc omni sensu destituatur: illa seipsâ lineam rectam, ipsa intervallum æquale ab uno Puncto intelligit, ipsa per hæc sibi circumulum imaginatur. Si hoc, potest multo magis in eo demonstrationem invenire, itaque oculi officium in aspiciendo diagrammate (si tamen opus eo habet) supplere. Quippe mens ipsa si nullius unquam oculi compos fuisset, posceret sibi ad comprehensionem rerum extrâ se positarum, Oculum, legesque ejus formandi ex seipsâ petitas præscriberet (siquidem pura & sana & sine impedimentis, hoc est, si id solum esset, quod est) ipsa enim quantitatum agnitio, congenita menti, qualis oculus esse debeat, dicat: & ideò talis est factus Oculus, quia talis Mens est, non vicissim. Et quid multis? Geometria ante rerum ortum Menti divinæ coæterna, Deus ipse (quid enim in Deo, quod non sit Ipse Deus) exempla Deo creandi mundi suppeditavit, & cum imagine Dei transivit in hominem: non demum per oculos introrsum est recepta.

Cum igitur demonstrabilitas quantitibus insit, non quatenus figuræ subjiuntur oculis, sed quatenus mentis oculis patent, id est, quatenus non tam abstractæ à sensilibus, quam nunquam ijs concretæ fuerunt: abstractam igitur quantitatem, jure terminos statuimus proportionibus harmonicis Archetypicis, quippe quæ sunt ex circuli divisionibus demonstrabilibus.

Est alia causa cur abstractas quantitates eligam, quia circulus, qui figura est, quartæ nempe qualitatis species, quamvis sit quantitas, tamen in hoc negotio, purè ut figura consideratur, sine magni vel parvi discrimine, adeò ut etiam ab ipsâ quantitate, veluti à suo subjecto abstrahatur quodammodo, possitque vel in puncti angustia eius agnosci natura. Hoc opinor Proclus voluit, dum Mathematicas res in Anima dixit inesse incorporeo & indistanti modo.

Est deniq; & hæc summa & decumana ratio, quòd quantitatum est mirabilis quædam, & planè divina policia, rerumque divinarum & humanarum communis in ijs symbolisatio. De sacrosanctæ Trinitatis adumbratione in spherico scripsi passim, in Opticis, in Commentarijs Martis, in doctrina spherica, quæ hic repetita volo. Sequitur igitur recta linea, quæ ex fluxu puncti in centro, in punctum unicum superficies, prima rudimenta creationis delineat, æmula æternæ generationis filij (egressu centri, versus infinita puncta totius superficies, lineis infinitis, sub æqualitate omnibus perfectissimâ, figuratæ & depictæ) quæ recta linea elementum scilicet est formæ corporeæ. Hæc in latum ducta, jam ipsam Formam corpoream adumbrat, Planum creans: plano verò sectum sphericum, Circulum sectione representat, mentis creatæ, quæ corpori regendo sit præfecta, genuinam imaginem: quæ in ea proportionem sit ad sphericum, ut est mens humana

CAPVT
Anima habet scientiam Mathematicam ex instinctu.

Eadem potè Proclus paulò post locum, præ adductum, Esèrijs Mathematicis assimilari veritatè circa deos, & Opificè totius universi usum arche typismathematicis, sibi coæternis, in confirmatione Mundi.

Symbolis
m^o rerum
divinarum
humanarum
que in quæ
titibus

CAPVT I.

Animi quædam definitio.

ad divinam, linea scilicet ad superficiem, utraq̃ue tamen circularis: ad planum verò in quo & inest, se habet ut curvum ad rectum, quæ sunt incommunicabilia & incommensurabilia: inestque pulchrè circulus tam in plano secante, circumscribens illud, quàm in Sphærico secto, mutuo utriusque concursu: sicut animus, & in corpore inest, informans illud, connexusque formæ corporeæ, & in Deo sustentatur, veluti quædam ex vultu divino in corpus derivata irradiatio, trahens inde nobiliorem naturam. Quæ causa sicut stabilit proportionibus harmonicis Circulum pro subjecto & terminorum fonte, sic vel maximè abstractionem commendat: cum neque in certæ quantitatis circulo, neque in imperfecto, ut sunt materiales & sensiles, inest divinitatis animi adumbratio; & quod caput est, tantum à corporeis & sensilibus deceat esse abstractum, circulum, quantum curvi rationes, Animi symbolum, à recto, corporum umbrâ, secretæ & velut abstractæ sunt. Satis igitur muniti sumus ad hoc, ut Harmonicis proportionibus, animi solius objectis, terminos ex abstractis potissimum quantitibus peramus.

Ut igitur hunc locum concludamus: præcipua fasciculo colligemus. Commune enim habent Harmoniæ sensiles cum Archetypalibus, quòd terminos requirant, eorumque comparationem, ipsius Animæ energiam: in hac comparatione, utrarumque essentia consistit. Sed sensilium termini sensiles sunt, extraque Animam præsentés adesse debent: Archetypalium termini sunt antea intus in Anima præsentés. Sensilibus igitur opus insuper est receptione per speciem ex se emissam, quæ receptio fiat à sensibus, Animæ ministris: opus est & alia comparatione, singulorum terminorum sensilium, cum singulis Archetypalibus, puta circulo, eiusque parte scibili; at Harmoniæ Archetypali neutra re est opus, cum termini antea sint in anima præsentés, ei congenitæ, ipsaque ad eò Anima; nec imago sint veri sui Paradigmatis, sed ipsum suum veluti Paradigma. Ita simplex tantum comparatio, quam instituit anima, suarum ipsius veluti partium inter se, absolvit Archetypicæ Harmoniæ essentiam omnem. Denique Anima ipsa, versans in hac energia, est proposita nobis Harmonia, sicut, sine respectu hujus energiæ, est circulus eiusque pars, termini sc. Harmoniæ: tandemque Harmonia penitus animificatur, ad eòque deificatur.

CAPVT II.

Quot qualesque sint Animæ facultates secundum Harmonias.

Diximus hætenus de proportionibus harmonicis, quid illæ sint, & ubi consistant: neque dum nobis videmur attigisse quæstionem instituto nostrum convenientem; quod non tam in ipsis proportionibus harmonicis, quàm in facultate Animæ harmonica, scilicet agendi secundum proportiones, versatur. Hætenus igitur de
pro-

de proportionibus egimus causa ipsarum Essentia: nunc de iisdem agendum causa ipsius Anima.

Quor facultates Anima circa Harmonias occupetur?

Duplex autem facultas circa harmonicas proportionibus existit, altera per discursum, mentalis, vel quasi, altera operativa: & mentalis quidem rursus duplex, aut enim inventiva proportionum ipsarum ex abstractis quantitatibus, aut agnitiva seu animadversiva electarum proportionum in rebus sensilibus. Facultas igitur quae indagat rationes harmonicas, est eadem, quae & reliquas scientias artesque complectitur, Animi scilicet humani pars superior, De Deo enim hic nihil, ut qui non discursu & studio quippiam indagat, sed scit ab aeterno.

Facultas illa quae proportionibus nobiles in sensilibus, vel etiam in aliis rebus extra se constitutis, animadvertit agnoscitque, est inferior animae facultas, sensus proximè informans, aut adhuc inferior, scilicet tantum facultas animae vitalis, quippe quae nec discurret, ut Philosophi solent, methodove ad hoc utitur; nec in solo inest homine; sed etiam in feris & pecudibus, inque Anima sublunari. Quæras? si illa non compos discursus, eoque non possit apprehendere scientiam Harmonicarum proportionum, unde ergo hoc habeat, ut agnoscat forinsecus oblatas? Nam agnoscere, est externum sensibile cum Ideis internis conferre, eisque congruum iudicare. Quod pulchrè exprimit Proclus, vocabulo suscitandi, velut è somno. Sicut enim sensilia foris occurrentia faciunt nos recordari eorum, quae antea cognoveramus: sic mathematica sensilia, si agnoscuntur, eliciunt igitur intellectualia, antè intus praesentia: ut nunc actu reluceant in Anima, quae prius veluti sub velo potentiae latebant in ea. Quomodo igitur irruperunt intrò? Respondeo, omnino Ideas seu formales rationes harmoniarum, ut de ijs supra distrebamus; inesse ijs, quae hac agnoscendi facultate pollent; sed non demum introrsum recipi per discursum, quin potius ex instinctu naturali dependere, ijsque connasci, ut formis plantarum connascitur numerus (res intellectualis) foliorum in flore & cellularum in pomò. Quod experimentum in plantis, simile rationibus harmonicis, (numerus enim & proportio, res cognatae sunt, ut supra patuit) efficit, ut ne vegetativae quidem animae facultati, Plantisque ipsis, facultatem agnoscendi harmonicas proportionibus Radiorum sideralium, confidenter possim adimere; etsi sine experimentis proprijs nihil statuo. Sic igitur fit, ut pueri, ut rudes, agricolae, barbari, ipsaeque adeò ferae, percipiant harmonicas vocum, etsi nihil sciunt de scientia harmonica. Si quæras unde illis hic instinctus? aut ad Deum confugiam, qui has corporibus formas, omnes sui ipsis imagines, secundum magis tamen & minus, efformat & praeficit, secumque ipsis harmonicas rationes circumgestare facit, uti ipse eas ab aeterno mente complexus est, inque creatione expressit, ut supra dictum: aut, quod eodem redit, allegabo cognationem, cap. I.

Animis conosci rationes harmonicas.

Animam esse quodammodo circumlum. Fundamentum influentium Genethliacorum

tractam, animarum harum, etiam inferiorum, cum circulo, ad quem; velut ad normam legemque, compositae & conformatae sint, cumque ipso circulo, ejusque demonstrabilitate, Ideam etiam proportionum harmonicarum inde dependentium induerint. Valde enim confirmant hanc Philosophiam Geneses, cum videamus, characterem confluentiae

Animam esse quodammodo circumlum. Fundamentum influentium Genethliacorum

radio-

CAP. II.

radiatorum cœlestium ad idem punctum, velut ex circulo communi, imprimi in nascentis animum: de quo infra cap. VII. plura.

Media quibus Anima percipit Harmonias

Porro media quibus utuntur istæ facultates Animæ inferiores ad percipiendas harmonias externorum, sunt eadem quibus & externa ipsa objecta introrsum recipiunt. Si sensilia sunt, sensibus etiam percipiuntur, facultatibus scilicet animæ, sensus in formantibus, quæ & ipsa non minus quàm superior, in comparatione versantur rerum certarum, sed id instinctu, non discursu. Sic soni auditu, eiq; præfectâ potestate, consonantes discernuntur à dissonantibus. Sic proportionibus Architectonicæ oculis percipiuntur, & facultate illa, quæ visui est præfecta, pulchra & congruæ ab incongruis discernuntur. Sin autem res ipsæ, in quibus est harmonica ratio, sensiles non sunt, sed fortè aliâ facultate perceptibiles, eadem & ipsæ proportionibus rerum in animâ relucunt: uti comparatum est cum proportionibus radiatorum sideralium: quæ quomodo ab anima sublunari percipiuntur, infra Capite VII. disquiremus.

Qualis perceptio?

Est tamen obtusa & obscura hæc Harmoniarum perceptio in facultatibus Animæ inferioribus, & quodammodo materialis, & sub nube quasi ignorantia: nec enim sciunt se percipere; ut cum videntes aliquid, non tamen animadvertim⁹, nos id videre. Tales sunt motus illi, & pavores, à Stoicis celebrati, naturales sine consilio, præterq; volûntatem talis etiam affectus Odij vel Amoris naturalis, miro cum primis ingenio;

Amoris in-
sinctus.

qui membrorum comensu, vocisq; & temperamenti qualitatis, bonitatem vel similitudinem æstimans Animæ alterius cum suâ, mirificè in illam exardescit. Amat igitur insanus adolescens puellam; nec scit cur, aut quid in ea potissimum amet, quod ei non possit præstare quævis obvia meretrix, si inhonestus amor, aut quæcunque nubilis puella, si legitimus.

Physiognomicus in-
sinctus.

At Physiognomicus superveniens, invenit in utraq; personâ similitudinem aliquam morum; qui si viciosi, litigijs perpetuis in conjugio præbent occasionem; si boni, tranquillitati vitæ. Adeoq; huc referendus est universus instinctus Physiognomicus; qui quamvis mutus, & quodammodo brutus, (minimè verò arte comparatus, et si per eam excoli potest) rerum tamen humanarum interpres & arbiter est unicus.

Fascinum
Aspectus.

Tantum enim quilibet prosperitatis (naturaliter loquendo) obtinet, quantum ejus facies, comensus corporis, incessus motusque membrorum, arridet rerum potentibus, quantumq; ijs irrepit, nullo etiam super ea re consilio usis, veluti latens; ut sæpe testentur, se amare vel odisse quempiam, nescientes ob quam causam. Talis inquam est in Animæ facultatibus inferioribus sensus proportionum sine sensu. Adeo neq; distinguunt proportionem à Terminis seu subiecto suo (ut cum auditâ jucundâ cantilenâ, præter sonos ipsos, nihil de artificio ipso cogitam⁹) nec planè distinguunt inter se diversas Harmonias; tantum n. quod sint, animadvertunt, quid vel quàm variæ sint, nesciunt. Quippe ipsæ etiam Ideæ Harmoniarum, quas hæ inferiores Animæ facultates secum habent int⁹, non planè puræ ipsis sunt instinctæ, sed cum involucris speciei subiectæ, ej⁹ scilicet quæ cujusq; facultatis sit obiectum. Nimirum facultas auditus (ut exemplo sonorû concordatium utamur loco omnium) corpori proximè astans, crassa nimis, eòq; & inhabilis fuit ad recipiendam purissimam proportionis Ideam, ut iam statim pluribus explicabo.

Nunc

Nunc enim ad energeticas Facultates venio, quæ circa proportiones Harmonicas occupantur. Est n. hæc quoq; duplex: nam aut in se ipsa est operosa, aut in rebus extra se, utrinq; assimilans opa sua proportionibus, aut inducens has in illa. Et illa quidem passivæ similis est, ista citra controversiam in agendo exercetur, illa igitur inferiorum Animæ facultatum rursus est soboles, ista superiorum: illa Naturæ viribus subest; hæc voluntati hominis. Illa sanè motu pollet alterationis, quam corpori suo inferat, ut omninò facultati sublit vitali. Quod enim delectamur Harmonijs sonorum, speciem passionis habet, quippe delinitionis demulsiõnisq; unde etiam à Philosophis à patiẽdo Sympathia dicitur animorum cum Cantu; est tamen reverà operatio animæ, naturali motu agentis in seipsam, seseq; exuscitantis: ad quod illa non consilio, nec voluntate, sed instinctu naturali fertur: habetq; jam ab ipso ortu connexas & in unum quasi conflatas Ideas, & Harmoniarum in sonos incorporatarum, & affectionũ animi respondentium: ut non aliter ipsi sit implantata Idea Harmoniæ, quàm quatenus latificat, estq; delectabilium aliquid, & quatenus est Ideæ motus conformis implexa. Hoc opinor Præclum supra voluisse, cum affirmaret, Paradigmata rerum Mathematicarum (& sic etiam, multòq; magis Harmoniarum) inesse in Mente

CAP. I

Quid secundum Harmonias patitur Animus.

*intellectualiter, in Animã verò †vitaliter: sic n. in erunt etiam in facultate audit⁹ sonore, in vitali sublunarium radiose & operative; sc. non sunt ipsa Paradigmata pura interna, sed Icones illorum, foras derivati. Quod verò non tantum delectamur Harmoniã cantus, sed etiam digitorum, oris, pedum, corporisq; motus accommodamus: id jam præstamus facultate animali, junctã voluntate. At cum etiam vocem ad Harmonias intelligibiles accommodamus, meditates concinnum cantum, antea non auditum: hic supremis infimisq; omnibus facultatibus utimur: supremis quidem, quod & volumus, & consilio utimur; inferioribus verò, quod possumus, & quod etiam sine intellectione proportionum, solas Ideas intervallorũ, naturã implantatas, cantu exprimim⁹, inconcinnis omnib⁹ exclusis, per sola intervalla concinna divagantes.

* νοερός,

† ζωικός

Vt Animi agant secundum rationes harmonias.

Hactenus igitur explicatas, facultates harmonicas essentialia illa Harmonia, DEUS ipse, expiravit creando, ut qui est εὐδία ἐνεργεία, inspiravitq; hanc particulam suæ imaginis in Animas omninò omnes, secundum magis tamen & minus, qua inculcatione finem impono, & huic capiti.

Vnde Animis insunt facultates Harmonicæ.

CAPVT III.

Quæ sint Genera τῶν ἡµοσµένων; hoc est, rerum seu sensilium seu immateriarum; in quibus expressæ sunt Harmoniæ, sive à Deo, sive ab homine, & quomodo?

D Istinctas esse quæstiones facile patet 1. cui insint Harmoniæ tanquam Agenti, Formanti, seu Opifici. 2. Cui insint tanquam operi formato. De priori egimus hactenus: de posteriori nunc porrò agendum accuratiùs.

Q 2

Res

124 DE CONFIGURATIONIBUS

CAP. III.

Res igitur omnes vel sunt immateriatæ, vel materia participant. Imateriatæ est Anima (respectu quidem corporis) atq; hæc, ut hæctenus usurpavim⁹, tota respectu suæ essentiæ, descripta est à Deo in has proportionibus Harmonicas, quæq; prius inerant Animæ ut Opifici, sc. ut est Energia, nunc insunt eidem, ut operi Dei. Quæ verò materiâ participant illa simul & Numero & Magnitudine participât; At magnitudinem sequitur earum situs in loco; quib⁹ deniq; accidit Mot⁹ localis. Numerus igr est aliquid naturâ pri⁹ Harmoniâ, quia oportet terminos harmoniæ cujusq; esse numero plures uno. Habet tamen & Numerus primorum Mundi corporû suas ex Geometria causas, quas infra lib. V. ex Mysterio meo Cosmographico repeto. Quantitatem sequitur figura, individua ejus proprietates; quæ cur globosa siderib⁹, ipsiq; adeò Mundo deberetur, sc. ex Sphærici Archetypo, id alibi passim solet explicari. Figuras corporum diversorum statim sequitur certa proportio, eaq; triplex: una diametrorum, altera superficierum, tertia spacij seu corporum. Igitur si causæ harum Proportionum aliæ non suppeteret, probabiliter possemus affirmare, ex Harmonijs esse desumptas. Quæcunq; tamen eæ sunt, illas Globi cœlestes sine ulla mutatione custodiunt; quippe qui nullo motu temporisve decursu majores minoresve fiunt. Secus est cum ijs Proportionibus, quæ insunt corporibus causâ situs, & causâ motuum localium: illæ enim retinent ingenium Motus ipsius; qui ut in continuo FIERI, nunquam in ESSE versatur, sic etiam Proportiones motuum inconstantes sunt, alijsq; temporibus aliæ. Verum quidem est: si motus corporum cœlestium non variaret eorum intervalla à communi meta seu Basi mundi, h. e. si nullus esset eorum mot⁹ in altum & profundum, sed omnis in merum circulum concentricum; tunc non tantum intervallorum proportio constans, sed etiam merè Harmonica futura fuisset, si causæ aliæ non suppetissent. Idem de motu dicendum, causa suæ essentiæ, id est causa suæ celeritatis veræ per ætherem: quæ si constans singulis esset & perpetua, dubium nullum est; quin hæc diversorum celeritates & tarditates ad leges Harmonicas fuissent attemperatæ. Idem deniq; de eodem motu dicendum etiam causa confecti spacij sub Zodiaco apparentis. Nam si omnes planetæ eodem motu apparenti sub Zodiaco debuissent incedere, nec unq̄ longius alter ab altero separari: non est dubium, qn̄ Deus talem illorum situm ad se mutuò sub Zodiaco constituisset inde ab initio (siquidem libera & non alijs necessitatis legib⁹ nexa fuisset illorum dispositio) qui undiquaq; Zodiacum rationib⁹ disperceret Harmonicis. Id adeò & in principio motuum (cùm principium temporis consideretur sine tempore) fuisse consentaneum est; ut ex communi situ & configuratione Harmonica (qualis vel ex Terra, vel potius ex Sole apparere potuit) velut à carcerib⁹, in sua quilibet spacio seu itinera excurrerit. At quia Planetæ moventur in altum & profundum, situs intervalla mutantur; & quia ad hunc motum necessitate physicâ sequitur etiam realis intensio & remissio motuum, causâ celeritatis: deniq; quia per inæquales diversorum celeritates apparentes, Zodiaci spacium, quod videntur illi trajicere, dividitur aliâs aliter: hisce tribus nominibus, tam sitibus, quàm motibus idem contingit causâ temporis, quod quantitatib⁹ ipsis sine respectu temporis. Sicut enim non in

toto

1. In Anima

2. An in Numero Planetarum.

3. An in motibus corporum.

4. An in intervallis.

5. An in motuum celeritate constantem.

6. An in motibus apparentibus sub Zodiaco constantem.

7. An in situ eorum initiali apparente sub Zodiaco.

In multis non constantem.

toto circulo, vel rectâ inq; omnibus ejus punctis sunt termini seu metæ rationum Harmonicarum, sed saltem in certis aliquibus: sic etiam hîc non toto tempore motus, existere possunt Harmoniæ, neq; in interval- lis, neq; in motuum celeritate, neq; in spacijs Zodiaci inter planetas in- terceptis: possunt tamé omninò in certis temporis momētis, & possunt hoc citra ulteriorem Dei operam, semel initio motus dato. Nam qui extrema præscripsit motibus, & mutationem indulfit ab uno extremo in alterum; idem etiam intermedia largitus est omnia, tam incongrua, quæ sunt infinita, quàm etiam congrua & Harmonica, certo numero incongruis interjecta. Neq; enim hæc mutabilia Deus reliquit sine omni cura ornatus Harmonici: quin potiùs eorum aliqua (ut motus Planetarum proprios) extremorum ipsorum præscriptione in ordinē Harmonicum redegit: quæ materia libri V. erit: in alijs, ubi non dantur extrema, sed quantitas motionis circulo connexa est secum ipsâ, satis habuit Creator, sic conformare animas, creaturis mûdanis præfectas: ut & expectarent & observarent & animadverterent harmonias, per totû circulum, suis temporum momentis provenientes: & operationes suas ad illarum præscriptum accommodarent. Sic fit cum motibus planeta- rum ex Terrâ apparentib⁹ sub Zodiaco; materia hujus IV. libri propria.

Igitur cum operibus Dei nobis notis, res sic habet: ad quæ si jam comparemus ea, quæ Homines ad harmonicas leges ordinant, partim eadem nobis dicenda erunt, partim diversa. Primùm in Cantibus etsi non minus quàm in cœlo datur continua quantitatis augmentatio & diminutio: hæc tamen in cœli motibus, certis naturæ legibus est ne- cessaria; in voce humanâ neq; necessaria est, neq; etiam facilis. Guttur n. distinctione circulorum ad voces articulatas factum est; faciùsq; ab acuto in grave, & vicissim, p saltuum veluti intervalla, sonitusq; discre- tos pervenimus, quàm si juberemur uti intensione continuâ. Nihil igr mirum, in motibus cœlestibus, cum ipsâ augmentatione & diminutio- ne continuâ, quæ vitari non potuit, mansisse etiam intervalla inconcin- na, mixta concinnis & consonis: in cantu humano, eliminatis omnibus inconcinnis, sola concinna & consona observari. Neq; habet ideò, quo gloriatur Cant⁹, præ motiõibus cœlestibus: illis n. aliud officium quod peragant; est demandatum; harmonica contemperatio ipsis est accesso- ria tantùm; cantus præter Harmonias, nihil quod spectet habet, nihil extrâ requirit, in unum solum finem delectationis intenus est.

Sunt & alia opa humana, in quæ mens proportiones harmonicas, obscuriùs tamen & viliùs, introducitur: ut cum Cantus non qualitate tan- tum acuminis & gravitatis, sed insuper etiam mensurâ tactus, proporti- onis duplæ & triplæ particeps, informatur: & rursus in motu corporû; cum saltatur in Choreis, primum in æqualitatis, posteriùs in duplâ pro- portione. Quod idem & poetæ imitantur, concinnatione pedum ex syl- labis, longâ & brevi; quarû illa ponitur esse dupla hujus: ubi Iambus - 0 -, Trochæus - 0 vel Tribachys 000, ad Spondæum --, dactylum - 00, A- napæstum 00-, vel Amphibrachyn 0-0, vel Proceleusmaticum 0000, est, ut 3. ad 4; ad Bacchios 0-- , --0, Creticum -0- & Pæonas, -000, 0-00, 00-0, 0000-, ut 3. ad 5. ad Molossum ---, Choriambum -00-

CAP. III.
Vide fol. 24.

8. In itine-
rum celeri-
tatibus.

7. Itinerum
longitudini-
bus per Zo-
diacum.

10. in Cantu
Differentia
Harmonia-
rum cele-
stium & cæ-
tus humani

Cur vox ho-
minis non
continuis
augmentis
intendi pos-
sit: ut instru-
mentum
vel chorda?
Cur non
meræ har-
monicæ cõ-
figurationes,
ut in cã-
tu mera cõ-
cinnâ?

11. In tactus
mensura.
Vide lib. III.
fol. 14.

12. In Salta-
tione.

13. Harmo-
niæ pedum
poeticorum

ratis, & non ductis, ut ejus congruentiam aut incongruitatem seorsim à cæteris mens intueatur.

Mens quidem ista potest, quia voluntate utitur, suoq; arbitrato saltat in illa quantitatum infinita divisione, quæ tota menti simul præstò est ad cogitandum; sensationes verò, perceptionesq; aliæ naturales, motus deniq; corporum, per quos adjuvantur perceptiones, non sic in animantis potestate sunt; ut, si infiniti soni, aut binorum planetarum infinitæ angulationes per totum circuli ambitum, simul eodem tempore inter se confusæ essent, possint se subducere à rejecticijs, inq; solos placentes sese recipere: opus igitur habent motu, quo intercedere, omnia quæ quantitatis causâ confusæ essent, per tempora succedentia evolvatur, ut singula sola sensibus accidant. Quòd si oculi simile quid menti possunt, ut ex confusione infinità unâ præsentium sine motu, eligant præstantiora (ut si manuum usæ ministerio, ex infinitis circuli subtentis possibilibus eligant delineentq; subtentam tertiæ parti, latus sc. trianguli): id ipsum non tam oculi, quam mens ipsa per oculos censenda est facere, nec hoc planè sine motu, ut dixi, manuum.

Vt igitur hanc observationem prioribus pronuntiatis applicemus: oportet, si res aliqua genuinū debet esse subjectum proportionis harmonicæ, oportet inquam & quantitatem, longitudinem sc. in illa re inesse, & signa esse bina ad min^o, si longitudo est circulo, vel trina, si recta linea, quorum vel unum vel omnia, motu quodam longitudinem rei percurrant, terminiq; fiant partium longitudinis, inter quas sit proportio: et hoc ad minimum. Atq; id fit ex parte in configurationibus, hujus lib. IV. proprio subjecto. Nam ut dicitur capite sequenti, Harmoniæ quidem in angulis, quos metitur Zodiacus, considerantur sine motu: anguli tamen ipsi, alij ex alijs, corporum radiantium motu per Zodiacum constituuntur. Sunt tamen modi præstantiores, ad eundem finem tendentes: ut cum corpora, quæ habent longitudinem, ipsa & determinantur talibus signis, sursum deorsum errantibus, & trunci qualibet vice intercepti, simul moventur: ut ita non jam corpora, sed motus ipsi corporum, causâ longitudinis & brevitatis non temporalis, sed corporeæ (quippe motuum incorporatorum, seu corporū in motu constitutorum) inter se comparentur. Quemadmodum se res habet cum sonis: nam sonus est species emissâ è corpore, & ut quantum illud, & ut figuratum quadamtenus, & ut in motu constitutum est: quia pro aptitudine figuræ est & motus & sonus.

Atq; hæc jam altera magisq; evidens causa est, cur natura hominis, sonorum potissimum proportionibus harmonicis sit dedita. Fit n. hoc rursus ob conformationem sui corporis: in quo guttur illud corp^o est, quod pro superioris vel inferioris circuli cartilaginei in asperâ arteriâ constrictione, nunc longum nunc breve est, quodq; impulsus spiritu ex pulmonum follibus expressi, cavitate sua (figurâ nempe) motum edit similem, cuius & species accidit auribus, & sensio (arteriæ ipsius, ut est in motu constituta) animæ sentienti præstò est: quippe hoc communi sensu sentire est, frui speciebus membrorum corporis, ut sunt illa varijs affecta & quasi formata motibus: quæ species, ut in Dioptricijs explicavi, spirituum continuitate feruntur à membris corporis

Cur motu potissimum enitescant proportionibus?

Hoc tamen infra serviet nobis exemplum, ad umbrandis Harmonijs radiorum, quadamtenus.

Quomodo debeant esse comparata sensilia, ut in ijs harmoniæ insint.

Quomodo sonantia fiant harmonicarum subjectum.

Quid aspera Arteria sonis conferat ad Harmonias exprimendas?

CAP. III.

Quomodo
mens homi-
nis ex sono
quantita-
tem sonan-
tium diju-
dicet.

corporis, etiam remotis, ad sedem sensus communis. Fit igitur, ut quia homo crebrâ sensatione asperâ suâ arteriâ in motu constitutâ, combibit ideam quandam conformationis corporum quomodolibet sonantium, idem tanto facilius agnoscat, & dijudicet quasi, conformationes corporum extra se, motorum, eoque motu sonitus emittentium, eosque inter se comparatos ad leges harmonicarum proportionum examinet.

CAPVT IV.

Quid discriminis sit inter Harmonias Quarto, & inter illas tertio libro consideratas.

Quanti res momenti sit ad bene philosophandum, distinguere rerum fines; inter se cognata conferre, ne pro iisdem habeantur; opposita committere, ut illustrentur; id nihil attinet longiori sermone præfari. Quare operæ precium fuerit, omnia quæ hætenus ad hoc utilia, vel sparsim vel obscurius vel obiter dicta sunt, sub unum aspectum proponere, & sicubi opus est, amplius illustrare, adque præscriptum capitis lemma ex professo accommodare. Quintuplex igitur discriminem est inter huius & præcedentis libri contemplationes harmonicæ. Unum in re ipsa Harmonica, causâ suâ amplitudinis, Alterum in Terminis ejus sensilibus, Tertium in causa, quæ conciliat Harmoniâ suam essentiam, Quartum in modo inessendi, Quintum in ordine causarum quæ formant Terminos proportionis harmonicæ.

Harmoniæ
angustiores
hoc libro.

I. Quod rem ipsam attinet, quæ Harmonica proportio dicitur; illæ libro tertio primùm ortæ à sectionibus circuli per figuras regulares planas demonstrabiles, mox ad rectas lineas translata, interque se commissa & conjugata, copiam non mediocrem harmonicarum partium, (ut sunt Sectiones harmonicæ, Toni, Genera, Modi, Systemata & similia) interque eas admirabilem quandam politiani progenuerunt, atque illa penè totâ suppellex, quantaquanta est, etiam infra libro V. erit perscrutanda & adhibenda; ac nunc hoc libro quarto ab iisdem quidem Circuli sectionibus initio facto, non tamen ad rectas lineas progressuri sumus; sed intra circuli metas toto disputationis ambitu consistemus: causa dicta est Cap. præcedenti, diceturque amplius infra cap. VI. ubi & de cognatione, & de effectu hujus discriminis agemus pluribus.

Harmoniæ
istæ sunt an-
gularum.

II. Quantum ad Terminos harmonicarum istarum seu subjectum earum sensibile, illud libro III. erant Soni acumine & gravitate differentes: itaque & sub motus genus referebantur, & figurati quodammodo motus erant; Hoc quarto verò libro non sunt voces, ut in præambulo dictum, non aliqui motus, inter quos quis agnoscat harmonias; sed insunt illæ in angulis, quos bini planetæ, radijs lucidis emissis, formant in terrâ, quatenus talis angulus cum angulis rectis quatuor, unum punctum concursus cir-

sus circumstantibus, comparari potest. Atque hic opus habet lector aliqua luculenta admonitione. Possum enim hos quidem terminos explicare clarius ad percipiendum, sed non possum sine periculo confusionis in benè philosophando, nisi diligenter lectorem philosophum præmuniam. Cùm enim termini proportionis debeant differre quantitate; angulorum verò quantitas, hoc est mensura, sit arcus circuli, ex concursus angularis puncto descripti, ut in Geometria docemur; in toto quidem mundi spacio, quod est hinc à terrâ usque ad fines rerum, non possumus uspiam describere aut descriptum sensib⁹ percipere circulum, radiorum angulis dimetiendis idoneum magis, nisi illum ipsùm sensibilem circulum in summo æthere, creberrimis fixis stellis expressum, à quibus in certas animalium formas redactis, ille nomen adeptus est Zodiaci; quippe & sub quo ipso Planetæ semper versantur, locumque ejus unum singuli nobis corporum suorum objectu tegere videntur, & in cujus centrum, Tellus domicilium nostrum, non suo tantum centro, quod punctum est, sed totius mole corporis, per cujus superficiem dispositi sumus homines, abditum esse videtur. Nihil igitur est perceptu facilius, quàm si dicamus, ut cap. præcedenti, proportionēs harmonicas, de quibus hoc libro sumus acturi, esse inter totum circulum Zodiacum, & inter ejus arcum, quem duo planetæ visibili illo corporum objectu designare, terminare vel refecare videntur.

Quomodo arcum Zodiaci

Hoc etsi sic est comparatum, exque Geometricis & Astronomicis Rationibus optimè pronunciatum: diligentissimè tamen cavere debet lector Philosophus, ne animo præsumat, harmoniam hanc (libri quidè quarti materiam) in cœlo ipso, inque Zodiaco circulo, aut etiam in planetis inesse. Minimè gentium; inest enim hæc harmonia Zodiaci partibus, non propter seipsas, cùm planetæ radiantes immenso intervallo consistant infra hunc circulum, sed propterea, quòd illæ mesurant angulos radiorum in Terra concurrentium; imò propterea, quòd non ipsæ actu mesurant, sed illarum loco, Icon exactus Zodiaci cœlestis in Animâ sublunari, hoc mesurandi officium subit: inest radijs planetarum non quatenus ij singuli vel à planeta descendunt suo, vel lucis sunt soboles (etsi non sine hoc): sed quatenus binorum planetarum bini juncti hic in Terris certum aliquem harmonicum formant angulum. Utroque nomine Terrestris est hoc harmoniæ subjectum (formaliter, & in quantum radij fiunt Termini Proportionis harmoniæ) minimè verò cœlestes, nisi tantum materialiter, & respectu sui ESSE proprii, sine consideratione Harmoniarum; scilicet quatenus angulos in terra factos, proprium scil. hujus harmoniæ subjectum, conformant radij lucidi, res cœlo oriunda, sed in terram jam delapsa. De verè cœlestibus verò harmonijs libro V. ex professo agemus. Breviter Termini harmoniarum libro tertio, fuerunt Hominis seu Artis opus; hoc libro IV. erunt Naturæ opus: Libro denique V. erunt opus Dei Creatoris.

Non verò cœlestes.

Sed Terrestris.

III. Quantum jam ad Rationalem causam, quæ harmonijs suum ESSE conciliat: discrimen librorum Tertij & Quarti in genere nullum est, sed saltem in specie. Influebant enim libro III. harmoniæ ratione

R

sui sub-

130 DE CONFIGURATIONIBUS

CAP. IV.

fui subjecti materialis (sonorum) in sensus, recipiebantur & dijudicabantur, ratione suæ formalis essentiaë, quâ harmoniaë sunt (id est formabantur) ab instinctu Menti concreato, rationis sine discursu participæ. Et hætenus Harmoniaë tantummodò seipsis considerabantur.

Deinde verò per occultum sed confessum tamen commercium facultatum animaë, transfundebantur harmoniaë introrsum receptæ in affectus cordis varios, per quasdam sui similitudines seu Icones; transfundebantur & in locomotivam, ut homo conceptam animo speciem harmoniaë non voce tantum exprimeret, sed etiam motu corporis imitaretur. Ita Harmoniaë vices alicujus causæ subierunt.

Similiter & hæc Animam supponere necesse est, cui inde à creatione rerum sic instinctum hoc proportionũ Harmonicarum *μετρίων*, & quæ angulum duorum radiantium siderum, quomodocunque intro receptum (seu id fiat aliqua re sensuum analogâ, sive suæ essentiaë, qua anima est, proprietate; de quo & dictum capite præcedenti, & dicentur in sequentibus plura) secum ipsa æstimet, ad quatuor rectos comparet, harmonicum à non harmonico dijudicet, & sic harmoniaë suum Esse intellectuale conciliet, quod anguli hi foris extra mentis limina nondum habebant.

Harmoniaë
istæ relucet,
i. in Anima
hominis.

Quod si quærat, cujusmodi hæc anima sit, ubi vel in quo corpore collocetur: respondeo, primùm tales esse omnium hominum animas. Sed libro tertio erat facultas quæ præest auditui, & sic sensibus: hic non est sensitiva facultas. Oculi enim, quorum objectum sunt Lux, & radij lucidi, nullum faciunt idoneum indicium harmonicaë radiationis binorum planetarum. Nec est Ratiocinativa facultas: etsi enim ex Observationibus Astronomicis per oculos administrandis, ratio invenit & computat, qui quovis tempore sint aspectus: id tamen non agit naturaliter, quippe non apud omnes promiscuè homines, sed voluntariè, apud paucos astronomiaë singulariter deditos. Sed sunt animaë humanaë subjectum harmoniarum illarum, primùm ratione instinctus naturalis, in quantum animaë sunt exemplaria Creatoris, ut dictũ Cap. IV. secundò ratione facultatum, Vitalis & Naturalis motuumque vitalium & naturalium, seu Platonico more, Concupiscibilis & Irascibilis partium; ratione quidem illius, in quantum Harmoniaë sunt, ratione verò harum, in quantum species Harmoniarum imprimuntur in has facultates, fiuntq; causæ operum Naturæ, tam in animo quàm in corpore, impultrices & stimulatrices.

s. In Natura
sublunari
seu anima
Terra.

Deinde præcipua anima in quam hæ radiationum Harmoniaë influunt, est illa philosophis dicta Natura sublunaris, per totum Telluris, aluminaë nostræ, corpus diffusa, inq; ejus aliqua certa parte non aliter quàm anima humana in corde, radicata; ex quo ceu foco, fonte, vel penetrâli, per speciem sui exit in circumfusum Terris Oceanum & superfusum utrisque Aërem.

Quemadmodum verò, qui Melodo suaviter canenti auscultat, is lætitiâ frontis, voce, plausu manuum pedumve, ad Melodiaë mensuram attemperato, testatur, se quod est in melodia harmonicum, percipere & approbare; non aliter Natura sublunaris commotione insigni & evidenti

denti viscerum Telluris, ad illos potissimum dies, quibus Errantia sidera radiis suis harmonicè configurantur in Terris, testatur de eo, quod jam præmisimus; se scilicet non minus instinctu quodam naturali valere ad percipiendum proportionem angulorum harmonicam, quam pollet facultatem naturali, vitalis nostræ simili, ad corpus Telluris, officinasque subterraneas in montanis, certis Harmoniarum temporibus calefaciendas exagitandasque; ut illæ magnam vaporum nebularumque copiam exhalent, ex qua, per Antiperistases frigoris superni, omnis generis meteora conformantur.

In Terræ enim corpore ponenda est hæc anima: quia nec anguli harmonici radiorum in ulla alia parte mundi, quam in Terrâ existunt; & opera Naturæ, quæ ad configurationes radiorum sequuntur, ex Terræ visceribus, montiumque cavernis ortum trahunt.

Vide Gap. VII.

IV. Quartum diferimen consistit in modis, quibus Harmoniæ diversæ in suis insunt subjectis.

Nam Libro III. cum in Cantu inessent; in illo toto inerant, toto scilicet tempore, quo durabat cantus. Et quamvis intervalla vocum, ut omnia quantitate participantia, continuam admittant divisionem; non erat tamen ibi transitus cantui à sono inferiori per intermedios infinitos, usque ad eum, qui primo consonus aut concinnus esset, sed cum saltu & silentio trajiciebantur intermedia omnia, omnis verò vocalis comoratio erat in sonis inter se concinnis. Eodem modo in Concertu, quamvis inter Diapason & Dihex intersint infinita intervalla, non fiebat tamē intensio vocum continua, per omnia intermedia, quoad ex Diapason fieret Sexta, sed saltu ferebantur voces à mera Diapason in meram Sextam, intermediis omnibus silentio transmissis. Et in organis quidem saltabatur ab una canna ad aliam, in tensis, ut Instrumento & Harpe, ab una chorda ad aliam, vel si multifoniæ chordæ usurparentur, ut in Clavichordio, Pandura, Chely, Cythara, ab uno tactu, aut in fistulis, ab uno foramine ad aliud; in gutture humano ab uno circulo arteriæ asperæ ad alium. Non sic in Libro IV. Nam quas in eo considerabimus harmonias, illæ ut dici ceptum capite præcedenti, non semper existunt inter binorum planetariorum radiorum angulum, & inter quatuor rectos; sed fit continua separatio planetarum, quibus quidem hoc datum est, sub Zodiaco circulo, per intervalla *avdequosa* omnia, in harmonica, quorum extremum, duo recti, semicirculus, seu oppositio: indeque retrogrado ordines per intervalla rursus inconcinna & dissona omnia, usque in conjunctionem: nullus hic saltus fit ex uno angulo harmonico in alium, verbi causa ex Trigono in Quadratum; sed transitus ab illo ad hunc continuus est, per intermedia omnia. Propterea tempus universum motuum cœlestium occupant configurationes radiorum inconcinnae, dispungunt verò saltem certis momentis, configurationes binorum, aut interdum trinorum, aut etiam quaternorum, harmonicæ: reliquis in incongruentia pergentibus; ut si septem cannae Organicae sonos totidem dissonos continuâ tensionis alteratione emitterent, fieretque tensionum obviatio *mutuâ*, ut interdum

Diffimilitudo harmoniarum harum & Musicarum, in continuitate.

Sunt mentanea

CAP. IV.

Non tamen
momenta-
neus carum
surrectus.

binæ vel trinæ consonarent, cæteris dissonantibus. Ita verè & propriè loquendo, ipsissimæ harmonicæ configurationes non sunt in tempore, sed in momentis indivisibilibus perficiuntur. Et si verum juxta & hoc est, commotiones, quæ ex hisce harmoniis in Animis existunt, non esse momentaneas; movent enim harmonicæ configurationes, quatenus sunt in fieri, & in ipso momento quo perfectæ fiunt, rursus remittit earum stimulus: opera verò Naturæ, quæ per hos stimulos sollicitantur, jam à conditionibus materiæ mensuras accipiunt sui temporis, durantque sæpe longè ultra momentum, quo perficitur radiatio. Sic machina ænea explosa, vi succensi pulveris pyrij ignescit, nec statim, consumptâ materiâ ignis, à calore remittit. Sic corpus animalis, ut exemplum sit accommodatius, jactatum febrili paroxysmo; quamvis facultas animæ vitalis, author inflammationis, à conatu suo remittat, quippe defuncta suo munere, & materiâ febrili vel colliquatâ, vel ejectâ ex intimis sedibus, versus exteriora, non tamen statim omni calore liberatur; hæret enim is in materiâ corporis, carne, ossibus, nervis diu, quoad ipse quoque tractu temporis expiret.

Fol. 114.
Sunt mixte
incongruis
inefficaci-
bus.

Sunt igitur hæ Harmoniæ ex earum numero, quas supra Cap. II. diximus non subjacere providentiæ liberæ, sed necessitate motuum misceri cum infinitis sui generis incongruis: quibus Deus mentes ordinavit, quæ illas cum incidunt, agnoscerent. Atqui longè foelicior est Natura sublunaris in his, quàm aures in cantu, dignoscendis. Auditus enim non valde delectatur Harmoniâ binarum vocum, si quinque aliæ dissonantes obstrepant: Natura sublunaris, assueta perpetuis incongruis configurationibus, eas pro nullis habet, quia novi nihil animadvertit; in harmonicum verò angulum sic est intenta, ac si is solus esset. Sic cum Prognosticum aliquod millies errat, negligitur tamen hoc; ac si semel scopum attingit, hoc memoria dignum censetur, hoc omnium sermonibus celebratur.

Sunt neces-
saria non
procurata.

Ex his igitur intelligi datur, Harmonias, in vocibus quidem arbitrio constitui consilioque canentis: in angulis verò radiosius nullo naturæ sublunaris consilio, sed mera necessitate geometricâ motuum provenire. Nam quia duo Planetæ separari debent, per totius semicirculi seu Graduum 180. longitudinem, sit necessariò ut suis certis momentis, etiam particulis ejus harmonicis, scil. 30. 60. 90. 120. &c. graduum distent. Itaque harmonicæ cantus quæritur intus à canente, harmonicæ radorum expectantur deforis à Naturâ sublunari, observantur cum incidunt, dinoscuntur à non harmonicis, (& sic ab illa suum Esse accipiunt) excipiunturque & applicantur. Breviter, configurationes præcinunt, Natura sublunaris saltat ad leges hujus cantilenæ.

Dissimilitudo
in causa-
rum ordine.

V. Quintum discrimen est quodammodo annectendum primo. Nec enim latitudine tantùm differunt Harmoniæ hujus & præcedentis libri, sed etiam ordine respectuum diversorum, quibus Figuræ Geometricæ gignunt utrumque genus Harmonicarum proportionum: tertio namque libro potior fuit respectus Scibilitatis, quarto isto potior erit Congruentiæ. Sed de hoc quinto discrimine jam Cap. V. exprefso agemus, in explicatione Axiomatum.

CAP. V.

De causis efficacium Configura- rationum; earumque Numero & ordine graduum.

DEFINITIO I.

Configurationis vox sumitur pro binorum radio-
rum, cujusque à Planeta suo descendens, angulo illo, quo an-
gulo radij hic in Terrâ (quæ puncti rationem habet) coeunt: vel
quod eodem redit, sumitur pro arcu circuli magni, in Zodiaco descri-
pti, qui arcus mensura sit dicti anguli, seu quem arcum bini Planetae
corporum suorum objectu terminare & quasi præcidere nobis terrico-
lis videntur.

Notandum primo de nomine, Ptolemæus in quadripartito, in Opere magno,
inque Harmonicis Σχηματισμός appellat, quod Arabes, Aspectus, verterunt &
quasi Schema sit idem quod vultus, facies; quod etiam noster Teutonismus ha-
bet, qui faciem solet nominare das Angesicht/ Aspectum, & personarum Sche-
mata, faciei obtenta, Gesichter/ quæ Itali Mascaras. Invenitur tamen & vox
ὄρασις, quæ non tantum ex Arabiis Aspectus vertimus, sed etiam
boni Autores Latine Intuitus, & signa Intuentia dicere solent. Sed hoc sensu vox
non tam planetis competit, quam signis seu Dodecatemoriis Zodiaci; quæ cum
longitudines habeant, iis tavis sibi mutuò obverti secundum magis & minus
possunt. Nam contigua signa se mutuò nequeunt intueri, quippe vultibus non in
se mutuò, sed juxta invicem in eandem plagam versis.

Deinde nota, quòd quo tempore duo Planeta Angulum in terrâ faciunt, eo-
dem & in aliis locis mundi faciant alios angulos; ut. nusquam tantos, quam in
arcu circuli per ipsorum & terræ corpora traducto, aut circa lineam, quæ ipsorum
corpora connectit, veluti circa axem circumactò. Extra hæc loca radiationes
eorum coeunt angulis longè aliis, sive ij sint etiam Harmonici, sive incongrui,
ut serè per totum reliquum mundum. Inprimis nota, quòd in alterutro corpo-
rum planetariorum nullus constituatur angulus. Ad angulum enim requirun-
tur duo radij: ut radius omnis extra corpus est, nullus in ipso corpore. Quod idem
notandum, quia angulationem in terrâ, sequitur effectus in terrâ etiam; ex qua
sub tempus Aspectuum, expirat materia pluviarum & caterorum meteororum:
ut de sede causæ, moventis meteora, disputare possimus; quòd illa non sit in Planeta
vel uno, vel altero, nec in loco alio mundi vacuo, sed in ipsa terrâ.

Tertio non frustra addita est mentio, quòd Terra puncti rationem habeat: ex
eo enim sequitur, etsi animantes in terra innumeri, radij, ex quolibet Pla-
neta in illos & reliqua terræ puncta infiniti: eundem tamen, ad sensum, esse angu-
lum radiorum à binis Planetis venientium eodem tempore, per omnia terræ pun-
cta, sive in centro, sive in superficie, sive in cavernis montium: omnes illi aspectus
licet numero infiniti, pro uno aspectu habentur: Omnes quippe ad sensum inter se
æquales sunt.

DEFINITIO II.

Efficax configuratio dicitur; cum binorum Planetarum radii talena faciunt angulum, qui sit aptus ad stimulandam Naturam sublunarem, facultatesque inferiores Animantium, ut circa opus quæque suum fiat operosior, sub tempus configurationis.

Tribuitur efficacia configurationi, quæ formaliter Ens rationis est, sed non efficacia in rem ipsam immediata, quasi pluvia & similia ex ipso caelo, scilicet à planetis configuratis delaberentur, quæ vulgi stulta persuasio est; sed mediata & objectiva. Nam sicut objecta movent sensus, sonus auditum non oculos, & color visum non auditum: sic etiam hic, certa qualitas Relationis hujus, quæ configuratio dicitur, movet non sensus corporis, sed facultatem animalem, Rationis ex instinctu capacem sine discursu. Facit igitur hoc Configuratio, vi non propria, sed vi Anima, quæ pati dicitur, cum reverà potius agat, ipsa in seipsam. Postea anima seu natura sublunaris, sic mota seu stimulata ab aspectu, sui que admonita, se ipsam ex suscitavit ad eliciendam ex terra visceribus materiam omnis generis tempestatum. Si nulla esset in Terrâ Anima, quam dicimus Naturam sublunarem; planeta ipsi neque per se, neque per commodum aspectum quicquam in Terram possent. Absurdum enim est cogitatu & joci lususque poetici simile, quod ex eoitu binorum radiorum harmonico, velut ex maris & femina concubitu, concipiatur vapor, materia venti vel pluvia: quasi verò, ut semen est de substantia parentum, sic humor & cætera quæ ex terrâ expirant, sit de substantia vel Harmonia, quæ est relatio, vel Anguli, quæ est qualitativa quantitas, vel Lucis adeo ipseus, quæ qualitas est, nequaquam verò substantia. Quemadmodum verò ex nihilo nihil fieri dicimus; Sic etiam ex immateriato aliquo, naturaliter, materiatum nihil educi potest. Vide plura Cap. VII.

Axioma I.

Arcus circuli Zodiaci, quem rescindit latus figuræ vel stellæ congruæ & scibilis, meretur angulum Configurationis efficacis.

Axioma II.

Angulus figuræ vel stellæ scibilis & congruæ, est modulus anguli Configurationis efficacis.

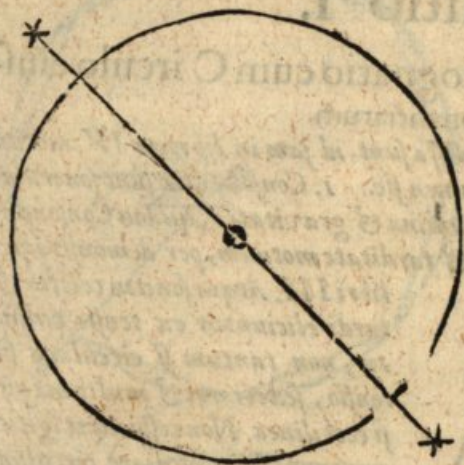
Duobus Axiomatibus totum negotium nititur; quæ ideo duo feci, quia duo sunt modi probabiles, quibus Anima & Natura sublunares in notitiam Configurationum, quæ sunt quovis tempore, venire possunt.

Aut enim figuram illam percipiunt, cujus latus de circulo Zodiaco rescindit arcum, Configurationis seu anguli radiosi mensuram; aut figuram illam, cujus elementum fit ille ipse configurationis angulus. Quis inter figuras quodnam sit discrimen, quæ vicissim cognatio, ex hisce Schematibus hinc ordine se mutuo
confe-

consequuntur, ad oculum patet. Bina namq; Schemata sunt ἀντιπεπρονότα, primū diameter sibi ipsi, seu bisecet circulum, ducta per centrum, seu tangat, cū duo radij pro angulo duos rectos seu potius angulum nullum faciunt, in line-

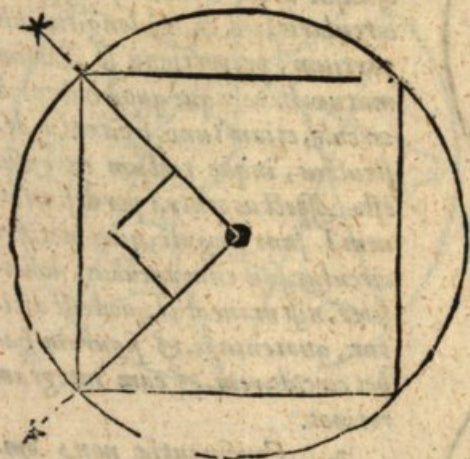
am unam rectam ordinati. Idem cogitandum de Coniunctione δ. vel ρ. Planetarum, quæ improprie configuratio dicitur. Nam si duo Planeta fuerint sub eodem puncto Zodiaci; tunc in centro angulus nullus est, in circumferentiā infiniti, & latera figuræ sunt puncta: circulus scilicet est veluti Figura Infinitangula. Hæc configuratio non habuit opus representatione oculari.

Figura I.

Deinde Tetragonus etiam sibi ipsi ἀντιπεπρονθε, quia angulus, quem duo latera formant in circumferentiā, æquatur angulo in centro, quem subtendit unum latus. Ex eo Trigonus Hexagono, Pentagono stellæ Quinquangulæ, Octogono stellæ Octangulæ, Decagono Stellæ Decangulæ, Dodecagono Duodecangulæ ἀντιπεπρονότασιν; ut si unus ex sociis angulomnes inscripti sunt in circumferentiā; latus ejus subtendit angulum, reliqui unum in centro collocatum.

Figura II.

Centra autem circularum omnium adumbrant Terram, velut in medio sitam; circuli ipsi vel Zodiacum, ex terra imaginatum, representant, vel quemcunque alium circulum Zodiaco subordinatum, metiendorum angulorum causā imaginatum: quales circuli, potestate, sunt anima ipsa; quæ moventur aspectibus, circuli scil. ab ipsa veluti quantitate abstracti, inque puncti qualitativi, & plagarum capacis, angustias redacti.

Posui autem stellæ duas radiantés, extra hunc circulum, alium aliā altiorē; ut oculari representatione monerem, nihil referre ad Configurationem in terrā, altus an humilis Planeta sit in cælo; & posse unum alio multis vicibus esse altiorē, manente eādē Configuratione in Terrā.

Porrò quòd in axiomate primo vox congrua præcedit, in secundo vox scibilis; id non fortuito sed studio factum est. Nam quòd aliquis Aspectus est efficax, in causa est utraque figura, tam illa quæ inscripta est in circumferentiā, quàm illa cujus unus angulus formatur per radios in centro: utraque tam propter Scibilitatem, quàm propter Congruentiam; non id tamen æqualiter. Quæ omnia indigent explicatione paulò prolixiori; quæ cur tam sit spinosa, causa est unica; ut Aspectuum numerus philosophicis rationibus minui, vel saltem in gradus certos

SAP. V.

tos distingui possit. Nam si ad usitatos octo, quatuor insuper admittere voluissim sine omni discretionē; potuisset hæc disputatio carere aliquot sequentibus quasi propositionibus, quippe tantum in comparatione occupatis.

Propositio I.

MAior est Radiationum cognatio cum Circulo eiusque arcubus: quam erat Consonantiarum.

Cujus fundamenta libro III. præmissa sunt, id jam in librum IV. meritò transsumeretur, ut Axioma: probatur tamen sic. 1. Consonantia sunt sonorum, soni consistunt in motibus; illorumque acumina & gravitates, quibus Consonantia exprimentur, oriuntur à celeritate & tarditate motuum, per demonstrata

libri III. Atqui sonitus celeres & tardi eliciuntur ex tensis pulsatis, non tantum si circularis sit tensio, sed etiam, & multò magis, si rectilinea. Non respiciunt igitur consonantia immediatè circumulum ejusque arcus, causâ suæ figure circularis, sed causâ longitudinis partium, proportionis sc. illarum mutua; habentque quod habent, à circulo, etiam tunc, si circulus destructus, inque rectum extensus est. Aspectus contra per definitionem I. sunt anguli, quos metitur circulus suis cum arcubus, non aliter, nisi maneat id quod esse dicitur, quatenus sc. & figuram habet circularem, & eam integram retinet.

2. Consonantia non omnes equali propinquitate propagabantur à circulo ejusque partibus; Nam aliqua ortum suum referebant ad partes circuli, quatenus ipsis non ut circuli partibus, sed ut rectis lineis, accidebat aliquid, eadem sc. divisio, quæ circulo toti: ut ostensum libro III. Contra est in Aspectibus: ejus enim,

quod tantum circulo respondet, mensura, nullo modo potest habere respectum re-titudinis.

Propositio II.

MAior est Radiationum cognatio cum figuris Regularibus,

Figura III

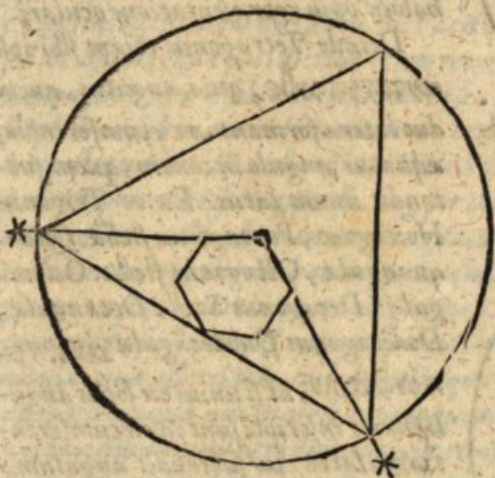
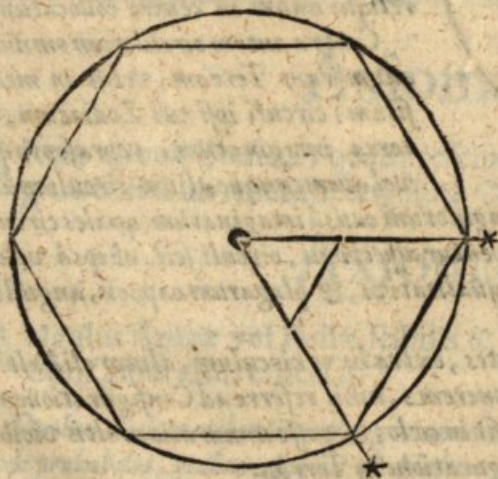
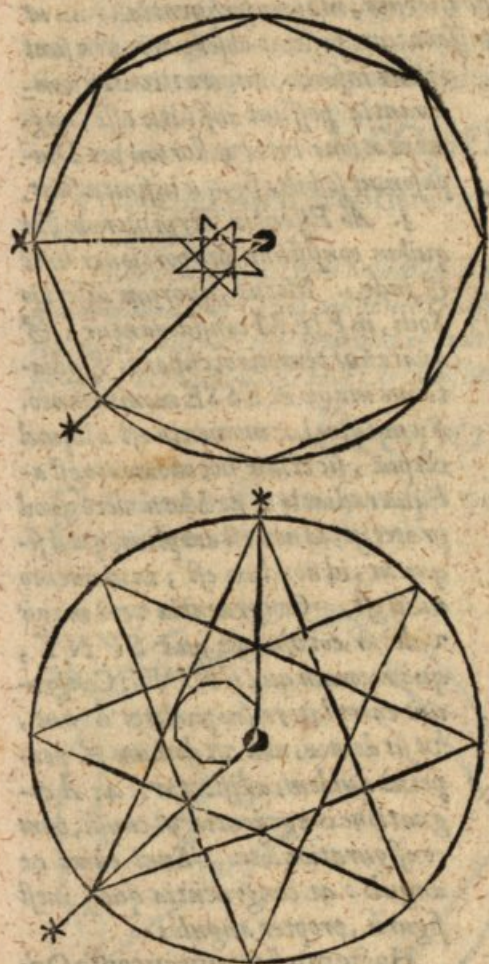

Figura IV.

laribus, quàm erat Consonantiarum.

Probat^r primùm à circumferentiali figura. Nam ubi circulus integer, ibi & figura regularis integra: sed magis est circulus integer in dimetiendis radiationum angulis, per I. ergò & figura respectu radiationum magis ut integra considerari potest. Contrà in Consonantijs, ut circulus ejusque partes in rectum poterant extendi, salvis consonantijs, sic etiam omnia figura latera in eandem & unam rectam extendi poterant, eaq. cum uno figura latere rectilineo facere Consonantiam. Hoc verò pacto, uti circulus, sic etiam figura rectilinea, suam figurationem amittit, ut figura amplius non sit.

Figura V.

Probat^r ur secundo à centrali figura. Anguli sunt figurarum elementa; jam duo radij faciunt angulum in centro, qui aliquoties repetitus consummat figuram, ut apparet ex schematibus hisce. Id autem non fiebat in ortu Consonantiarum; nullus enim ibi fuit respectus anguli in centro. Magis igitur familiares sunt figura Aspectibus, quàm Consonantijs.

Figura VI.

Propositio III.

Congruentia figurarum plus potest in constituendis Configurationibus efficacibus, quàm in Consonantijs.

Argumenta hujus rei multa suppetunt. 1. Congruentia est proprietas figuræ, quatenus figura tota est, speciemque habet: atqui figura quatenus hanc speciem tota habet, primùm ipsa per se magis est cognata configurationibus, quàm Consonantijs, per Pr. II. deinde dividit circulum ut totum harmonicè, circulus verò etiam magis est configurationibus cognatus, quàm consonantijs, per Pr. I. Quare utroque, & privato figuræ nomine, & communi figuræ & circuli, Congruentia quoque figurarum, in configurationibus quàm in consonantijs, vis est major.

2. A numero figurarum. Vsurpavimus enim hoc, per Axiomata præmissa, figuræ esse efficaces per suas proprietates. Vbi ergò magis respondet Numerus efficiens

S

ciens

eiendorum, ibi major causa cognatio cum effectu, saltem probabiliter. Atqui ut Congrua figura pauca sunt, ita etiam Aspectus pauci, quod experientia testatur: nisi enim pauci essent, magna esset confusio illorum, magna frequentia; ita ut singuli seorsim suis diebus observari non possent: at possunt observari, non sunt

Figura VII

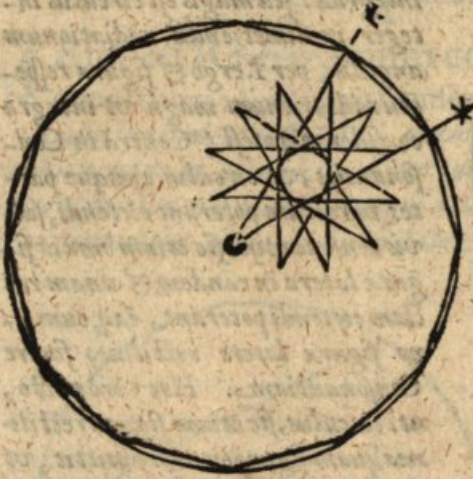
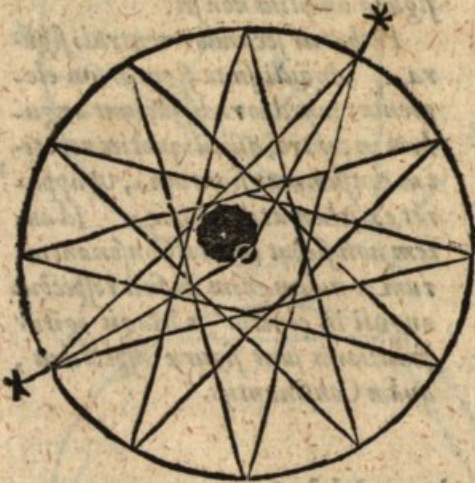

Figura VIII

igitur infiniti numero: contra consonantia possunt infinita esse, augmentatione intervallorum per Diapason: ut scibiles figura infinita sunt.

3. Ab Essentia Terminorum, in quibus consistunt proportionales hinc & inde. Motus, quorum affectio Soni, in FIERI considerantur, & quatenus tempus occupant; Radiationes magis in ESSE momentaneo. Sicut enim hoc momento est aliquod corpus, sic etiam hoc momento est aliqua radiatio: de Motu verò quod præterijt, id non est amplius, quod sequitur, id nondum est, in momento nihil est. Congruentia verò magis videtur eorum esse quæ SVNT, quam eorum quæ FFUNT: Congruunt enim latera seu parietes domus, ut sit domus; non ut demum & perpetuò quidem, adificetur. 4. A cognatione congruentia ut causa, cum configurationibus. Sunt enim ea anguli: at congruentia quoque inest figuris, propter angulos.

Hactenus fuerunt inter se Oppositæ, Consonantiæ & Configurationes: in sequenti fiet oppositio alia in solis configurationibus, Congruentiæ & Scibilitatis,

Propositio IV.

AD configurationum Efficaciam plus potest Congruentia figurarum, quam Scibilitas.

Probatur à conditione Anima sublunaris, facultatumque etiam humane anime, quæ percipiunt aspectus. Ha igitur omnes sunt inferiores facultate discurrente & Intellectu: & cognatiores facultati sensitivæ & præfectæ operibus sensilibus: quin etiam instinctus illius, ut Cap. III. diximus, tanto est obtusior instinctu humano, quanto rudius est corpus Terræ, corpore hominis. At qui etiam Congruentia est posteriora aliqui Scibilitate, & quasi porrectum foras, in aliquod opus

opus, quod habet Ideam operum sensilium. Par igitur est credi, facultates has animales Congruentiâ potius, quàm Scibilitate figurarum moveri afficque. CAP. V.

Opponebantur Congruitas & Scientia, in eodem genere Configurationum. Jam opponentur figuræ duæ inter se, primùm causâ solius Congruentiæ, postea causâ Configurationum.

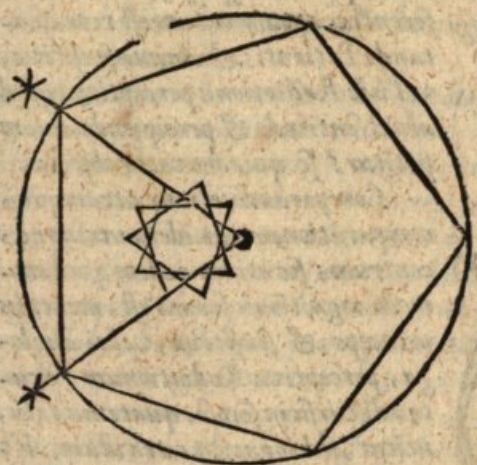
Propositio V.

Congruentia est proprietas magis figuræ Circumferentialis, quàm Centralis.

Habet enim potiore locum in illa figurâ, quæ potest fieri tota, ratione loci à quo denominatur; quia congruentia est figurarum totarum, ut ex libro II. apparet. At de Centrali non plus uno angulo in centro stare potest, per def. 1. In circumferentia vero potest esse tota Circumferentialis: ergo.

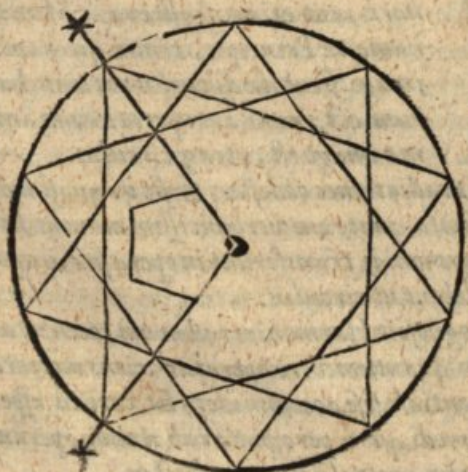
Propositio VI.

EX duabus figuris, quas sibi vindicat Aspectus quisq; potior est Circumferentialis Centrali.

Est enim Congruentia potior in hoc negotio Scibilitate, per IV. At illa potior est in figura circumferentiali, per V. Quare in quo id quod præpoller, plus in est, id ipsum etiam præpollere facit, circumferentialem scilicet figuram. Figura IX.

Idem etiam sic probatur ex intimis Anima proprietatibus, Cap. III. tactis. Cum enim Anima sit, quæ Configurationum Harmoniis suum conciliat Esse formale; certè quo discrimine anima vel circulus est, vel punctum, centrum circuli; eodem discrimine etiam familiares illi erunt figuræ, Circumferentialis, & Centralis.

Etsi verò omnis Anima circuli quandam Ideam gerit, abstracti quidem illius non tantum à materiâ, sed etiam à magnitudine quodammodo, ut dictum Cap. III. eoque circulus & centrum hic ferè coincidunt, ipsaque vel circulus potentialis, vel punctum plagis distinctum, & sic quodammodo qualitativum dici potest: tamè discrimen hoc videtur observandum, quod alie facultates anima potius ut circulus considerande sunt, alie potius ut punctum. Quemadmodum enim circulus sine centro cogitari nequit, omne

CAP. V.

vicissim punctum circa se habet regionem scribendo circulo: sic in Anima quoque operatio nulla est sine impressione imaginativa; omnis vicissim interna receptio vel meditatio, est propter motum externum; omnis anima facultas interior, propter magis exteriores. Ipsa princeps & suprema Anima facultas, Mens dicta, quid est nisi Centrum? quid Ratiocinativa, nisi Circulus? Nam sicut centrum intus est, circulus exterius; sic Mens secum ipsa manet, ratiocinatio telam quandam exteriorem texit: & sicut centrum, circuli; sic Mens ratiocinationum basis, fons, & origo est. Rursum omnis hęc Anima facultas tam Intellectus, quàm

Discursus, denique etiam Sensitiva, sunt Centrum quoddam; at facultates Anima motrices, Circulus: quia rursum ut circulus externus circumponitur centro, sic operatio ad extrā est, cognitio meditatioque perficitur intus, & ut circulus ad punctum, sic quodammodo se habet Actio externa, ad Contemplationē internā, motus animalis ad sensationem. Punctum enim, quia undiq; oppositum circumferentia, aptum natum est representando Patienti; & Anima sensitiva, vel hęc Radiationū perceptiva, quid aliud sentiendo & percipiendo, quàm patitur? sc. quia movetur objectis.

Comparando etiam utramque comparationem; ut idem utrinque centrum; sic etiam eadem quodammodo cognitionis forma est, mentalis princeps, & sensitiva, vel ei analogā, perceptiva Radiationum: neutra discursu in seipsa, quatenus talis, utitur, sed cognoscit citra illum. Ut ita sit hęc illius, Natura dico sublimaris, aut etiam sensitiva, Mentis humana Principis, tenuis quedam imago: sicut ille discursus rationis, harum actionum aut operationum anima imago est, utraq; circulus.

Quatenus igitur Anima percipiunt radiationes cęlestes, & sic ijs quasi moventur secum ipse intus, nobis puncta sunt, quatenus verò vicissim movent, hoc est, quatenus perceptas radiationum harmonias transferunt in opera sua, ijsque stimulantur ad agendum: considerari debent ut circulus.

Sequitur igitur, ut in quantum cognoscit Harmonias radiorum, occupetur potissimum circa centram figuram; in quantum verò operatur, ciens meteorā (& quę similia in homine) circumferentia se accommodet. Et verò in aspectu, prior est nobis cura efficacia, quàm modi, quo is percipiat ab Anima operante, prior igitur, & circumferentialis quàm centralis figurę respectus.

Figura XI.

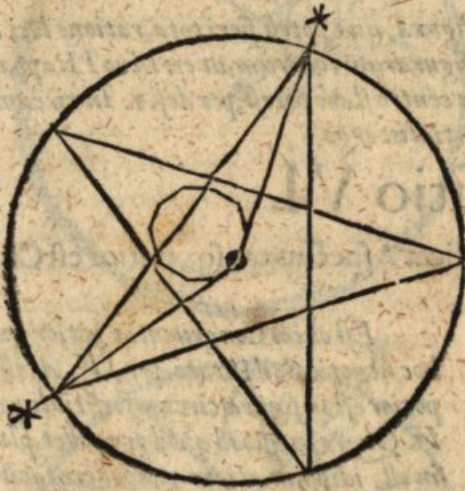

Figura XII.

Hic figura figuræ in uno & eodem aspectu fuit collata; in sequenti geminâ, suppositâ eâdem figurâ, opponetur ejus Congruitas Scibilitati.

Propositio VII.

IN figurâ circumferentiali præstat Congruentia Scibilitati lateris; in centrali vicissim, præstat Scibilitas lateris, Congruentiæ figuræ.

Pertinet hæc propositio ad consummationem rei, Prop. III. inchoata. Et est enim potior in IV. quam in III. est Congruentia, potior etiam libro III. fuit demonstrabilitas: hæc tamen à constitutione Aspectuum non penitus est separanda: cum nulli Congruentiæ suæ desit scientifica determinatio, adeoque ab illa dependeat, cum lateris, tum præcipuè area comprehensæ à figurâ lateribus: ab angulis enim, in quibus residet aptitudo ad congruendum, arcessitur demonstratio.

Quod igitur propositionem hanc ipsam attinet, videtur contrarium ejus verum esse, tam in uno, quam in altero. Nam quod figuram centalem attinet, ejus unus angulus per radios actu ipso est expressus; Circumferentialis nullus exprimitur angulus, sed tantum latus quadamtenus: Congruentia verò est angulorum: ergo videtur illa potissimum in Centrali spectanda. Nam si natura sublunaris percipit quantitatem anguli, quem duorum planetarum radij formant in terrâ, videtur etiam percipere posse ejus anguli aptitudinem, quam habet cum aliis, ad congruendum.

Quod vicissim in circumferentiali potius sit spectanda Scibilitas lateris quam Congruentia figuræ, id sic patere videtur. Scientia enim, qua scitur figuræ, ut libro primo demonstratum est, consistit in aequalitate, vel lateris, cum parte effabili diametri, vel quadrati de latere, cum parte effabili de quadrato diametri, vel area Figuræ, cum eâdem; vel in alia connexionem & determinationem sive lateris, sive ejus quadrati areae, ad diametrum vel ejus quadratum. Posito igitur, quod Natura sublunaris habeat sensum circuli Zodiaci, circuli nimirum sensibilis, foris stantis, quem ipsa examinet ad ideam circuli abstracti intellectualis, quam ipsa secum habet intus connatam seu concreatam: tunc sanè sequitur, quod ordine naturæ prius sentiat, quantus arcus Zodiaci sit à duobus planetis inter distinctus, & quanta recta illi subtendatur, cujus qualitatis, sit necessabilis longitudine, an solâ potentia quadrati; an cum aliâ quadam effabilem faciat summam quadratorum, & rectangulum effabile; in qua proprietate fundatur Effabilitas areae: hæc inquam prius innotescere Naturæ sublunari videntur ordine naturæ, quia latus prius est figurâ, ex lateris multiplicatione descriptâ; postea demum, ubi tota figurâ descripta fuerit in Zodiaci circulo, patefcunt ejus anguli, eorumque quantitas, & an sint ex congruis, & an figurâ omnibus angulis concurrat ad eandem congruentiæ speciem, & an continuabilis sit congruentia. Breviter congruentia est affectus angulorum, scibilitas laterum. Vbi ergo prius innotescit figurâ angulus, quam latus; ibi priores & potiores videntur esse partes Congruentiæ, quam Scibilitatis; ubi posterius, posteriores. At figurâ ad centrum pertinentis prius innotescit angulus; figurâ verò in superficie descriptæ (per duos puta solos planetas) prius innotescit latus: rectè ergo fieri videtur, si in figurâ centrali potior habeatur congruentiæ ratio, in superficiali, potior scibilitatis.

Hæc igitur in contrarium nostræ propositioni allata, sunt nobis dissolvenda; eademque operâ, veris argumentis roborandus ordo proprietatum, Congruentia & Scibilitatis.

Primum igitur etsi verum est, de figura centrali formari per duorum Planetarum radios unum angulum; non tamen inde sequitur, ut mens percipiens quantitatem anguli, percipiat naturæ ordine prius, figuræ, cuius futurus est angulus, Congruentiam. Causa patet, quia Congruentia in quantum est unius anguli, scjusque æqualium aliquot, in unum locum planum, nimis est generalis: sunt enim infinita angulorum sic congruentium formæ, tanto semper plures numero, quanto singuli sunt minores. Non est igitur hæc illa Congruentia, de qua nos disputamus libro II. quæ angulis non seorsim accidit, sed figuris integris, propter angulos, nec figuris singulis, sed pluribus inter se junctis.

Itaque non tantum dissolvitur sed etiam retorquetur objectio; quod enim illa de Circumferentiali usurpaverat, possumus nos æquo jure de Centrali usurpare, Congruentiam, quæ nobis hic est proposita, in eâ posteriorem esse Scibilitate, quare potiores esse oportere hujus quàm illius partes, concessu quidem adversarij. Prius enim figuram oportet fieri, quàm tota congruere possit. Jam verò nisi latus figuræ scibile sit, figuræ fieri non potest. Nam etsi verum est, dato uno figuræ angulo, quem radij duorum planetarum formant in centro, dari numerum omnium, & per illos, figuræ totius aptitudinem ad congruendum, nec in hanc demonstrationem ingredi lateris naturam: at non datur ille unus figuræ angulus, id est, non agnoscitur pro angulo figuræ congruæ, nisi per latus scibile. Prius ergo (ordine naturæ) Anima scit latus, quàm agnoscat, sibi dari angulum congruum.

Quòd si comparemus hic figuram utramque, minus equidem datur latus vel area figuræ centralis, ipso radiationis actu, quàm latus figuræ circumferentialis: hoc enim semper determinant radij ipsi, illa non semper, sed in quibusdam tantum figuris; ut in Trigono, quia latera circumferentialis* anguli singula, subtendant arcum æqualem intercepto. Remotior igitur est figuræ centralis ab actu sciendi, quàm circumferentialis; remotior igitur etiam Congruentia notificatio: objectio verò nitebatur contrario, quasi Congruentia Centralis esset prior notitiæ, quàm Congruentia Circumferentialis.

Amplius, si anguli quantitas percipitur, quâ re percipietur, nisi mensurâ suâ, id est, arcu circuli illius, qui ex anguli propositi puncto, quod terra est, describitur? non verò primò circuli illius, qui figuræ centrali circumscribitur, per terram transiens. Quare in perceptione quantitatis anguli de figurâ centrali, oportet ut Anima potentiam illam exserat, quâ circulus est, non illam, quâ ex illo punctum est, ad quod pertingit angulus. Atqui eodem typo circularis sue essentia percipit etiam circumferentialis figuræ latus, ejusque arcum, idque primò: postea demum, duplicato hoc arcu, emergit etiam arcus circuli minoris, qui figuræ centrali circumscribitur, per prioris centrum ductus; qui arcus servit inscriptioni centralis figuræ in circulum. Nam ordo qui est in ratiocinatione, idem etiam in instinctu est. Rursum igitur demonstratur via ad perceptionem figuræ centralis, longior, & sic etiam ad ejus Congruentiam. Quare seipsam evertit objectio, quæ præpollentiam collocabat in perceptione priori.

Ad rationes pro altero membro sic respondendum: verè quidem etiam in circumferentiali figurâ priorem esse Scibilitatem lateris, Congruentiâ figuræ totius, ob argumenta dicta, quæ hic etiam valent. At non sequitur, ut ex duabus re-

bus, quarum altera alterius est causa, illa quæ causa est, porro etiam fortius moveat tertium aliquid. Nam pro captu animæ, quæ debet moveri, sæpè minus in illam valet causa, quàm effectus; ut hic Animam sublunarem, in quantum quidem perceptiva est, plus movet scibilitas figuræ centralis; in quantum verò operativa, plus congruentia figuræ circumferentialis.

Argumenta verò mea propria ad propositionem probandam sunt ista: Prius Prop. VI.
enim usurpavimus ex centrum esse quandam ideam mentis Theoreticæ, seu intellectus; circumferentiam facultatis Practicæ seu operativæ: quia ut centrum circuli basis est & origo, sic meditatio actionis. Figura igitur, quæ porrigit angulum ad centrum, sc. ad Terram, ubi Anima sedet, figuræ perceptrix, porrigit se quasi ad sciendum & dijudicandum, cum centrum tribunal scientiæ representet. Igitur in centrali figurâ potius spectari debet scientia; non obstante, quod illa per circumferentiam tanquam instrumentum comparetur, ut paulò antè dictum.

Contrà figurâ, quæ ordinat angulos in circumferentiâ, magis se applicat ad imitandum, exprimendumque in opere Animæ, veluti ad ideam operum concurrentem. Atqui potius congruentia, quàm scibilitas habet operum sensilium ædificationumque ideam, quia sequitur figurâ totas, cum latus, quo figurâ sciatur, sit ejus saltem elementum. Quare in figurâ circumferentiali potius congruentia est respicienda, quàm scibilitas.

Alterum argumentum pro hac secunda parte nititur eadem consideratione Animæ. Præstat id, propter quod sunt cetera. At propter opus Naturæ sublunaris, adeoque etiam Animæ humanæ, facultatum inferiorum, percipiuntur configurationes; scilicet in id percipiuntur, ut opere exprimantur; major est igitur dignitas facultatis motoricæ in hoc negotio. Sed scibilitas figuræ Circumferentialis, perceptioni servit, Congruentia operationi, ut hætenus: igitur & congruentia figuræ circumferentialis, præstat ejusdem scibilitati.

Propositio VIII.

Arcus circuli, qui constituitur à figurâ incongruâ, nullam conciliat Efficaciam radiationibus binorum planetarum, arcum determinantium.

Nam si congruentia est causa potissima Efficaciæ, per Prop. III. IV. & VII. hæc igitur deficiente, non erit sufficiens, causa hoc loco vilior, scibilitas. Et si enim hæc præpollet congruentiæ in Centrali figurâ, per alteram partem Pr. VII: at vicissim circumferentialis figurâ est centrali potior, per VI. Et in illâ potior congruentia, per primam partem Pr. VII. Adhuc igitur congruentia figuræ circumferentialis præpollet scibilitati figuræ centralis.

En causam, cur cum figuræ scibiles sint infinitæ, diverforum quidem graduum; Aspectus tamen pauci sint.

AXIOMA III.

Arcus circuli, quorum figuræ pluribus potioribusque congruentiæ, scibilitatisque gradibus pollent, efficaciores etiam recipiunt configurationes.

Si duo

144 DE CONFIGURATIONIBUS

CAP. V.

Si duo prima axiomata sunt consentanea vero, erit & hoc: quia propter quod unumquodque est tale; illo intento, istud etiam magis erit tale, Sic autem intellige; quod in figura circumferentiali prior sit comparatio graduum Congruentia, in centrali prior graduum Scibilitatis, denique potiores partes circumferentialis figura.

Propositio IX.

Configurationes efficaces sunt, quæ intercipiunt Arcus circuli Zodiaci istos:

Gr. 180. Oppositio ♀, ex Diametro circuli: ut in Fig. I.

Gr. 90. Quadratus □, ex Tetragono: ut in figura II.

Gr. 120. Trinus Δ. & 60. Sextilis ✕, ex Trigono & Hexagono, ut in figura III. IV.

Gr. 45. Octilis vel Sequadri, & 135. Trioctilis vel Sesquadri ✕ ex Octogono & Stella ejus: ut in fig. V. VI.

Gr. 30. Semisexti ✕, & 150. Quinquuncis, Ex Dodecagono & Stella ejus: ut in fig. VII. VIII.

Gr. 72. Quintilis ⚡, & 108. Tridecilis seu Sesquintilis: ex Pentagono & Stella Decagonica: ut in fig. IX. X.

Gr. 144. Biquintilis ⚡, & 36. Semiquintilis seu Decilis: ex Stella Pentagonica & Decagono, ut in figura XI. XII.

Quod hæc figurae sint Scibiles & demonstrabiles, ostensum est Libro I. quod & Congruæ, libro II. Quod verò configurationes expressorum à talibus arcuum sint efficaces, id habent axiomata I. II. præmissa.

Propositio X.

Efficacitatis Aspectuum gradus primus & fortissimus, est Conjunctionis ♂ & Oppositionis ♀.

Characteres usitati

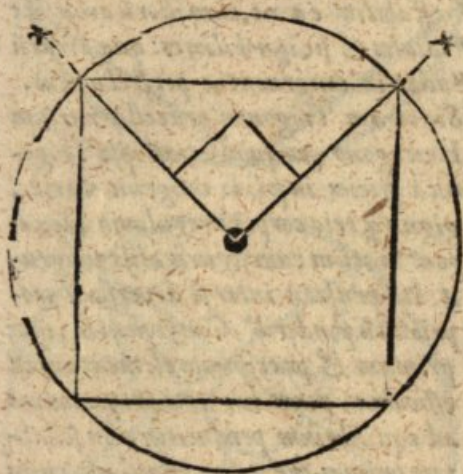
Nam in Conjunctione congruunt radij duo in eandem lineam, & ab eadem plaga descendunt; in Oppositione ♀ à plagis quidem diversis descendentes, nihil tamen minus sunt partes unius continuæ lineæ. Hac verò perfectissima est Congruentia & principium quoddam omnis congruentia. Sic cum conjunctionem representet punctum signatum in circumferentiâ circuli; oppositionem verò, Diameter; hæc certè sunt principia, illa & mensura omnis in hoc genere scientia; cum omnis in circulo lineæ rectæ scientia contineatur determinatione demonstrativâ per Diametri vel longitudinem vel potentiam; ut libro primo

primo patuit. Ergò per Axioma III. principium etiam Efficacitatis in his est Aspectibus. CAP. VI.

Propositio XI.

Secundus in Aspectuum Efficacitate gradus est Quadrati $\square$.

In Quadrato enim concurrunt prerogativa multa, quarum prima, quod similis est centralis figura, circumferentiali: quare quoscunque illa gradus obtinet in Congruentia & Scibilitate, ij quodammodo duplicati intelliguntur, respectu ceterorum Aspectuum. Sicut enim Quadratus primus post Oppositum ab exilitate lineæ explicatur in aliquam latitudinem seu amplitudinem superficialem area Tetragonica: sic ceteri Aspectus ab identitate figurarum Aspectus Quadrati, discedunt in aliquam figurarum alteritatem. Cum igitur alijs in phy-

sicis unita virtus sit fortior, erit etiam in hac ideali & objectivâ impressione, major gradus fortitudinis, ubi figura locis distincta, altera sc. centralis, altera circumferentialis, specie eadem fuerint.

Deinde quantum ad Congruentiam, illa in Tetragono perfectissima est & omnivaria, nam secum ipsa congruit hæc figura in solido ad cubum formandum, qui mensura est omnis soliditatis, & congruit simplicissime, ternis tantum angulis ascitis: congruit & in plano secum ipsa, quaternis angulis: congruit rursus in solido cum Trigono, Pentagono, Hexagono, Octogono, Decagono variè, ad

formandas figuras solidas, congruit cum iisdem omnibus, in superq. & cum Dodecagono & Icosigono quadamtenus, ad planitiem sternendam: qua in proprietate illa à nullâ aliâ superatur.

Tertio area Tetragoni est effabilis, quod principium est singularis alicujus & eximia Congruentia in plano: ut certus arearum hujus figura numerus absumat certum quadratorum diametri numerum, & sic figura non tantum ipsa inter se angulis & lateribus congruant, sed quodammodo, certis sc. suis lineis, etiam cum quadrati diametri lateribus. In hac proprietate Quadratus aspectus solum Semisextum habet ex parte socium. Vide lib. II.

Quarto, nec ignobilis est gradus scientia lateris, quod est effabile potentia: quo gradu precellit ceteris figuris omnibus, excepto Sex angulo: neque tamen illi propterea loco cedit; cum Scibilitas non sit comparanda Congruentia, ut explicatum est suprâs; & verò valeat. accumulatio prerogativarum, ad augendam Efficaciam, per Axioma III. hujus.

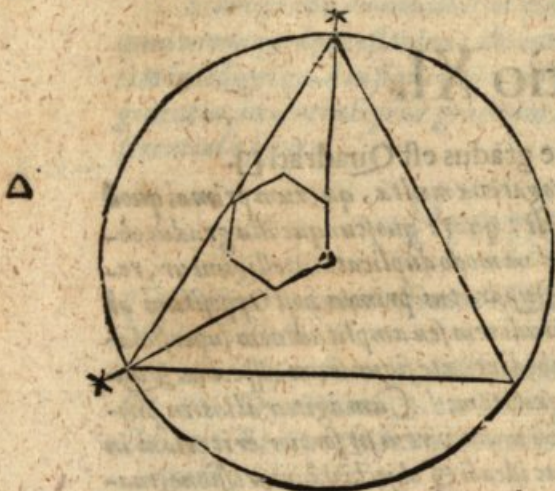
Propositio XII.

Tertius Efficacitatis Gradus est Trini Δ , Sextilis $\ast$, & Semisexti $\ast$.

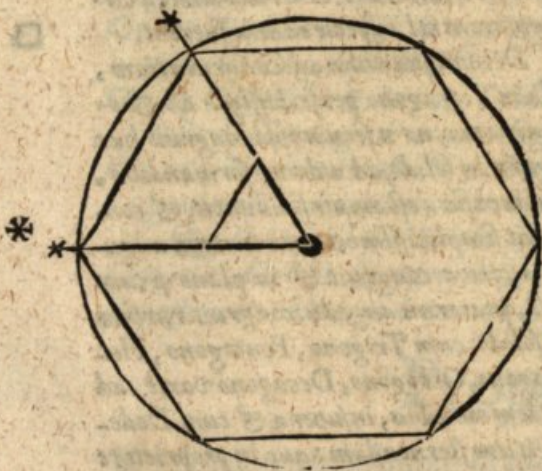
Quod Trinum, Sextilem, & Semisextum, in eodem gradu colloco: facit

146 DE CONFIGURATIONIBUS

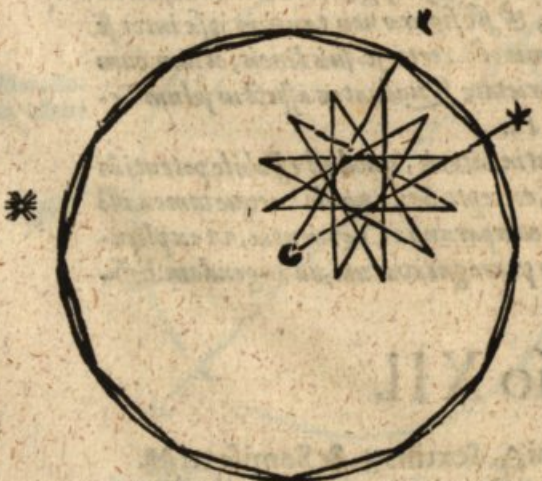
CAP. V. *facit proprietatum non identitas, sed aequipollentia. Primum eorum figura*

differentia, ut jam modo dictum, redundat in congruentia perfectionem.

tamen proportione: ultimus hic est Dodecagonus, habens latus ineffabile. Verum scibilitas nec precipuum est ad Efficaciam argumentum, nec in figura precipua, hoc est circumferentiali, consideratur; sed tantum

in centrali min^o precipua. Quae si quid potest, Trinum paulo reddit efficaciorum Sextili, quia Trinum format angul^o Hexagoni in centro; paulo min^o utriusq^e efficacem Semisextu, quem metitur angul^o Stella Dodecagonica in centro. Est tamen ceteris sequentibus nobilior scientia Semisexti, quia lat^o centralis figura, in Ineffabilibus nobilissima est speciei, sc. Binomina, & in earum sub divisione duplici, semper priores tenent, adeo ut cum sociis suis, latere circumferentialis figura, rectangulum effabile formet, quod est nota perfectionis penè absoluta; adeoq^e etiam cum Triono & Hexagono hanc figuram scibilitate facit contendere, propter hanc pensationem ineffabilitatis suae, ponderosam admodum.

Propo-

principales, in congruentia plana tradunt mutuas operas: coeunt n. & inter se varie & cum alijs, ut quadrato. Praecellunt quidem hic Trigonus & Hexagonus, quia etiam secum ipse singulae species congruunt; praecellit Trigono Hexagonus, quia perfectissimam obtinet in plano congruentiam, solis sc. ternis angulis; praecellunt ambo Dodecagono, quia etiam in solido congruunt illi cum figuris alijs, quod non potest Dodecagon^o. At vicissim praecellit reliquis Dodecagon^o effabilitate & ea, cum illorum areae sint mediales & sic ignobiliores: quae areae differunt in congruentia perfectionem.

Sic etiam Trigonus praecellit rursus Hexagono, eo quod secum ipsa Trigonica species in solido congruit varie, gignitq^e tria corpora regularia; Hexagon^o tantum cum figuris alijs congruit. Ita pensatis inter se diversarum proprietatum ponderibus, Congruentia, quae primum & precipuum elementum est efficacia, penes hos tres propemodum ad aequilibrium perducitur. In scibilitate primas tenet Sexangulum, cujus lat^o effabile; secundus Trigon^o, occupat enim eundem cum Tetragono gradum, habens latus effabile potentia, viliori

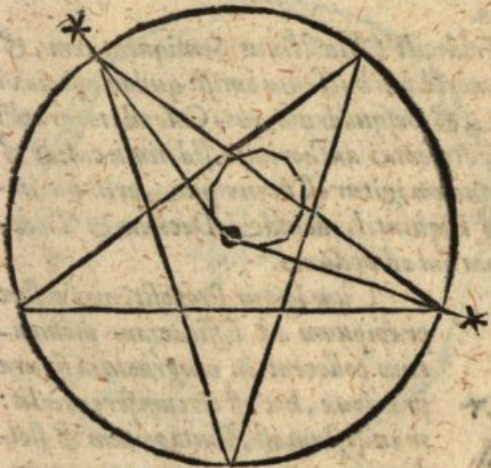
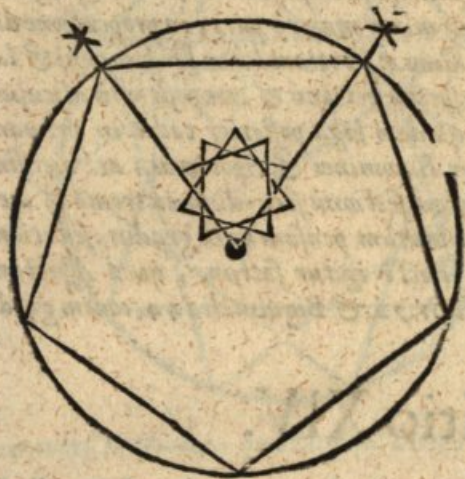
tamen proportione: ultimus hic est Dodecagonus, habens latus ineffabile. Verum scibilitas nec precipuum est ad Efficaciam argumentum, nec in figura precipua, hoc est circumferentiali, consideratur; sed tantum in centrali min^o precipua. Quae si quid potest, Trinum paulo reddit efficaciorum Sextili, quia Trinum format angul^o Hexagoni in centro; paulo min^o utriusq^e efficacem Semisextu, quem metitur angul^o Stella Dodecagonica in centro. Est tamen ceteris sequentibus nobilior scientia Semisexti, quia lat^o centralis figura, in Ineffabilibus nobilissima est speciei, sc. Binomina, & in earum sub divisione duplici, semper priores tenent, adeo ut cum sociis suis, latere circumferentialis figura, rectangulum effabile formet, quod est nota perfectionis

Propositio XIII.

Quartus in Efficacitate Configurationum Gradus est Quintilis, Biquintilis, & Quincuncis.

His enim communis est congruentia figurarum primariarum totarū in plano, non tamen singularum specierum secum ipsis; sed primarum duarum inter se mutuo, ultima cum alijs sibi cognatis. Præcellunt duo priores aspectus eo, quod congruunt figurae, Pentagonus & stella ejus, etiam in solido, faciuntque duas figuras solidas regulares; qua nobilitate penè associant aspectus suos Trino & Quadrato; stella Dodecagonica in solido non congruit. At vicissim præcellit & Dodecagonica, congruentiā planā; quam habet continuabilem in infinitum; cum illa non longè continuari possint sine mixtura irregulari. Vide hæc omnia libr. II.

Quod scibilitatem attinet laterum in figuris centralibus; hic etiam medio loco consistunt latera Decagoni & Tridecilis & Dodecagoni, que sunt hac in classe centrales, inter latus Trigoni præcedentis, & latera Pentagoni, stellaque Pentagonica, centralium figurarum in classe sequenti, Nam libro I demonstratum est, prius esse in scientia, Decagonicum latus Pentagonico, Tridecile stellari Pentagonico. Itaque & Scibilitas eodem ducit, quo & Congruentia, per pr. VII: que hujus potissimum demonstrationis causa fuit præmittenda, ne Decilis vel Tridecilis præferrentur Quintili & Biquintili. Si verò quis misa figurā centrali, Scibilitatem potius in circumferentiali querere velit, non minus quàm Congruentiam: et si fatendum est, hoc pacto prælatum iri Decilem Quintili, Tridecilem Biquintili; ac meminerit is, præcipuas esse partes Congruentia, ut

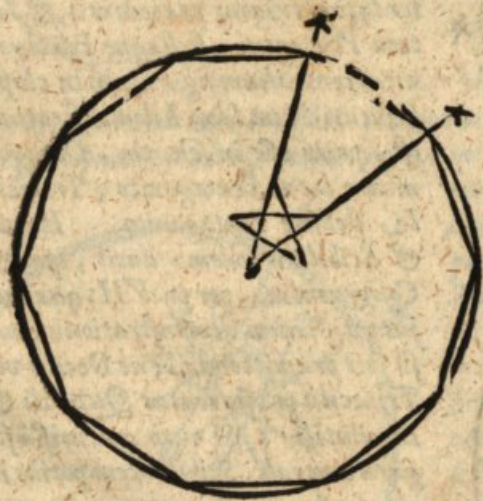
CAP. V.

ostendimus pr. IV. majus igitur est, & plus ad efficacitatem potest, creare figuram solidam (quæ est veluti idea quedam mathematica efficacitatis physica) quam latus habere perfectiori gradu scibile. Latus quidem Dodecagoni hoc pacto confert aspectum suum in eandem classem cum subtensis decimæ parti circuli, tribusque decimis: quia contendunt inter se præstantiâ scibilitatis. Nam sicut sociantur inter se duæ illæ subtensæ, fitque minor majoris pars, in proportione divinâ sectionis secundum extrema & medium: sic etiam latus Dodecagoni & latus ejus stellæ sociantur, & hoc etiam respectu sectionis & compositionis alicujus, non tamen proportionalis. Et hæc quidem biga posterior cadit in primam speciem Ineffabilem, quæ complectitur Binomines & Apotomas; at vicissim illa prior biga acquirit novam proprietatem sectionis secundum extrema & medium: ut videre est lib. I. Quare non tantum pensantur hi gradus, sed etiam præcellit nonnihil Decanguli latus. Rectè igitur factum, quod Aspectum Quincuncem seu Gr. 150. cum Quintili Gr. 72. & Biquintili 144. eodem gradu locari, primâ tamen sede his datâ.

Propositio XIV.

Quintus, ultimus & imbecillissimus aspectuum Gradus est Decilis & Tridecilis, Octilis & Trioctilis.

Quintum locum feci Decili & Tridecili (Mæstlinus Semiquintilem, & Sesquiquintilem appellat) quos in Ephemeridibus hætenus omisi: quibus associavi Octilem & Trioctilem seu Sequadrum, & Sesquadrum; quos Calendariographi ex mea quidem suggestione & nonnullâ Ptolemei auctoritate, sed nimis calidè & inconsideratè arripuerunt. Probandum igitur est utrumque, primum imbecilliores esse hos quatuor, Quintili & Biquintili; deinde, Decilem & Tridecilem, fortiores Octili & Trioctili, parùm admodum.

Cum igitur Propositiones nostræ præcipuum ad Efficaciam momentum collocent in congruentia figura præcipuæ, hoc est circumferentialis: manifestum est, Pentagonum & Stellam ejus, congruere cum suæ quæcumque speciei figuris, ad solidum perfectum formandum, ut jam modo dictum; congruere etiam inter se pulchrè ad planum sternendum. Decagonus vicissim & Octogonus cum stellis suis, quæque cum suæ speciei alijs, in solido congruere non possunt. Congruunt quidem, Decagonus & Octogonus, sed cum alijs non omnibus

sui generis; stellæ verò inchoant aliquam congruentiam in solido, at non absolvunt: etiam in plano ignobilior est earum congruentia, quia nec mutuas tradunt operas, quævis figura cum suâ stellâ solitaria, ut Pentagonus cum suâ: sed cum illis suis stellis, & Octogonus cum Tetragono, in societatem veniunt, congruentiæ ali-

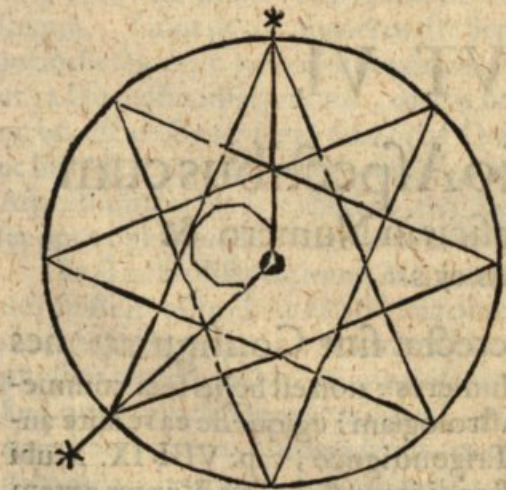
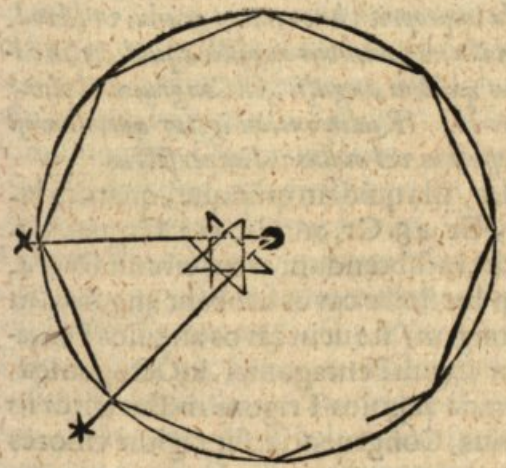
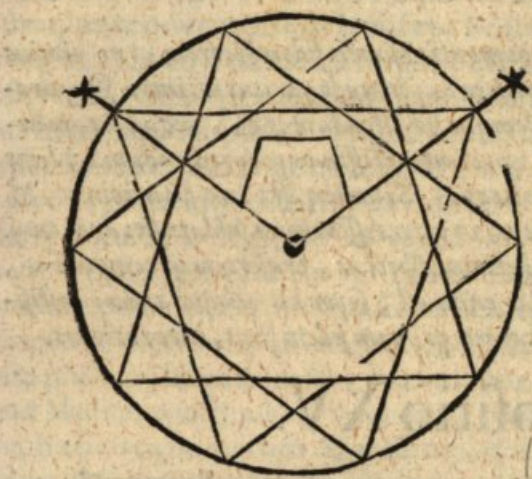

tia aliena, illamque, quo minus continuari possit, ipse Decagonus impedit: Stella ejus etiam hiulcam in medijs interceptis spacijs facit congruentiam.

Octogonus verò & stella ejus, alternis juvant continuationem congruentia, admixtis Quadratis; Congruentia sit diversiformis, Ita penè pares sunt hæ quatuor in congruentiâ planâ; præsertim cum areas utraque figura habeant ineffabiles. At in scibilitate multum præcellit secta Pentagonica. Primum si centrales figuras consideremus, quæ sunt hic jam Pentagonus & Stella ejus, illarum quidem latera sub eadem speciem ineffabilium cadunt, cum lateribus Octogoni & stella; existentia Elafon & Mizon: si in circumferentiales, quæ hic sunt latera Decagoni & stella ejus: illa non tantum sunt ex specie nobiliori Binominum & Apotomarum, cum Octogonica sint ex quarta specie, quæ est Mizonum & Elafonum: sed acquirunt etiam omnia latera Pentagonica sectæ, nobilissimam proprietatem sectionis secundum extrema & medium; quæ planè nihil attinet lineas Octogonicas.

Quòd si Octogonica secta nonnihil præpollere visa est in Congruentiâ; hic jam vicissim, multò fortius deprimitur à Pentagonicâ. Rectè igitur utrasque, ut de præstantia contendentes, in unam classem redegi, præmissâ tamen Pentagonicâ. Consulatur de his identidem liber I.

Est & peculiaris prerogativa Biquintilis, præ Tridecili & Trioctili, etiamque Quincuncè, quòd stella Pentagonica, primaria sc. illius figura, aptissimum & Trigonici æmulum habet angulum: quia ut tres anguli Trigoni, sic etiam quinque anguli stella Pentagonica, junctum utrinque æquantur duobus rectis, ut sic latera angulos formantia, circuli arcus,

queque suos, intercipient; non verò bina & bina portionem aliquam circuli communiter: quod in stella octo, decem, duodecim radiorum, ob Paris numeri conditionem, inq̄, ceteris figuris primigenijs, ob anguli magnitudinem fieri non potest.

Excussi omnes oculos, ut argumentis idoneis fidem facerem; ne nimius fiat numerus aspectuum, confusionem in experiundo pariturus: intra Quadratum igitur & Quintilem Biquintilemque subsistendum esse, nec ad eorum derivatos quatuor, ultimi gradus, utpote imbecillissimos progrediendum; licet hos quoque prima propositio admittat. Si tamen ista non satisfaciunt, & si tanta est primæ Propositionis dignitas, ut intercessio omnis sublata sit: age, cuiq̄, per me liberum esto, respicere ad hos etiam Aspectus, præsertim ijs temporibus, quibus ceteri omnes defuerint. Par enim est, super his quoque audiri testificantem experientiam; ut quæ & ceteris primam fidem fecit, ante rationes.

Propositio XV.

Sunt aliquæ configurationes, quæ inter efficaces & non efficaces ambigunt: nimirum Arcus Graduum 24. ex Pentekædecagono, & Gr 18. ex Icosigono.

Nam scibiles sunt figura, sed illa improprie, hæc remoto gradu, ut libro I. demonstratum. Et congruæ sunt, sed illa non omnibus angulis aequaliter, in eadem formâ Congruentia: hæc omnibus quidem angulis, sed Congruentiâ planè non continuabili: quod ostensum Libro II. Rudimentum igitur quoddam est Efficacitatis, & veluti conatus; at effectus vel nullus vel imperfectus.

Multas habent hæ figuræ stellas, illa quidem quinque, quarum latera subtendunt arcus circuli hos, Gr. 48. Gr. 96. Gr. 112. Gr. 156. Gr. 168. hæc verò quatuor, quarum latera subtendunt arcus circuli Gr. 54. Gr. 126. Gr. 162. Gr. 171. At cum hæ stellæ cavos habeant angulos, in quos non recipiuntur anguli alij congrui (sic ut in cavos angulos Pentagonicæ & Decagonicæ recipiuntur anguli Pentagonici, in Octogonicæ, angulus Tetragoni, in Dodecagonicæ angulus Trigoni; restat igitur ijs fola acutorum, quos Radios dicimus, Congruentia: sunt igitur viliores ipsi suis primigenijs

CAPVT VI.

Quæ sit cognatio Aspectibus cum Consonantiis Musicis in Numero & causis ejus.

Quibus Occasionibus detectæ sint Configurationes efficaces, auctusque earum Numerus: non est hujus loci commemorare, pertinet enim hoc ad Astrologiam; egi que de ea re ante annos 12. in libro de stellâ novâ & Trigono igneo, cap. VIII. IX. X. ubi non tantum discrimen ingens ostendi inter Aspectus & inter cætera com-

commenta, verè vanitates Astrologicas: sed etiam Joh. Pici Mirandulæ Comitis rationes philosophicas huic etiam Astrologiæ parti oppositas, solidè ut opinor dissolvi; quâ dissolvenda & refutanda fuerunt. Cùmq; ante novem annos Helisæus Röslinus M.D. & Philosophus non incelebris, libro Teutonicâ linguâ edito, novam hanc philosophiam, ipse veteri Astrologiæ deditus, impugnandam sumpsisset; itemque alius Medicus, Philippus Feselius, in contrarium, Astrologiæ capita promiscuè omnia, interque ea & doctrinam de configurationibus, oppugnasset; ego utrique restiti, editis duobus libellis Teutonicis: quorum alteri Titulus, *Responsio ad objecta Röslini*; alteri, *Tertius interveniens*. Et in hoc quidem veritatem defendi Aspectuum, in illo verò modum causæ, quo Aspectus sint efficaces, asserui. Itaque viri docti, scriptis ad me literis, testati sunt, nunc demum Astrologos à me puriorem philosophiam doceri. In omnibus libellis cognationis memini, quæ Musicis consonantijs intercedat cum Aspectibus: sed in primo adhuc hæsi circa numerum Aspectuum, quosdam spurios; vel certè imbecilles, observans inter præcipuos, quosdam fortiores penitus negligens: in Teutonicis verò cepi hos defectus speculationis meæ detegere; quod paulò pleniori declaratione, loco sic postulante, repetendum censui nuper in Prolegomenis Ephemeridum, fol. 33. 34. 35. 36. Quæ verò ibi loci propter institutam brevitem explicari fufius non potuerunt ea jam hic, ordine sic ferente, supplebo. Axioma, quod anno 1606. usurpatum, loco citato Ephemeridū sumpsi examinandum & refutandum, hoc erat; *Creatorem Deum, aut ex Harmoniis Cantus infra Octavam, libro III. descriptis, desumpsisse leges ordinandorum Aspectuum; aut ad caelestes Aspectus, attemperasse aures hominis, Concordantiarum illarum judices*. Hoc Axioma si verum undiquaque esset; oporteret esse totidem numero aspectus, quot sunt Concordantiæ, usque ad Diapason. Nam Sextilis respondet Tertiæ molli, Quintilis Tertiæ duræ, Quadrat⁹ Diatessaron, Trinus Diapente, Sefquadrus Sextæ molli, Biquintilis Sextæ duræ, Oppositus Diapason: quia si auferas à chorda totâ tantâ portionem, quantum portionem de circulo aufert quilibet aspectus; residuum chordæ facit cum totâ illam Consonantiam, quæ hic cuilibet Aspectui est adscripta. Cùm igitur numerus iste Septenarius Concordantiarum, seu potius Sectionum harmonicarum, quas singulas singulæ Concordantiæ infra Diapason insequuntur; certus sit & demonstrativus, non minus quàm est in Geometriâ numerus Quinarij corporum Regularium, ut libro III, cap. II. patuit; esset igitur ratio demonstrandi numerum Aspectuum facilis & expedita, per susceptum hoc Axioma: nec fuisset opus operoso isto novorum Axiomatum libri IV, apparatu.

Et sanè si observationes Meteorologicæ huic septenario Aspectuum fuissent astipulatæ ex assè: ac quievissent Ego in suprâ posito axioma, nec de ijs quæ ex rationum Harmonicarum ortu, exque metaphysicæ causæ consideratione poterant objici, valde fuisset sollicitus. Sed quia crebrò deprehensum est; Naturam sublunarem stimulari etiam à Semisexto, qui duodecimam partem circuli intercipit, cùm tamen ablatâ portione duodecimâ de chordâ, residuum, partium unde-

CAP. VI.

cim, non consonet cum Tota; & quia infidæ deprehensæ sunt extimulations Tempestatum per Sesquadrum, qui dispungit tres Octavas circuli; cum tamen ablatis tribus Octavis de chorda, residuum 5 Octavarum omninò consonet cum tota 8; hinc orta mihi fuit necessitas, causas dissensus & diversitatis hujus hoc IV. libro rimandi profundius. Quod etsi rectè peractum, & causas clarissimas erutas existimo: summam tamen disputationis totius iteratò inculcare non nocuerit: cum id requirat instituta hoc loco explicatio eorum, quæ in Præambulo Ephe-meredis concisius sunt dicta.

g. In formã
da concor-
dantia, va-
let Residuũ
circuli, non
valet in for-
mando As-
pectu.

Causa igitur, cur non quot sunt in Musica sectiones Harmonicæ, totidem etiam sint Aspectus, uti usque ad annum 1608. credideram, est hæc quia Musica septenarij sui principia nonnulla ex ipsa rectitudine chordæ trahit: cum circulus, in quo notamus Aspectus, in seipsum redeat; nec possit, ut ex chordæ, sic etiam ex Zodiaci Residuo fieri circulus alius. Verba sunt dictorum Prolegomenon fol. 35. quæ sic explicanda sunt. Nam ut Cap. IV. hujus dictum, aliter oriuntur sectiones Harmonicæ, aliter Aspectus, licet ex eodem circulo orientur utrique. Nam libro III. sic comparata sunt Axiomata, ut quælibet chorda, chordæque pars, seu longa seu brevis, possit iterum comparari toti circulo, non minùs quàm tota seu longissima chorda eidem circulo comparabatur: At hoc libro IV. non potuit arcus circuli, seu major semicirculo, seu minor, comparari toti. Dicam clariùs; quotcunque modis circulus dividitur demonstrativè, omnes illi modi possunt transferri in lineam rectam, hoc est chordam, ejusque partem quamcunque. At non sic divisio circuli totius demonstrativa, verbi causâ, in tria aut in quinque, potest ideò etiam in arcum ejus quemcunque transferri: quod satis est demonstratum in propositionibus ultimis libri primi. Causa est in figurâ; recta enim manet recta, sive truncetur, sive prolongetur; at circulus truncatus non manet circulus. Datur igitur sectio proportionalis binarum quarumque rectarum, datur & binorum quorumcunque circulorum, sed non datur binorum quorumcunque arcuum unius circuli. Hæc sic ad propositum accommodantur. Si dividatur chorda in partes octo, divisione sc. circuli demonstrativâ; una Octava consonat cum totâ, consonant & tres Octavæ, propterea, quia una Octava circuli demonstrativè rescindi potest, ut & tres octavæ. Eadem demonstrativa determinatio est etiam inter causas, cur Octilis & Trioctilis sint efficaces. At hoc est discrimen, quòd illic nondum est constituta SEC TIO harmonica, nisi etiam Residuum, septem octavæ & quinque octavæ, consonent tam cum tota, partium octo, quàm etiam cum partibus rescissis, 7. cum 1. & 5. cum 3. Atqui demonstrativa determinatio partis 1. & partium 3. non dat illarum residuis 7. & 5. ut sint & ipsæ consonæ: nam 5. quidem est consona, 7. verò est dissona. Itaque sectio totius 8. in 5. & 3. est harmonica, in 7. & 1 non est harmonica. Unde igitur habet Residuum 5. suam consonantiã cum tota 8. Residuũ 7. suam ab illa dissonantiã? Nimirum inde, quia circulus in 5. divisus, habet subtensam duabus quintis, demonstrativam; unde est, quòd chorda in quinque divisa (ut hic pars proposita de chorda 8.) consonat cum parte quæ est 2 portiones longa; quare etiam cum

4. & 8. quæ sunt cum 2. in proportione continuè duplâ. Contrâ circulus in 7. divisus, non facit chordam unius septimæ portionis demonstrativam, quare Residuum illud chordæ, quod habet 7. dissonat ab 1. & sic etiam à 2. 4. 8. Ecce ut sectio harmonica totius 8. in 3. 5. unam tantùm consonantiam habeat ex Octogono, alteram verò ex Pentagono. Quin & tertiam habet ex aliâ figurâ, sc: ex Decagono. Non consonaret enim Pars 3. cum Residuo 5, nisi consonaret antea cum ejus duplo 10; idque ideò, quia circulo in 10. divisio, subtensa tribus decimis est demonstrativa. Hæc verò copulatio plurium figurarum, locum non habet in circulo, ejusque partibus. Nam si primò scripsêris in toto circulo Octangulum regulare, posito quòd possis arcum, qui habet tres Octavas, dividere in quinque (quanquam impossibile est ut id fiat demonstrativè). certè Quinquangulum illi inscribi ad divisiones factas non poterit: fieret enim & irregularissimum, & potius sexangulum, cum arcus habeat duos terminos ante sui divisionem. Cùm ergò ingens sit diversitas Residuorum, hinc chordæ, inde circuli; patet, quòd nisi à circulo progrediamur etiam ad lineam rectam, Residui ratio haberi nulla possit. Atqui Aspectus est angulus, cujus mensura non est aliqua recta, sed arcus circuli ex concursus radiorum puncto descriptus: non meretur ergo circulus Aspectum, non format eum, non efficacem reddit, ratione Residui; sed tantùm ratione arcus ab aspectu intercepti. Si non ratione Residui; non igitur ratione sectionis harmonicæ chordæ, ex illa divisione circuli orræ: quia sectio harmonica sine Residuo definiti non potest. Et sic profligatum est axioma illud, quòd proportiones harmonicæ cantus, sint Aspectuum causæ. Nec sequitur, Respondet Trioctilis seu Sesquadrus Sectioni harmonicæ, quæ gignit tertiam mollem; & est efficax; ergò ejus efficacia est a sectione harmonicâ circuli, ut talis. Sed hoc verum est, *Magnam*, ut habent Prolegomena dicta *cognitionem esse Harmonijs cum Aspectib⁹; eandem utrique generi originem, ex figuris nobilibus, circulo inscriptilibus*: id est, demonstrativam scibilitatem subtensæ trium Octavarum circuli, inter elementa esse, ex quibus & harmonica sectio in Musica, & Aspectus efficax in Physica constituitur. Loquor autem ex hypothèsi, quasi sola scibilitas figuræ sufficeret ad efficaciam, sicut sufficit ad simplicem Partis Consonantiam cum Toto. Nam si accuratè agamus, etiam illud discrimen est; quòd in Consonantijs quidem plurimum valet Scibilitas, in Aspectibus verò Congruentia figurarum præcellit; estque Semiquadrus & Sesquadrus efficax non tantùm quia latus Octogoni & stellæ scibile; sed etiam & maxime, quia Octogonus & stella ejus sunt figuræ congruæ.

Qualis cognatio Section. Har. cum Aspectibus.

Hæc adeò causa est, cur Dodecagonus potissimùm gignat Aspectum validum, at non gignat sectionem harmonicam, id est Consonantiam triplicem, licet gignat simplicem. Nam Residuum 11, ablatâ duodecimâ, impedit sectionem harmonicam, non impedit efficacitatem partis duodecimæ. Sed de hoc jam paulò post plura dicam.

Non est verus sed opinabilis tantum responsus Concordantiarum minorum & Aspectuum.

Nam ut vera, mathematica, & causalis existat comparatio Concordantiarum cum Aspectibus; planè evertendum est Axioma, quippe quod

IV
CAP. VI

pe quod non tantum est insufficiens, sed etiam veritati è diametro contrarium. Nullus enim aspectus propriè respondet ulli concordantiæ minori, præterquam Oppositus Concordantiæ Diapason, sed respondent singuli concordantijs majoribus, minorum socijs, ex triga sectionis uniuscujusq;. Nimirum Aspectus quidem definiuntur Segmentis circuli iisdem quibus & majores concordantiæ: minores verò concordantiæ, circuli Residuis. Verbi causâ, Trigonus aspectus non respondet concordantiæ Diapente: sed Diapason & pidiapente: Quadratus non respondet Diatesarō, sed Disdiapason; Quintilis non Tertiæ duræ, sed compositæ ex hac & ex Disdiapason; Sextilis non Tertiæ molli, sed Disdiapason epidiapente: Biquintilis non Sextæ duræ, ut supra opinabamur, sed compositæ ex Tertiâ durâ & ex Diapason: Sesquadrus non Sextæ molli, sed compositæ ex Diatesaron & ex Diapason: ut patet ex eadem utrinq; proportionem partis ad Totum:

3. Verus responfus majorū concordantiarum cum Aspectibus, non format numerum eorum.

In hac igitur correspondentia nullus occurreret finis aspectuum; cum majores concordantiæ infinitæ sint: & qui hac solâ causâ nituntur, ex qua stabiliant Semiquadrum Aspectum, quia nimirum ille respondet concordantiæ Trisdiapason; excusationem nullam habent, quin & Decilem recipiant & Tridecilem, & Vigintilem, & plurimos alios, quos tamen rejiciunt; respondent enim & hi suis concordantijs majoribus, quæ toties accumulunt unam Octavam ulterius, quoties divisio circuli duplicat numerum portionum.

Hinc corrigere Libro de stella nova, cap. IX. fol. 38 & 40. qd. pe ex hoc libro, quem ibi fol. 41. vides promissum. Hinc etiam supple in meo Tertio interveniente numerū LIX. sub finem.

4. Præcipua causa ad formatos aspectus, est Congruentia Figurarum.

Quid igitur est illud, quod metam ponit numero Aspectuum? & cur nullus Semiquadratus vel Octilis, nullus Decilis vel Tridecilis, nisi tantum post principia, introducitur? cur Sesquadrus Musicâ cognatione nobilitatus vel omittitur vel vilis habetur, Semisextus in Musicâ peregrinus non inseritur tantum, sed & inter primos ostentatur? Quia non Musica format Aspectus, sed Geometria utrumque genus; alijs tamen legibus illam, alijs hos. Est enim & Harmonicum in Musica, & efficax in Meteoris, quicquid est à figura nobili, quæ singularia aliqua habet in Geometriâ privilegia. Sed sunt diversæ veluti gentes, Meteorologia & Musica, ex eadem patria Geometria oriundæ, quarum altera, hoc est, proportionem Harmonicæ lib. III. patriam quidem circulum fatebantur, eique suam originem ferebant acceptam, non minùs quam hic Aspectus; sed tamen illæ egressæ velut ex circulo, coloniam propriam deduxerunt, suisque legibus degentes sese propagarunt: Aspectus intra circulum patriam suam manentes, legibus non alijs utuntur, quam quas circuli rotunditas ipsis præscribit, delumptas ex figuris planis Regularibus Congruis & circulo inscriptis.

Nam in Musicâ septemviratus ille sectionum constituitur ex Matrimonijs certis, accensitis etiam foeminis. Verbi causâ, subrensâ tribus Octavis, seu stella Octangularis, ex civibus quidem est in Geometria & classe figurarum regularium; at præcipuæ nobilitatis non est: In Musicâ verò, arcus ejus, (tres Octavæ circuli) locum est nactus, quia natus est ex connubio, quo plebeia foemina, cui nomen est Residuum (scilicet tres Quartæ circuli) juncta erat Patricio (partis scilicet Quartæ circuli); cujus nobilitas in Geometriâ est ex Tetragono. Nam ex hac matre (tribus quartis

quartis) per generationem musicam (per additionem unius Diapason) CAP. VI
 nata est Pars, tres octavæ; cui, salvo honore senatorio, licet jam ducere
 aliam plebeiam, cui nomen quinque octavæ; cujus ortus eadem est con-
 ditio; nam mater illi quoque Residuum, scilicet quatuor quintarum;
 pater patricius, una quinta, cujus nobilitas Geometrica est ex Quinqu-
 angulo.

Duodecima verò circuli pars, etsi jus civitatis habet in Musica,
 cum ejus subtensa sit in Geometriâ præcipuæ nobilitatis, tam suâ vir-
 tute partæ (ob Congruentiam) quam à parentibus acceptæ (sunt enim
 figuræ nobiles Sexangulum & Triangulum, ex quarum laterum dupli-
 catione est Dodecagonus, præstantior illis, ob aream effabilem) at quia
 hæc pars duodecima uxorem habet, undecim duodecimarum Residu-
 um, quæ in Musicâ, adeòque & in Geometriâ peregrinæ est originis, ge-
 nus ad Undecangulum referens, figuram non demonstrabilem, eòque
 civitatis jus adipisci non potest: nullum igitur maritus in Musicâ jus ha-
 bet septemviratus, ad constituendum numerum divisionum mono-
 chordi.

Contrà in Meteorologia mos est alius. Nam ut quisque ipse nobilis
 seu ortu seu meritis (Scibilitate sc. aut Congruentia) ita plurimum va-
 let autoritate, reliqui volitant velut umbræ: foeminarum ratio ha-
 betur nulla.

Hic igitur Oçtilis vel Sequadrus, & Sesquadrus, posthabito suo ju-
 re in Musicâ, quia subtensas habent ignobiles, sunt de populo, cujus po-
 testas nulla, nisi per absentiam magistratum, urgente mole negocio-
 rum. Hoc est, si diu nulli essent Aspectus primarij; facerent fortassis
 aliquid etiam hi Aspectus, præsertim si terra humore plena sit, quo ca-
 su se ipsam exonerat quandoque sine omni configurationum stimulo.
 At quia plerumque præstò sunt primarij, Natura sublunaris ab ijs fatiga-
 ta, non sentit stimulos hos minores.

Decilis verò & Tridecilis, ex illustri quidem sunt familiâ, divisio-
 nis circuli denariæ, quæ utitur proportionem divinâ; genus tamen suum
 factis non illustrarunt (quia in solido non omnimodè congruunt); nec
 capita sunt familiæ: et si quid etiam possunt (congruentes aliquatenus
 in plano, etiamque cum alijs in solido) id omne præripitur ipsis ab op-
 timatibus ex alijs familijs; aut offuscatur eorum gloria, splendore ma-
 jori. Nam si natura per Aspectum 30. graduum satis fuit exercita, ter-
 ra satis per illum exhausta; parum relinquitur aspectui vicino 36. gra-
 duum imbecilliori, quod operetur.

Semisexto denique Gr. 30. nobilitas est præcellens ex Dodecago-
 no, & Scibili & Congruo eximie: nec connubium peregrinum, quod in
 Musica præstruxerat illi aditum ad honores, in Meteorologia ullatenus
 obstat. Post hunc Dodecagonum quæ sequuntur figuræ, tam in tribus
 secretis familijs, Tetragonâ, Trigonâ, Pentagonâ, quam in mix-
 tura Quindenaria, præterquam quod omnes jam sunt nobilitatis infe-
 rioris, nulla etiam planè habent merita propria (Congruentiæ); itaque
 lege civitatis inviolabili, honoribus & potestate constituendi Aspectus
 arcentur.

V 2

Ex his

Ex his apparet id, quod in Prolegomenis Ephemer: dixi, in Aspectuum constitutione valere causas diversas, earumque concursum, & Naturam habere delectum eorum, qui pluribus sunt instructi prerogativis: & Semisexto quaedam jura esse communia cum Quadrato; nimirum Effabilitatem areæ in figurâ; quaedam cum Sextili, sc. multivariam congruentiam in plano; quibus junctis copijs semisextus quodammodo potentior evadit ipso sextili, quatenus nimirum potior est Dodecagonicæ areæ effabilitas, effabilitate lateris Hexagonici; quia illam sequitur perfectior in plano Congruentia. Et si hoc libro IV. Semisextum ego sequi jussi Sextilè, sed eodem in gradu.

Trinum etiam & Quadratum, & Quintilem & Biquintilem Prolegomena Ephemeridis faciunt *æquales in primâ & validissimâ causa*; puta Congruentiæ puræ in solido, ad constituendas figuras solidas Regulares; Trinum & Quadratum dixi addere causam secundam, non multò leviores; intellige Congruentiam puram figurarum in plano. Hæc quidem etiam Sextili communis est; verùm eam ille non addit primæ, sed separatam ab illâ possidet. Quemadmodum Quadrato & tertiam causam addere perhibetur, puta Effabilitatem plani; non quod eâ non etiam Semisextus participet; sed quia quæ sunt in cæteris singulæ, illæ in Quadrato cumulantur, ut fiat omnium potentissimus.

Sic in colligendis suffragijs pro sextili, aliquam nobilitatem ei communem cum Opposito esse dixi, Effabilitatem innuens lateris figuræ, quia est dimidium diametri circuli. Rursum eidem aliqua nobilitas est communis cum Trino & Quadrato; nimirum Congruentia pura in plano, de qua priùs, Nam ejus aliqua solùm particula, hoc est, Congruentia cum aliarum specierum figuris, competit Semisexto, & cæteris ignobilioribus. In hac verò Congruentiæ particulâ primum gradum obtinet Semisexti & Octilis figuræ: cui posset associari etiam Semisexti stella: quia Congruentia, quam inchoant, continuabilis est, sine mixtura formarum diversarum: secundum gradum habent Quintilis & Biquintilis, nisi quòd ijdem nobiliorum habent congruentiam in solido: item Trioctilis, Decilis & Tridecilis, quia eorum figuræ continuant quidem Congruentiâ; sed non sine mixtione diversarum formarum; & omnes istæ congruunt quadamtenus etiam in solido, secundum magis & minus: exceptâ Quincuncis stella Dodecagonicâ; quæ ideò in Tertium gradum refertur: cui etiam Sesequadrus, seu Octogoni stella adjungi potest, propter obscuritatem scientiæ.

Extendi quidem gradus etiam ulteriùs, ad Vigintilem & Quindecilem, hoc est, ad figuras Quindecim & Viginti angulorum; quibus Quartum gradum (in dictâ congruentiæ particulâ solâ) dedi; causam continet nostra pr. III. hujus Libri. Stellis verò earum Quintus gradus fuit assignatus, quia Scibilitate pares sunt figuris suis primævis, Congruentiâ longissimè posteriores, ut quæ tantum eorum angulos singulos attinet. Verùm id non erat necesse, ut facerem: cum ne quidem ad tertium gradum usque, gignantur aspectus planè indubij; possimusque speciosè metam figere pullulantibus Aspectibus, in solidi Congruentiâ, & in perfectâ lateris vel plani Effabilitate. Quare potiùs ex finibus librorum I. & II. petantur gradus nobilitatis Figurarum: ex quibus hoc libro distincti sunt gradus Aspectuum.

CAPVT VII.

Epilogus, de Natura sublunari, facultatibusque Animæ inferioribus, præsertim ijs, quibus Astrologia nititur.

Multa de hac contemplatione capite secundo, multa toto hoc libro IV. nonnulla etiam libro III. sunt dicta, & ante annum in Prolegomenis Ephemeridum, inque Epitomes Astronomiæ Copernicæ lib. I. fol. 125. rursus anno 1610, in Tertio interveniente, Numeris à 40. in 43. & à 59. in 72. & 113. &c. inque Responione ad objecta Rösslini; & anno 1606. in libro de stella nova, cap. VIII. IX. X. & XXIV. XXVIII. præsertim à fol. 171. in 175. & anno 1604. in Astronomiæ parte Opticâ fol. 26. 27. & fol. 224. Nam prognostica, quibus de fundamentis Astrologiæ certioribus tubinde vel præfatus vel interfatus sum, consultò prætereo, ut quæ non latè sparsa sunt.

Cùm autem celeberrimis nonnullis Philosophiæ & Medicinæ Professoribus visus sim novam philosophiam condere, eamque verissimam; omni curâ fovenda & educanda est tenella plantula, ut sunt nova omnia, ut radices agat in animis philosophantium; neque suffocetur humore nimio vanarum sophisticationum, neve vulgarum opinionum torrentibus eluatur, aut negligentia publicæ frigori obrigescat: quod si mihi cavere contigerit; non ego illi à ventis calumniarum, ne frangatur; non à solidæ censuræ Sole, ne exuratur, quicquam metuo.

Cùm igitur cap. I. Animæ quidem tetigerim essentiam, sed propter solas Harmonias, cùm secundum Caput non ex professo de Anima sit, sed de Harmonijs propter Animam: lubet nunc jam hoc capite differere de Animâ propter seipsam, paulò generalius: lubet ex Epilogo Syllogum facere omnium, quæ ad præsentem materiam spectant; quæque sparsim, quæ obiter, quæ latenter dicta; hic sub unum aspectum referre, totamque rei naturam, continuo orationis filo explicare.

Esse aliquam totius universi Animam, præfectam motibus astrorum, generationi elementorum, conservationi animantium & stirpium, denique sympathiæ superiorum inferiorumque mutua, Timæus Locrensis ex Pythagoricis placitis apud Platonem defendit; Proclus verò, cùm aliàs, tum præsertim verbis in cap. I. hujus libri IV. transcriptis, stabilivit. Hanc diversam à Mente fecerunt; & quòd Mens simplex esset, Anima ista multiplex facultatibus; & quòd Ideæ omnium sensilium in Mente inessent primò per se, puræ & identicæ; in Anima secundariò, propter Mentem, & ab eâ acceptæ, magis ad materiam incli-nantes: unde & nominum distinctione usi, Intellectuales quidem vel Mentales, PARADIGMATA, appellarunt, Animales verò, Paradigmatum illorum ICONES. Summa eo redit, ut Christianus aliquis facilimè pro Mente Platonica Deum creatorem; pro Anima, Naturam rerum intelligere possit.

Fol. 115.
117.

CAP. VII.

Quibus illi potissimum ventis contemplationis agitati ad hæc dogmata appulerint, alijs reliquo excutiendum: ego de meipso dicam. Et primum quidem de Anima totius universi ecclsi non repugno; nihil tamen hoc libro IV. dicam: Videtur enim (si est talis aliqua) in centro Mundi, quod mihi Sol est, residere, indeque in omnem ejus amplitudinem commercio radiorum lucis; qui sint loco Spirituum in corpore animalium, propagari.

Vide Epilogum lib. V.

De Natura verò, quæ præest elementis, quamque usitato epitheto sublunarem appello, jam à viginti annis ego non dissimilia statuere cepi; motus verò sum ad hoc, non lectione vel admiratione Platoniorum; sed solâ & unicâ tempestatum observatione, Aspectuumque, quibus illæ cientur, contemplatione.

Vide supra fol. 123. 125. 130. 131. 132. 140. 143.

Oscitantia Astrologorum.

Et Philosophorum.

Principatus influxus cœli est pens Animam sublunarem.

Pluviarum materia ex Terra.

Vidi enim, magnâ constantiâ turbari statum aeris, quoties planetæ vel conjungerentur, vel aspectibus, vulgò Astrologorum celebratis, configurarentur; vidi tranquillitatem plerunque esse in aere, si nulli, vel si pauci inciderent Aspectus; vel si celeriter conficerentur transigerenturque. Hoc verò negotium ego non ita leviter considerandum esse censui, uti vulgus Prognostarum solet; qui sic describunt siderum apotelesmata, ac si illa Dij quidam essent, cœli terræque potentes, omniaque ex arbitrio agentes: securissimi quo medio illa unumquodque perficiant apud nos in terris, cum ipsa in cœlo maneant, nec quicquam, quod sensibus pateat, ad nos, præter radios lucidos, demittant. Hæc præcipua scaturigo est foedissimarum superstitionum Astrologiarum. At non valde Prognostas miror, genus hominum plerumque populare, puerile & somnatorium: magis increpandi videntur Philosophiæ professores celebres; qui cum recipiant hoc ab Aristotele suo, vitam animantium, plantarumque foveri virtute Solis; non perpendunt, percipi ergò ab illis creaturis, virtutem Solis. Iners omnino & somnolenta philosophia, quæ patitur Solem in hæc inferiora agere, ut statuarius agit in materiam exanimem: cum sculpra Soli & cœla & dolabræ desint, & omnia instrumenta corporea. Quanto vigilantior philosophis hisce, poëta Virgilius, quanto & sapientior? qui ne pluvijs quidem, quæ sunt tamen & ipsæ, pars materiæ, transcribit omnia; sed Terræ sinus comparat *gremio Conjugis* & quidem *lata*, hoc est, percipientis, quid sibi fiat, cum voluptate, motuque idoneo maritum adjuvantis: quæ omnia *VI T A* sunt indicia, Animamque supponunt in corpore patienti. Nec enim facile fuerit Soli, militibus idoneis destituto, invadere arcem hanc viscerum terræ; nisi concurrat anima qualiscunque, sedens intus, cum hoste colludens, eique portas aperiens. Videas laborare hujus considerationis neglectu, ceu veterno quodam, plerosque, qui vel minimum Astrologiæ tribuunt: adeò quidem, ut cum exorirer ego, qui modum demonstrabam, quo sequeretur ex Aspectu mutatio tempestatum; existeret vir celebris, qui ut me refutaret, magnâ asseveratione contendebat, pluviarum materiam (quod supra fol. 134. in vulgo etiam ridebamus) cœlestem esse: neque tamen, ne sic quidem, docebat, quo pacto fiat, ut cum semper in Terra coëant planetarum radij, pluviae tunc potius decidant, si radij binorum Planetarum

acta-

netarum faciant angulum 60. graduum, quàm si 59. aut 61.

CAP. VIII

Ego vero ante omnia Jo: Pici Mirandulæ Comitis libros XIV. contra Astrologiam mihi legendos censui, rationesque, quas is cuique capiti opponeret, excutiendas: qua re factum, ut non tantum confirmarer in damnatione plurimarum superstitionum; sed etiam in quibusdam nova mihi lux oriretur; dum vim objectionum, ingenij contentione discutens, rem ipsam penitus prospiciebam. Denique fecit liber ille refutando nonnulla, ut ijs ego fidem adhiberem; quibus antea ut fidem derogarem, astrologi defendendo effecerant. Sic fuit cum Aspectib⁹. Cùm enim ex unâ parte respicerem ad constantissimam experientiam; non quidem nivibus, aut ventis, aut tonitribus, alijsque, quæ prædicere solent astrologi, sic in specie inhians; sed* generaliter animadvertens, statum aëris quocunque modo commoveri, si essent aspectus, verbi causa, si essent conjuncti Mars & Jupiter; quiescere, si non essent: ex altera verò parte Mirandulanum audirem, quærentem; quare potius credat, Jovem & Martem, cùm videntur simul esse, majora facere, quàm cum sunt separati? quippe conjunctione non augeri lumina, quantum enim possederant separati, tantum afferre in congressum: quod si diversarum qualitatum planetæ coirent, videri alterum ab altero potius impediri: hic inquam ego responsionem quærens, ut Aspectus tuerer, ad quos Meteora sequi videbam: primum illos, ut causam, deinde hæc, ut effectum, diligentius considerare cœpi. Aspectus enim forma, quæ ex configuratione vel angulatione promiscuâ Aspectum facit, quantitas qualitativa erat, imò Relatio talium quantitatum erat, ens sc. rationis. Ut igitur commoveret aërem: oportebat, ut Rationem aliquam prius moveret, quæ vel aërem, vel id quo is turbatur, in potestate habet. Simul ob oculos versabatur comparatio Aspectuum cum Concordantijs Musicis, à Ptolemæo tradita, à Cardano explicata, à Mirandulano verò nimis temerè explosa, quâ analogiâ plurimum sum adjutus in causarum indagacione. Nam pleraque, quæ Mirandulanus aspectibus opponebat, opponi posse videbam & contemperacioni duarum vocum. Nihil sanè efficit ne sonorum quidem duorum tripla proportio vel sesquialtera, causâ acuminis; & tamen grati sunt soni, si sunt in tripla vel sesquialtera; contra abhorrent, si sunt in septupla vel sesquiseptima. Cùm igitur Rationalem oporteat esse rem, quæ triplam à septuplâ dijudicat, Animam sc. auditui præfectam; oportebit & in Radiationum negocio, Rationalem esse creaturam, quæ discernit inter 60. graduum, interque 59. vel 61. subtensas; sive illa discursu ad hoc utatur, ut homo intelligens Geometriam: seu à solo instinctu concreato id habeat, ut formæ plantarum, quæ numerum certum foliorum inde à rerum ortu sibi creditum custodiunt, semperque architectantur. Nulla hic vis est mixtionis, velut ad mensuras medicas exactæ, nulla corporis instrumentorum; nec delectant soni, animantve radij, quia sic sunt contemperati, ut cùm calidæ frigida miscetur, quoad resultat qualitas, corpori loturo respondens: Nam in talibus mixturis optima temperatura esse solet unica, cæteræ illi omnes secundum magis & minus appropinquant. At inter configurationes,

*Cave ambiguitatem Ad Effectus Meteoros generaliter concurrunt Aspectus inter causas: at aliq̄ longam partem anni, ejusq; qualitatem continuam & generalem Aspectus quotidiani non causantur, sed agunt in dies tantum singulos, in quos incidunt. Vide infra.

Consideratio cause Tempestatum.

inter-

CAP. VII.

Non sunt
naturales.

interque sonorum intervalla, plures sunt metæ, & in solis his metis est ratio hinc Consonantiarum, inde Aspectuum; ab ijs metis si vel parùm digrediaris, jam statim perijt ratio in solidum. Ut primùm enim Sol, verbi causâ, Saturni quadratum superavit; jam omnis Naturæ extimulatio deferbuit, cessatque per triginta dies totos (quoad Saturni quidem & Solis radios) eòsque dum Sol ad Trinum Saturni venerit; tunc iterum incitantur tempestates unico die, cessantque iterum, illo transmissio. Tales non sunt alterationes corporum: ut quæ tempus omne ab initio ad finem occupant, nunquam intermittentes, sed cum augmento causæ, cumque tempore crescentes, iterumque diminutâ illâ, remittentes. Uno verbo, sicut se habet linea ad Numerum, sic vulgò notæ corporæ commotiones, se habent ad hos configurationum stimulos. Quæ si quis diligenter perpendit, nullâ is difficultatè secum concludere poterit, ut Numerum, sic has quoque commotiones momentaneas, ab Aspectu, Rationis Ente, profectas, non corporis esse sed Animalium facultatum: Animam itaque esse oportere, quæ ab Aspectu admonita & velut excitata, ciet meteora & tempestates.

Sed Anima-
les.Anima in
terra.Vide fol.
134. 143.

Fol. 133.

Fol. 131.

Materia
tempesta-
tum ex Ter-
ra surgit.

Fol. 133.

Terra ani-
mal.

fol. 155.

Aspectus sæ-
pè irriti.

Quæ verò aut cujusmodi hæc esset Anima, potissimùm ab ejus sede in mundo colligere potui. Cùm enim aspectus, ad quos moventur tempestates, sint anguli duorum radiorum, non ij qui in uno vel altero se mutuò aspicientium Planetarum; non qui in Sole, quantitatis longissimè diversæ; sed qui hic in Terra formantur: neque planetæ ipsi habeant noticiam angulorum, quos illorum radij hic in terrâ formant, nisi illos Astronomos faciamus: sequitur igitur, ut Anima, quæ ad præscriptum Aspectum ciet aërem, hic in Terris sit. Cùmque vis illa, comitans Aspectus, per totum orbem Terrarum sentiat; anima illa æquè latè fusa erit; Et cùm materia pluviarum, ventorum, nebularum, tonitruum, chasmatum, quæ tempore Aspectuum eliciuntur, sit vapor humidus, vel spiritus; alius siccus & igneus, ex terrâ ebulliens & exhalans (Nam cur hic solum Aristotelem audiat Philosophus; spreto Rodolpho Agricola, imò agricolis omnibus, suisque adeò proprijs sensibus? cùm quotidie videat, ingruentibus pluvijs, montium cacumina nebularum vim magnam evomere): erit igitur anima ista, non in superficie tantummodò telluris, sed intus etiam in cavernis subterraneis, in meatibus montium; denique Terræ globus tale corpus erit, quale est alieius animalis: quodque animali est sua Anima, hoc erit Telluri hæc, quam quærimus, Natura sublunaris, quæ ad præsentiam aspectuum movet tempestates.

Hic valdè me confirmavit id ipsum, quod alium aliquem absterere potuit; scilicet, quòd non semper ad amussim respondent commotiones Tempestatum Aspectibus; sed terra subinde segnis videtur & contumax: alio tempore (scilicet post graves & diuturnas configurationes) exacerbata, indulget evaporationibus, etiam sine aspectuum continuatione. Non est quippe Terra, animal tale, quale Canis, ad omnem nutum promptum; sed tale, quale Bos aut Elephas, tardum ad iram, tantòque violentius, cùm excanduit.

Quæ analogia cùm succederet; effecit, ut eandem ulterius prosequer;

querer, comparans etiam corpora Animantium cum corpore Terræ: videbam pleraque omnia, quæ ex corpore animantis provenientia, testantur animam in illo in esse, provenire etiam ex Telluris corpore. Ut enim corpus in cutis superficie pilos, sic terra plantas arboreasque profert; inque ijs ibi pediculi, hic erucæ, cicadæ, variaque insecta & monstra marina nascuntur: & ut corpus lachrymas, blennam, auriumque recrementa, est ubi & gummi ex faciei pustulis, sic Tellus electrum, bitumen: utque vesica urinam: sic montes flumina fundunt; & ut corpus excrementum sulphurei odoris, crepitusque, qui etiam inflammari possunt, sic Terra Sulphur, ignes subterraneos, tonitrua, fulgura: utque in venis animantis generatur sanguis, & cum eo sudor, extracorporis ejetus; sic invenis terræ, Metalla & fossilia, vaporque pluvius.

CAP. VII.

Animæ
Terrenæ
opera.

Oportet igitur, ut sicut Animantia reliqua cibum potumque hauriunt, sic etiam Tellus, canalibus certis, aliquid materiæ trahat: ex quâ illa tam multiplicia excoquat, quia ex nihilo nihil fit; trahit autem sorbetque aquam marinam; quæ causa est cur æternis tot fluminum infusionibus mare nunquam redundet. Hic quàm absurdi sint, qui metalla solius Solis operationi tribuunt, citra Telluris operam, ex antedictis colligere potes.

Terræ pa-
bulum.

Respondi etiam in libro de stella nova ad vulgarem illam objectionem, quod Terra, si animam haberet, etiam crescere debere videatur; membraque motui apta habere: Nam prout corpus est, pro eo & anima respondet, facultatesque ejus; cum hæc anima sit ob Terræ corpus; non verò hoc corpus, sic sit ob Animam, sicut corpus hominis est ob Mentem, principem Animæ facultatem: si igitur incrementis Terra opus habuisset, si pastu alio, quàm dixi, velut ex venatu; fuissent & ista munia huic Animæ commissa, & idonea instrumenta data: quæ Socratis morituri philosophia fuit in Phædone, omnia Menti gubernatrici, omnia deliberationi de eo quod optimum, tribuens. Itaque si quis argumentetur: quatuor solas esse facultates Animæ; quarum nulla huic Animæ Terrenæ competat, non esse ergò aliquam in Terra animam; hunc ego jubebo hanc quintam ad numerum addere, eodem exemplo, iisdemque argumentandi legibus, quibus illæ numero quatuor, in homine scilicet, inventæ sunt.

Quæ species
Anima Tel-
luris.

Ut autem Terræ tantò confidentiùs Animam tribuerem, moverunt me etiam alia, quæ passim per libros meos ceteros inculcata, in Epitome Astronomiæ Copernicæ fol. 125. fasciculo collegi: præcipuè hoc, quod formatrix facultas est in visceribus Terræ, quæ fæminæ prægnantis more, occurrentes foris res humanas, veluti eas videret, in fissilibus lapidibus exprimit, ut Militum, Monachorum, Pontificum, Regum, & quicquid in ore hominum est, novos intolerantesque habitus. Hoc quidem rariùs; illud perpetuò, quod in gemmis & fossilibus exprimit quinque corpora regularia Geometrica: Nam de opifice testatur opus. Quibus addat, qui Copernicum sequitur, volutionem globi Telluris diurnam, perpetuam & æquabilissimam: quam inter hujus Animæ munia rectissimè accensabit.

Animæ Tel-
luris ima-
ginatio.Geometria
ingemmis.Motus cor-
poris sui.

X

Quod

Cap. VII.

In Terrâ
sensus Ta-
tus.

Quid quòd & sensus quidam vel tactus vel auditus Telluris globo inesse videtur, argumento hoc, quòd constanti plurimarum provinciarum traditione confirmatur, si quis in altissimorum montium cacumina enisus, lapillum in hiatus quos habent illi profundissimos conjiciat, unde solet exitari sonitus; aut si in lacum montanum (qui procul dubio & ipsi fundo carent); è vestigio tempestates excitari. Sic enim & animalia, si quis in teneros aurium nariumve meatus titillans, aliquid inserat; horrore correpta, caput quasiant, aut in cursus se præcipitant.

Terræ mor-
bi.

Sunt & sui certis Telluris tractibus languores, & internæ viscerum vicissitudines: interdum enim humore nimio abundant; interdum cruditate aut concoctionis imperfectione laborant, quando loco pluviarum tempestivarum, meri venti proveniunt; interdum veluti causo correpta, nihil humoris, sed pro eo sulphureos halitus, aut madores pestilentes exsulant. Itaque non injuriâ in libro de Nova stella, fol. 173, omnes concoctionis facultates, Attractricem, Retentricem, Expultricem, in illâ quærendas admonui, quippe harum affectiones sunt, Morbi illi.

Terræ re-
spiratio.

Quid verò similis est respirationis Animalium terrestrium, & imprimis, reciprocationis illius Piscium, dum sorbent aquas ore, exprimentque vicissim per branchias; quàm ille mirabilis fluxus & refluxus Oceani semidiurnus: qui etsi ad Lunæ motus se accommodat, sic ut probabile mihi sit visum, in Præfatione commentariorum Martis, undas à Luna trahi, ut ferrum à Magnete, virtute corporeâ unitionis corporum; quod & nuper in prolegomenis Ephemeridum, quo loco Davidis Fabricij opinionem examino, repetij: tamen si quis disputet, Tellurem ad Solis & Lunæ motum accommodare suam veluti respirationem, sicut Animalia Somni vigiliarumque vicissitudines cum diei noctisque, habent easdem: hunc ego non iniquis auribus audiendum in philosophiâ censuerim; præsertim si accederet aliquod indicium flexibilium, in profundo, Terræ partium, quæ vicem sustineant pulmonum aut branchiarum. Nam si talis aliqua natura sit illarum, qualis est aëris nostri, condensabilis & extensibilis, jam non opus erit ad hanc respirationem, motu superficie Terræ, analogo scilicet motui muscutorum diaphragmatis, in corpore humano respirante.

Vnde fluxus
& refluxus
Oceanis?

Quæ verò possit aptior esse ratio receptionis aquarum marinarum, introrsum in culinam veluti Metallorum, nisi hæc ipsa, per Euripos istos semidiurnos perpetuos? Quid aliud suspicari facit casus ille mirabilis; quando paucis annis antè quàm frequentia mercatorum Antuerpiam desereret, Fluxus & Refluxus Oceanum, die quodam deseruit (exterruitque civitatem non mediocriter); Luna cursum suum non deseruit? Nimirum Terra ipsa compos hujus reciprocationis, licet illa motu naturali participet, continuit unam illius diei respirationem; sicut Animantes interdum continent Animam, quamvis motus Diaphragmatis ipse etiam naturali mixtus sit.

Quanquàm rectiùs fortè respirationem aliquam, Terræ necessariâ, ex Animæ præsentia, quàm Animam ex respiratione, probaverimus.

Nam

Nam ut jam velut re certâ, quòd sit in Tellure anima, ad contemplationem ejus essentia veniamus: equidem illa non tantum aliqua lux est, qualis est ignium, & cincinnularum, à se ipsâ pendens, non ab illuminatione ex sole; argumento hoc, quòd lucidos planetarum radios quodammodò persentiscat; sed planè flamma quædam esse videtur, (respiratione scilicet, seu sorbitione fovenda) argumento caloris subterranei perpetui & sensibilis; cujusmodi sine animâ, nullus actu in materiâ nudâ perennat; at ne potentiâ quidem inest in rebus ab Animalium stirpiumque substantiâ exeuntibus, nisi ab Anima Formisque, quæ igneum quid sunt, progenitus. Vide Optica mea, fol. 25. 26. 27.

CAP. VII.
Anima Telluris est ut flamma.

Vnde calor subterraneus.

Hanc Animæ Telluris veluti materiam assignabimus; in quam jam sit impressa loco formæ, imago vultus divini, cum Ideis tam Circuli, rationumq; ejus omnium, quam corporis sui sensibilis, cui regendo præfecta est, Mundique adeò totius, in quo corpus ejus futurum erat. Habet enim Deus non exemplaria tantum geometrica secum, sed etiam conceptus creandarum omnium rerum sensilium; quæ omnia simul transeunt in Animas, Dei exemplaria, pro cujusque vel captu vel usu. Relucet igitur in Anima Telluris, imago quædam circuli Zodiaci sensibilis, totiusque adeò firmamenti, vinculum sympathiæ rerum cœlestium & Terrestrium; relucet multò maximè in illa Archetypi omnium ipsius munitiorum, omniumque motuum, quibus corpus suum quocunq; sensu moveat: quam alij *δύναμιν*, ego *ἐνέργειαν* lubentiùs nominaverim. Est enim animarum essentia hæc, est veluti

fol. 115. 119. 121.
Anima Terræ est quidâ Zodiacus.

F. 119. 141.
Causa sympathiæ cœli & Terræ.
f. 122. 123.
Anima est energia.

quædam hujus flammæ ista, quòd semper ita sunt comparatæ secum Animæ ipsæ intus, ac si agerent id, cui peragendo factæ sunt; sive actu potiantur instrumentis corporis, sive impediuntur. Deus quippe est substantialis Energia, & ipsâ hac energiâ subsistit (ut de divinis humano more balbutiam); & imaginis igitur divinæ essentia *ἐν τῷ ἐνεργεῖν* consistit, ut flammæ *ἐν τῷ πύρειν*: ut nisi Deus æternum illam sustentaret, irradiando ejus veluti materiam, subito desitura extinguendaque fuerit. Quanquàm ad individuationis suæ principium non tantum corpus, cui regendo præficitur, sed etiam hæc ipsa materialis (quam prius descripsi) particula sui requiratur, distinguens illam à cæteris Animabus.

f. 123.

Principium individuationis Animæ.

Quatenus igitur hæc Anima, Circuli Zodiaci, seu potiùs ejus centri, gestat ideam; persentiscit etiam, q planeta quovis tempore sub quo Zodiaci gradu versetur, angulosque radiationum, coëuntium in Terrâ metitur; quatenus verò ex Divinæ essentia irradiatione, rationes circuli Geometricas, & (per circuli comparationem cum certis suis partibus) Harmonias Archetypales suscepit, non purè quidem geometricas, sed radiationum lucidarum veluti saccaro quodam inductas, imò penitus imbutas: mensuras etiam angulorum jam agnitas, has Congruas seu Harmonicas, illas incongruas judicat: quatenus denique eadem anima complexa est ideas suorum operum, (quorum unius-

fol. 139.
fol. 134. 135.
142.
Aspectus cognoscit Animæ Telluris proprietate essentia.
f. 120. 124.
fol. 123.

CAP. VII.

Fol. 142. 143.

Animæ Terræ munia perpetua.

Fol. 130. 131. 132.

Cur exordientia per Aspectus.

Solem etiã circa Aspectus circuli vaporos.

Ut augetur flumina

cujusque causâ illa est veluti circulus quidam operativus); in illa etiam sua opera semper fertur; insignius tamen tunc, si tres hi circuli concurrerint & conspiraverint in unum, hoc est, si anima per Aspectus sui ipsius admonita, operi suo cum aliquo excessu institerit. Nunquam quidem illa cessat à coquendo, nec unquam hæc coctura est sine fumo & vapore: quin ex fumo fossilia fiunt, (ut ex fumis fornacum metallicarum consistit Arsenicum); ex vapore verò tepido, intus in lapidosis Terræ crustis refrigerato, inque guttas coacto, flumina ad suas destillant origines; ex eodem forâs supra Terræ superficiem expirante, aër spirabilis, qui p noctem in rores coiens deciderat, quotidie renovatur. Hoc verò Animæ Terræ opus, etsi perpetuum est: opus tamen fuit excessibus aliquibus in evaporando; non continuis toto aliquo tempore: sed ad certos dies redactis; ut ex copia vaporum forâs emissâ pluvie tempestivæ, Solibus tamen intercurrentibus, suppeditarentur, superficiem Terræ refocillandæ humectandæque causâ; unde fruges & pabula Animantibus succrescere possent.

Objicere quis mihi posset Africæ & Peruanæ penitissima, lineæ æquinoctiali subjecta, quibus locis continuæ pluvie per totam æstatem decidunt; ubi igitur hic distinctio Aspectuum à configurationibus inefficacibus? ubi vicissitudines Solium & imbrium? & an non cursus Solis, planetæ solitarij, sine respectu configurationis cum alijs, solus facit omnia? eaque non ut Ens rationis, sed ut causa naturalis, quatenus sc. intendit ijs partibus calorem & æstum, ut ad partes sic tostas, ex terræ visceribus, expiret attenuatus humor? Respondeo, actionem hanc naturalem Soli non esse negandam; at ea non est solius Zonæ torridæ propria, sed etiam penes nos spectari potest. Nam Sole in nostro Hemisphærio per æstatem obversante, plerunque copiosiores imbres decidunt, quàm per hyemem, absente sole, solet esse ulla nix. Quod autem nobis augetur flumina liquescentibus nivibus, quæ imbribus decidentibus, non adeò videntur augeri, certè non adeò diuturnis incrementis, id partim inde fit, quia nivium minutatim decidentium singulæ tunicæ cumulantur, & in promptuario per multos menses vi frigoris asservantur; cum imbres æstivos, etiam largissimos, terra Solibus arens, potissimâ parte hauriat statim: partim verò inde fit, quia nix in Alpibus, nisi æstivis imbribus copiosissimis decidentibus, dissolvi non potest: ut sic continua illa fluminum incrementa non sint solarum nivium, sed etiam junctorum imbrium. Quare si omnia expendas, major humoris copia plerumq; per æstatem exsudat etiam penes nos, quàm per hyemem. Hoc igitur impetrat objectio, ut sit concursus causarum cœlestium, quarum sit alia naturalis, calor Solis; alia rationalis, Aspectus; sit etiam concursus causarum sublunarium, ut non tantum una Zona plus habeat humoris quàm alia, sed etiam in eodem climate una regio plus quàm alia, suis de causis. Interim etiam in Torrida plus pluere potest sub tempus Aspectuum, quàm diebus ab aspectibus vacuis.

Hanc verò quam secundo loco dixi, characterisationem Animæ terrenæ, factam à Zodiaco sensili totâque adeò spherâ, fixarum, illud etiam

Cap. VII

etiam confirmat: quod magno temporum omnium consensu constat, si novi quid in cœlo existat, seu secundum ordinarium cœli cursum, ut sunt rariores congressus plurium siderum, ut Eclipses Luminarium insigniores, sive præter naturam communem, ut Cometæ aut stellæ fixæ novæ: simul etiam Naturam sublunarem turbari non usitatis affectibus; ut sunt ingens & continua vis pluviarum, præter modulum aspectuum, aut contraria siccitas & squalores, Terræque motus comites; denique madores aëris insueti, qui catarrhos pestilentes aliasque lues epidemias ijs potissimum locis inferunt, unde expirant majori vi, aut quorsum crebrioribus ventis deferuntur.

Vnde Cometis & Eclipsibus sui effectus.

Ad eoque etiam aliquid simile Memoriae Animalium huic Animæ inesse, monui in libro de stellâ nova, Cap. X. fol. 44. Nam hæc est Natura rerum omnium, quæ luci sunt cognatæ, ut excitæ à luce Solis, aut saltem diei, affectionem aliquam concipiant, ad certum tempus durabilem. Sic in oculis Spiritus visorij, lucis soboles, imbuti ab improvido conspectu Solis, quocumque aversis oculis, gerunt circumferuntque hanc imaginem, etiam inviti. Sic inter Chymistarum arcana est mirabile hoc & imprimis commemorabile experimentum, quod gemmas, ut nuper admodum rescivi à quodam ἀποπτη, apparant, quæ

Fol. 110. 111.

Lapis à die incensilis.

cùm lateant in tenebris, ut alia lumine cæsa; si quis tamen illas luci solius diei exponat, incenduntur eâ ut candelæ, splendoremque secum in tenebras etiam deferunt, lucentes ut oculi felium; qui brevi tempore iterum extinguitur. Tale quid accidit huius animæ, quam luci & igni cognatam dixi, ut illâ in plaga (punctum enim est illa, plagis distinctum, seu circulus Zodiacus potentialis) in qua congressi fuerunt superiores planetæ, aut Eclipsis apparuit, concipiat characterem conjunctionis, durabilem in aliquod tempus; itaque quoties planetarum aliquis, præcipuè Sol vel Luna, locum transit, ipsa vim suam talem exferat, qualem ad ipsam conjunctionis extimulationem exfereret. Totum hoc negotium, inquam, simile est memoriæ animalium. Nam hominis semel visi speciem animo circumgesto, nec tamen eum præsentem semper habeo cogitationibus: at ubi rursus apparuerit ille aut similis aliquis, hic jam de novo elicitur & in actu cogitandi constituitur, species illa pristina, per reminiscentiam. Et si nobilior in hoc est hominis memoria, quod rei memoratæ non tantum ab occurso forinsecundo admoneor, sed etiam me ipsum quoties volo admoneo: quia nimirum discurrendi facultas adest homini, quæ deest huic Animæ. Verùm hæc in contemplatione Animæ humanæ erunt evidentiora.

Vnde locis congressuum efficaciam suam.

Memoria Animæ Terræ.

Nunc una difficultas, supra etiam tacta, sed leviter, est dissolvenda, de modo & medijs receptionis. Nam quod nos homines sensilium species introrsum in Animam recipimus, res videtur expedita & plana; sunt enim in propatulo foramina pupillarum, per quas ingrediuntur; est oculus, speciei formator; est crystalinus humor, Penicilli radiosi temperator; est Retiformis optici nervi tunica, picturæ rerum exteriorum exceptrix. Nihil tale apparet in corpore telluris, nullus hic oculus, quo Anima terræ videat radiationes Planetarum eorumque angulos: quomodo igitur lucem sensiet sine vilione, quomodo perci-

Quomodo anima Terræ percipiat aspectum.

CAP. VII.
Ver^o viden-
di modus.

Fr. Aquilo-
nius.

piet aut excipiet angulos sine instrumēto? Difficultas est aliqua, fateor: at si penitus rem intuearis, communis illa est & hic & illic. Adi meæ Optices Astr. partis pag: 169; videbis antiquam querelam, etiam de visu humano. Nam etsi loco illo modum videndi à me tandem post tot frustraneos aliorum conatus solidissimè demonstratum fatentur diligentiores Optici & Medici Anatomici (quanquam Fr. Aquilonius, ejus magnum opus Opticorum ante 4. annos prodijt, librum meum non vidit, eóq; in antiquo errore circa modum visionis, novam, sanè quàm pulchram irrucò struxit pergulam): tamen ille videndi modus non ultra retiformem tunicam sese porrigit, quàm perspicui sunt humores oculi: superest adhuc quæstio, nec dum à Physicis, ad quos provocavi, discussa, quomodò pictura rei videndæ, à me formata in retiformi tunicâ, inde porrò per opaca corporis introrsum recipiatur ad Animæ penetralia? anne foràs anima progrediatur in ejus occursum? & quæ his adhærent. Atq; ego, ut ingenuè fatear, plus in visione hæreo, quam in hac perceptione anguli radiorum: de qua videor mihi balbutire aliquid non ineptè posse, cum in illâ omninò sim murus.

Possem quidem salvâ rerum summâ subterfugere speculationis laborem, & quærenti, quibus oculis anima Terræ videat radios siderum? respondere: Ipsidem, quibus vidit militem cum laciniosis caligis, cujus imaginem plantavit in lapide fissili. Verùm inertia mors est philosophiæ: vivamus nos & exerceamur.

fol. 137. 139.
140. 143.

Quomodo
corpus suū
mode retur
Anima Ter-
stræ.

Primùm anima puncti rationem sortita est actu (saltem ratione alligationis ad corpus suum), circuli figuram potestate; quæ cum sit Energia, didit sese ab illâ sede puncti, in circulum; sive enim sentire debeat res externas, illæ sphericum in modum sese circumstant; sive corpus regere, corpus quoq; circumjectum habet, ipsa later intus, radicata in puncto ej^o certo, unde exit p speciem sui in corpus reliquum. At qui exeat, nisi per lineas rectas? hoc enim verè est exire; qui alium exeundi morem habeat, ipsa & lux existens & flamma, quàm à fontibus suis exeunt alia lumina, lineis sc. rectis? Egreditur igitur versus exteriora corporis, ipsidem legibus, quibus circumstantia firmamenti lumina versus illam in puncto residentem ingrediuntur. Cum autem tota dimidij globi terreni superficies, omniaq; adeò puncta superficie aëris, quo amictus est ille, ab uno & eodem Planeta irradietur radijs infinitis; ex ijs omnibus unus sol^o tendit versus punctum illud, quod est sedes animæ; Et vicissim, cum Anima in omnia superficie corporis sui puncta, lineis infinitis exeat, (instar radiorum Solis, quia & ipsa lux quædam est, & spiritus vulgò celebrati videntur nihil aliud esse, quàm hi radij rectilinei, & hæ animæ species): una tamen sola linea ex omnibus est, quæ ex centro in illud superficie punctū tendat, quod feritur à Planetæ illo unico radio, qui versus sedem Animæ tendit. Ponamus igr, in hoc consistere perceptionē unius planetæ radiorum, quando hujus incursum & illius occursum in unam lineam rectam geometricam congruunt: exemplo visionis similimo, quæ in solo & unico perpendiculari, medio totius oculi radio, est perfecta & accurata. Ponamus & hoc, quod in Dioptrici prop. XLV, ut singulare arcanum sensationum omnium, inculcavi, Nullam fieri sensationem rei

externæ

externæ, nisi quatenus eâ re sensorium instrumentum afficiatur. Anima enim per illos excursus specierum sui, fidam habet noticiam omnium membrorum corporis sui, eorumque, quæ in illorum unoquoque; nova fiunt quovis tempore. Quibus positis, sequitur, ut si fiat à Planeta talis impressio in aliquod punctum aëris, quæ non tendat versus sedem animæ, sed præter illam, ad latus; anima illius quidem puncti sic affecti speciem, per suæ speciei recursum excipiat; sed ut rem nihili, vilipendat; sin autem in aliquod superficiæ aëris punctum fiat impressio talis, quæ tendat versus Animæ sedem; etiam hoc punctum sic affectum, Animæ nunciatur, & hæc sensio, ut ad Animam pertinens, æstimeretur, à cæteris distinguatur; eoque in illo solo puncto Anima stellam sibi imaginetur, in cæteris jam dictis minimè. Actuatur n. & veluti illuminatur radius Animæ, à radio stellæ, in eandem rectam congruente; sicuti actuatur color rerum visibilibus à lucis adventu; & sicut actuatur visio, cum nos colligimus, & perpendimus nos videre. Hoc cum sic habeat non in uno tantum, sed & in duobus planetis; duo etiam signa inveniet anima, in duabus partibus sui corporis. Sive jam rotundum sit ejus corpus, sive inæquale & asperum; Anima illud in sphaeræ modum sibi in uno puncto sedentis circumjectum habet, radiisque, seu speciebus sui immateriatis, aut, ut alij, actibus secundis, de se circum emissis, expirat veluti perfectum sphaericum, quousque corpus ejus patet; eoque illud ad ideam circuli, & quidem Zodiaci circuli, circa suam sedem, ut centrum, descripti, examinat, & partes ejus inter distinctas dimittitur. Ita neque Terram opus est concedere pellucidam usque ad centrum; neque animam exire usque ad sidera, nihilo tamen minus modus patet, quo configurationum anguli sentiatur ab Anima.

CAP. VIII

Quid sit sentire, & quomodo fiat.

Hæc quidem suppositione dissolvuntur omnia argumenta, quæ Pegasus Mirandulanus ad evertendam doctrinam de Conjunctionibus magnis, deque aspectibus, attulit. Nam quia Anima omnia mundi corpora circa suæ sedis punctum disponit (imaginando) in formam sphaericam, omnes planetas in forma circuli, idque lege rectorum, ex uno puncto educatur; nihil igitur interest, magna stella sit an parva, multum an parum itineris in caelo conficiat, alta an vicina Terris sit. Hæc enim omnia sic movent Animam, uti percipiuntur; percipiuntur autem iisdem legibus, quibus & à nobis videntur, scilicet omnes ut æque alti, & ut motu secundo carentes, motu vero primo diurno æque celeres, nec magno quantitatis aspectabilis discrimine. Cætera quæ ad Pici argumenta responderi possunt, require loco sæpe allegato libri mei de stella nova. Satis in præsens de Anima Terræ, quam Naturam sublunarem dicunt.

Valentia Animam Terræ, ejusque opera deceptiones Opticæ.

Quicquid hæcenus de Anima Telluris est dictum, id similiter etiam ad facultates Animæ humanæ applicari potest: pleraque tamen in his sunt evidentiora, tantoque magis multiplicia, quanto quam illa, pluribus munijs istæ præfecta sunt.

De Anima hominis.

De principe quidem animæ facultate, quæ Mens dicitur, præter illa, quæ supra Cap. I. ex Proclo attuli, nihil admonet negotium Radiationum, quod dicam amplius. Est illa punctum, ut Mens; est circulus, ut Ratiocinatio; est imago, vultus divini; est Harmonia, quoad energiam suam; sunt in eâ Idea & species mathematicæ, per circulum; dat illa

De Mentis

f. 140. 143. 139. 120. 121. 135. 124. 115. 117.

hiscæ

CAP. VII.

Aliter in
mēte Gene-
ra Mathe-
matica.

hisce, dat & Harmonijs, Esse suum intellectuale. Hæc omnia requirât lector ex superioribus; hic pluribus non est opus. Unum hoc moneo de Procli argumentatione; Non videri illam nisi bonis exemplis: dum inculcat, Ideò lineas superficies & puncta in animâ statuenda: quia in sensilibus nullæ puræ & separatæ superficies, lineæ vel puncta sint. Atq; nec in Animâ est linea pura, seipsâ subsistens; sed inexistit in superficie mentali, cujus est extremitas, non minus quàm in sensilibus quantitati- b⁹ corporeis, inest superficies mera in extremitate corporis, linea mera in extremitate superficiei, punctum merum in extremo lineæ: imperfectarum enim quantitarum ESSE, est INESSE IN PERFECTIS.

Aliter Spe-
cies & Circu-
lus.

Scilicet GENERA quidem Mathematica, non sunt aliter in Animâ quàm universalia cætera, conceptusque varij, abstracti à sensilibus: at SPECIERUM Mathematicarum illa, quæ Circulus dicitur, longè aliâ ratione inest Animæ, non tantùm ut Idea rerum externarum, sed etiam ut forma quædam ipsius Animæ; deniq; ut promptuarium unicum omnis Geometricæ & Arithmeticæ scientiæ: quorum illud in doctrina Sinuum, hoc in mirabili Logarithmorum negotio est evidentiſſimum; ut in quibus ex circulo ortis, abacus quidam inest omnium multiplicationum & divisionum, quæ unquàm fieri possunt, veluti jam confectarû. Sed satis de Principe Animæ facultate; Veniam⁹ nunc ad inferiores.

Sinus

Logarith-
mi ill. L. B.
Nepéri

De Vitali
facultate.

Facultas itaque vitalis in Homine, non Harmonias tantum radijs lucidis involutas secum habet, sed etiam Harmonias, sonorum speciebus incrustatas. Et sonos quidem auribus haurit, ut objectum proprium; Radios verò siderum, non ut oculis eos, sed ut illo ipso perceptionis paulò superiùs explicatæ obscuriori modo admittit, ad Harmoniæ connatas Ideas examinat. Nam ea quæ videntur oculis, serviunt discursui; Harmoniarum agnitio sine discursu est. Sic innatam esse pullo gallinæco ideam milvij, sciscitl. C. Scaliger; non eam quidem simplicem, sed cum notâ fugiendæ perniciæ.

Scaliger de
Ideis.

Quid pos-
sint astra in
vitalem fa-
cultatem,

Hinc igitur habent hoc Animæ humanæ, quòd sub tempus aspectuum cœlestium præcipuos capiunt imper⁹, ad negocia, quæ sub manibus habent, peragenda. Quod enim est bovi stimulus, equo calcar aut celetismus, militi tympanum & classicum, auditoribus oratio incentiva, turbæ rusticorum modulatio per fistulam, utriculos & panduram; hoc est universis, præcipuè verò in unum congregatis, configuratio cœlestis idoneorum Planetarum; ut & singuli in suis meditationibus operisque incitentur; & universi ad conspirandum, sociandasque dexteras promptiores fiant. Itaq; in militiâ videas plerumq; prælia, pugnas, invasiones, assultus, expugnationes, tumultus, Panicos terrores, sub tempora Aspectuum Martis & Mercurij, Jovis & Martis, Solis & Martis, Saturni & Martis &c. existere: In Epidemicis morbis plures tempore validorum Aspectuum decumbere, graviùs torqueri; aut etiam mori, Naturâ sc. deficiente in luctâ cum morbo, ad quam luctam (non verò ad mortem) incitatur ab Aspectu. Quæ omnia non cœlum ipsum facit sine medio, sed Animæ facultas vitalis, cum cœlestibus Harmonijs opera sua consocians, principatum tenet in hoc, vulgò sic dicto, influxu cœli. Scilicet hæc vox Influxus fascinavit philosophos nonnullos, ut

Quomodo
tumultus
bellici à cœ-
lo.

Quomodo
lucis.

cum

tum ineptiente vulgo ipsi insanire, quàm mecum sapere mallerent. Quorum sanè quàm infirma est cathena, Astra agere in aërem, hunc in temperamentum corporis, hoc jam in Animam. Esto hoc in quibusdam, at quid hoc ad Aspectum, ens rationis? quomodo hunc capiet elementum aëris, quomodo corpus? nisi suâ uterque animâ, quæ aspectum primò per se percipiat, modo à me dicto.

CAP. VII

Flammam aliquam esse, vitalem hanc facultatem, incensam in corde (eoque mori absumpto pabulo, cum Mens perennet), probavi in Opt: Astronomiæ parte, fol. 26. luculentâ comparatione cordis, ejusque reciprocorum motuum, Systoles & Diastoles, cum clausâ lampade, in quâ flamma sit fovenda oleo, ventilatione, effumatione.

Vitalis facultas est flamma.

Hac igitur essentiæ ejus proprietate nititur imprimis admirabile illud negocium genethliacum. Cum enim vitalis facultas, incensa in corde, flagransque quamdiu vita superest, sit quidam circulus Zodiacus; cum consistat ejus essentia in energiâ, & veluti fluxu flammeo: hinc fit, ut torius Zodiaci sensibilis figura influat in illam, recens à partu incensam, inque illam inoleseat penitus, (cœlo licet post partus momentum in alia omnia eunte & transfigurato): in hac ideâ animalis circuli Zodiaci, loca omnia signet, quæ Planetæ sub fixis, quæ ortus, occasus, aut medium cœli obtinuerunt.

Quomodo genesis quæ gubernet, quo fundamento.

Præ reliquis verò rebus Astronomicis, multò maxima necessitudo intercedit Harmonijs radiosæ, cum ortu primo & formatione hujus vitalis in homine facultatis. Diximus enim, quamlibet Animæ facultatem esse circulum, ratione essentiæ, ut essentia; ut verò agit aliquid in seipsam ex instinctu, ut scilicet comparat circulum suum cum partibus ejus, esse Harmonias archetypicas. Jam verò facultas vitalis tunc incipit agere, tunc in actum perducitur, cum per partum inflammatur intus in cordis lampade, sic ut ipsi porro sit opus respiratione, quippe ad fovendam flammam vitæ. Quando igitur incipit esse id, quod est tunc, cum Harmonias architectatur: tunc maximè in illam influat Harmonia radiosæ Planetarum sensibilis.

fol. 120. 124

Cur sit potius thema nativitatis, themate conceptionis.

Hæc adeò causa est, cur qui nascuntur sub tempus multorū Aspectuū inter planetas, ij plerumq; & laboriosi evadant & industrij, sive ad opes cumulandas inde à pueris assuefiant, sive rerum publicarū moderatores vel nati vel delecti fuerint, seu deniq; in studia incubuerint? Quo in genere vitæ si cui videor ego exemplo esse posse; ei genesis meâ notitiam non invidi, libro de stella nova, fol. 43. quam etiam hac vice explicare commodum fuerit. Jactantiæ crimen non moror, crimentur, licet, ij, qui totum hoc scriptionis genus stultitiæ damnant, seu oratione seu vitæ instituto, idiotæ, semidocti, titulorum, & phalerarum, ad populum dementandum, institores, Theologi etiam, ut Picus appellat, plebeji: apud veros sapientiæ amatores cujuscunque ordinis, crimen hoc facilè diluo, utilitate lectoris mei; quia nullius neque genesin, neque internam animi dispositionem æquè certò exploratam habeo. Jupiter igitur nonagesimo proximus, quatuor gradibus super-

Quod posint Aspectus in Genesi.

CAP. VII.

averat trinum Saturni, Sol & Venus juncti defluebant ab isto, applicabant ad illum, utrobique; Sextilibus, defluebant & à quadrato Martis, ad quem Mercurius proximè applicabat; Luna ad ejusdem trinum ibat, oculo Tauri proxima, etiam in latitudine: oriebatur autem 25. Geminorum, culminabat 22. Aquarij. Triplicem configurationem ejus diei partilem, Sextilem Saturni & Solis, Sextilem Jovis & Veneris, Quadratum Mercurij & Martis prodebat auræ mutatio; nam post gelu dierum aliquot, eo ipso die tepor ortus, glaciem solvit, pluvias dedit.

Exceptio
contra Astrologiam.

Neque tamen hoc uno exemplo omnes Astrologorū aphorismos defensos & confirmatos volo; neq; cœlo transcribo rerū humanarum gubernacula, immane quantum adhuc abest philosophica hæc observatio ab illa stultitia, seu malis insaniam dicere. Nam ut hujus exempli vestigia premam; novi foeminam ipsdem penè natam aspectibus, inquietissimo sanè ingenio, sed quo non tantum nihil proficit in literis (non mirum hoc est in foemina); sed etiam totum turbat municipium suum, sibi bique author est miseræ deplorandæ. Primum itaque accessit aspectibus Planetarū, imaginatio diuturna matris prægnantis, cui socrus, avia mea, medicinæ popularis, à patre etiam excercitæ, studiosa, erat admirationi; accessit secundò quòd vir natus sum non foemina; quod sex^o discrimen frustra quærunt Astrologi in cœlo: Tertiò corporis temperaturam à matre traho, studijs magis aptam, quàm alijs vitæ generibus: Quartò res erat parentibus non ampla, gleba sc. aberat, cui adnascerer, adhæresceremque: Quintò aderant Scholæ, aderant exempla liberalitatis Magistratum in pueros studijs aptos.

Quæ efficiuntur à circumstantijs rerum subluariorū non sunt adscribenda sideribus

Animi qualitates cum planetarum qualitatibus consentiunt plurimum.

Hic interfere, rursus ex Genesi, Planetarum discrimina in qualitatibus. Nam si Anima lux quædam est; discernet etiam Martis ruborè à Jovis candore, Saturniq; livorè: itaq; fatendum est, magnum auxilium ex Marte, non tantum, ut prius, ad industriam; sed etiam ad acrimoniã ingenij, quæ consistit in vi ignea; videasq; præcipuos Philosophiæ naturalis, & Medicinæ peritos, sub aspectus idoneos Martis cum Sole Mercurioque nasci: quia nimirum majus requiritur acumen, major solertia ad eruenda Naturæ arcana, quàm ad reliqua vitæ negocia, studiaq; ijs deservientia. Largiar etiam amplius aliquid; ex Jove esse in cœli Medium elevato, quòd magis delector Geometriã in Physicis rebus expressã, quàm abstractã illã, & Saturni siccitatē præ se ferente; magis inquam Physicã, quàm Geometriã; et quòd Luna gibba in clarã frontis Taurinæ constellatione, impleat Animæ Phantasticam facultatem imaginibus: quarum tamen multas Naturæ rerum consentaneas reipsã expert^o sum, velut ex Procli * Paradigmatibus delapsas. At si jam de eventu studiorum meorum loquar, quid quæso porrò invenio in cœlo, quod ad illum vel leviter alludat? Philosophiæ partes non contemnendas à me, vel de novo erutas, vel emendatas, vel planè perfectas esse, fatentur periti: at mea hic sidera fuere, non Mercurius orientalis in angulo septimæ, in quadrato Martis: sed Copernicus, sed Tycho Braheus, sine cujus Observationum libris omnia, quæ nunc à me sunt in clarissimã luce collocata, sepulta jacerēt in tenebris: non Saturnus domin^o Mercurij, sed Cæsares Augusti, Rudolphus & Matthias, Domini mei: non Planetarum hospitium, Capricorn^o Saturni, sed Austria superior Cæsaris dom^o, ejusdemq;

* Stipem hic aliq; Sartyricis nostris. Nam, ut apparet, egestas ipsos premit, qui jocum meum unū hujus similem ex libro de stellã novã, jam aliquoties intra XII. annorum curriculum ruinarunt.